

15 ГОДИНА РАДА ПОВЕРЕНИКА
за информације од јавног значаја и заштиту података о личности

Уређивачки одбор

Невена Ружић, председница Одбора

Рада Ковачевић, чланица

Славољупка Павловић, чланица

Александар Ресановић, члан

Мирела Зози Јековић, чланица

Сарадник у изради

Милош Брун

Издавач

Повереник за информације од јавног значаја

и заштиту података о личности

Булевар краља Александра бр. 15, 11000 Београд

Тел.: +381 11 3408900

E-mail: office@poverenik.rs

www.poverenik.rs

За издавача

Станојла Мандић

Лектор

Тамара Бачковић

Превод на енглески

„Академија Oxford – Agent“ д.о.о. Јагодина

Графичко обликовање

Милорад Митић

Штампа

?

Тираж

500 примерака

ISBN 978-86-901034-0-9

Јубиларна монографија

15 ГОДИНА РАДА ПОВЕРЕНИКА

*за информације од јавног значаја и
заштиту података о личности*

15 Years of the Institution of Commissioner for Information
of Public Importance and Personal Data Protection

A Monograph

Повереник за информације од јавног значаја
и заштиту података о личности

Садржај | Content

7

О монографији
About the Monograph

9

Хронологија развоја
институције
Chronology of
institutional development

25

Слободан приступ
информацијама у Србији
– С. Мандић
Free Access to
Information in Serbia
- S. Mandić

39

Заштита података о
личности у Србији
– А. Ресановић
Personal Data Protection
in Serbia - A. Resanović

53

Значај независних
институција у заштити
људских права
– Д. Миленковић

Importance of Independent
Institutions for the Protection of
Human Rights - D. Milenković

69

Значај права на
приступ информацијама
за борбу против
корупције – Н. Ненадић

Importance of the Right
of Access to Information for
Fight Against Corruption - N.
Nenadić

81

Награде које је
Повереник примио од
оснивања институције

Prizes awarded to the
Commissioner since
establishment of this institution

99

О Дану права
јавности да зна
The Right to Know Day

103

О Дану заштите
података о личности
The Data Protection Day

107

Статистике предмета
Statistical data on cases

113

Изабране фотографије
Selected photographs

127

Појединци о Поверенику
Individual notes about the
Commissioner

139

Избор писама похвале
Поверенику
A selection of commendation
letters addressed to the
Commissioner

Родољуб Шабих

Повереник у њериоду од 2004. го 2018.

Народна скупштина Републике Србије 22. децембра 2004. године га је изабрала за првог повереника за информације од јавног значаја у Републици Србији. Поново изабран за повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности 2011. године.

Rodoljub Šabić

Commissioner from 2004 to 2018.

National Assembly of the Republic of Serbia elected him on 22nd December 2004, as the first Commissioner for Information of Public Importance. He was reelected in 2011 as the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection in the Republic of Serbia.

О монографији

About the Monograph

Позив да напишем уводну реч за Јубиларну монографију – 15 година рада Повереника – причинио ми је и част и задовољство.

Подсетио ме је на једно заиста занимљиво и трајно животно искуство. Период од четрнаест година, колико сам током два мандата обављао функцију Повереника за информације од јавног значаја Републике Србије (од тога скоро деценију и Повереника за заштиту података о личности), заиста је препун догађаја које вреди памтити, од трагикомичних до изузетних, блиставих.

Пријатно је подсећање да сам био у прилици да заједно са екипом сјајних сарадника коју сам формирао и у доброј корелацији са грађанима, цивилним друштвом и новинарима градим институцију и афирмишем идеје неопходне друштву које жели да буде демократско и уређено. Јер слободан приступ информацијама од јавног значаја јесте нужан услов за квалитетно остваривање низа других права и слобода (слободе мишљења и изражавања, права на информисање, бирачког права итд.) и свакако незаменљиво средство за вршење демократске контроле над радом државних органа.

У нашим специфичним условима, у друштву које је веома оптерећено корупцијом, изузетно је важно и то да слободан приступ информацијама представља проверено ефикасно средство у борби против тог зла. Наравно, гаранције тог права нису саме по себи довољне. Потребна је пуна примена закона, одлучна, без устезања и калкулисања, и онда су очекивани и нужни резултати извесно ост-

I was both honored and delighted to be invited to write a foreword for this monograph to celebrate the 15th anniversary of the office of the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection in Serbia.

It took me back to a truly interesting experience, which made a lasting impact on me. My two terms as the Commissioner for Information of Public Importance spanning 14 years, nearly 10 of which I was also the Commissioner of Personal Data Protection, were filled with memorable events, from extraordinary and brilliant to downright tragicomic.

It brings me such pleasure to recall I had the opportunity, together with a team I put together comprising outstanding individuals, and with good engagement of citizens, civil society and journalists, to build the Commissioner's office and promote ideas essential for a society striving for democracy and order. The right to access information in the public interest is a prerequisite for achieving other rights and freedoms, such as the right of freedom of expression, the right to be informed, the right to vote, etc. It is certainly an irreplaceable tool to keep tabs on the work of public authorities democratically.

Under conditions specific to us, where corruption is rife, it is also critical that access to information is proven to be an effective tool in the fight against this evil. Of course, it is not enough to only guarantee this right. It is necessary to be resolute in fully implementing the laws, without

вариви. Таквој примени права у пракси изузетно битан допринос могу да дају, пре свега, грађани, појединци и њихова удружења, потом новинари и медији. Али за њу је неопходан и одговарајући однос носилаца власти. Да је тај однос заиста био адекватан, искрен и доследан, а не оптерећен хипокризијом, иза чега су се крили лични, групни, страначки нелегитимни интереси, резултати у борби против корупције били би неупоредиво бољи.

Исто важи и за стање у области заштите података о личности. И овде су грађани показали неупоредиво одговорнији однос према питању заштите приватности, као једном од изузетно битних питања за нормално функционисање демократског друштва, него што је то случај са организацијом власти.

Али и поред свега тога, и поред не само одсуства очекиване подршке од стране надлежних државних органа него чак и упркос њиховој некад и неприкривеној опструкцији, и у области слободе приступа информацијама и у области заштите података о личности остварени су бројни трајно вредни резултати. Верујем да о томе на прави начин говоре текстови које садржи ова Монографија.

РОДОЉУБ ШАБИЋ,
адвокат

hesitation and scheming – only then can the expected and necessary results be achieved.

The citizens, individuals and their associations, above all, and then journalists and the media can make significant contributions in putting these rights into practice. This also requires that the government has an adequate approach. Had this approach been adequate, honest and consistent, and not hypocritical, concealing the illegitimate personal, group and party interests, the results of combating corruption would have been considerably better.

Much the same goes for protection of personal data. Unlike state authorities, the citizens were far more responsible in their attitude to protecting personal information as one of the most crucial issues for a democratic society to function in a normal way.

Despite the setbacks, not only when it comes to the lack of support received from state authorities and their outright obstruction at times, many valuable results have been achieved with respect to the right to access information and personal data protection. I believe that this monograph sheds light on these achievements.

RODOLJUB SABIC,
lawyer

2004.

- Петог новембра 2004, Народна скупштина Републике Србије усвојила је Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Законом је установљен Повереник за информације од јавног значаја, као самосталан државни орган, независан у вршењу надлежности, ради обезбеђивања остваривања права на слободан приступ информацијама од јавног значаја.
- Одлуком Народне Скупштине Републике Србије, од 22. 12. 2004., за повереника је изабран Родољуб Шабић, дипломирани правник, добивши мандат на седам година.
- Средства за рад органа, просторије, материјал и плата повереника нису били обезбеђени. Шабић је од личних средстава платио израду печата институције Повереника, како би могао да врши послове из надлежности.
- On November 5, 2004, National Assembly of the Republic of Serbia adopted the Law on Free Access to Information of Public Importance. The Law established the Commissioner for Information of Public Importance, as an independent state authority, which was independent in carrying out its competences, with a view to ensuring exercising of right to free access to information of public importance.
- According to the Decision of the National Assembly of the Republic of Serbia dated December 22, 2004, Rodoljub Šabić, a lawyer, was elected Commissioner, with a mandate term of seven years.
- Means for operations of the authority, premises, material and salary of the Commissioner were not provided. Šabić paid himself the official seal for the institution of Commissioner, in order to be able to perform the tasks within his competence.

2005.

- Служба Повереника за информације од јавног значаја почела је с радом 1. 7. 2005., обезбеђивањем основних материјално-техничких услова путем буџета и смештањем у просторије за рад, на адреси Ул. Светозара Марковића бр. 42.
- Штампан је први „Водич кроз Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја”, на српском језику и језицима националних мањина.
- Повереник је објавио *Упутство за објављивање информација о раду државног органа*.
- The service of the Commissioner for information of public importance became operational on July 1, 2005, with the provision of basic material and technical requirements from the budget and following the move into the official premises located in Svetozara Markovića 42 Street.
- The first Guide to the Law on Free Access to Information of Public Importance was printed in Serbian language and in the languages of national minorities.
- The Commissioner published the *Instructions for Publication of Information on Operations of a Public Authority*.

- У 2005., Служба Повереника имала је укупно шест запослених, од којих су само троје, секретар и два помоћника секретара, радили на пословима обраде предмета по жалбама тражилаца информација и другим стручним пословима.
- Почетком новембра, Повереник је Одбору за културу и информисање Народне скупштине Републике Србије доставио први Извештај о спровођењу Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, закључно са 31. 10. 2005.

2006.

- Одлуком Народне скупштине Републике Србије, од 3. априла, за заменицу повереника изабрана је Станојла Мандић, дипломирана правница из Београда, тадашњи секретар Службе Повереника.
- Четрнаестог марта, председнику Народне скупштине Републике Србије достављен је први Годишњи извештај о радњама предузетим од стране органа власти у вези с применом Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, као и својим радњама и издацима.
- По препорукама ГРЕКО (Групе земаља за борбу против корупције под окриљем Света Европе) започета је обука државних службеника за примену тог закона.
- Двадесет осмог септембра обележен је Дан права јавности да зна и први пут су додељена признања органима власти за афирмацију права на приступ информацијама. Догађај су организовали Коалиција невладиних организација

- In 2005, the Commissioner's service had six employees in total; only three of these employees, the secretary and two assistants to the secretary, were working on processing of cases initiated upon appeals filed by the persons seeking information and on other professional tasks.
- In the beginning of November, the Commissioner delivered the first Report on Implementation of the Law on Free Access to Information of Public Importance by October 31, 2005, to the Caucus for Culture and Information of the National Assembly of the Republic of Serbia.

- Based on the Decision of the National Assembly of the Republic of Serbia from April 3, Stanojla Mandić, a lawyer from Belgrade and the then secretary of the Commissioner's service, was appointed deputy Commissioner.
- On March 14, the first Annual Report on activities undertaken by the public authorities concerning the application of the Law on Free Access to Information of Public Importance and on the actions taken and expenses incurred by the Commissioner was delivered to the President of the National Assembly of the Republic of Serbia.
- Training was initiated for the civil servants for application of that Law, in accordance with the GRECO Recommendations (Group of States Against Corruption, established under the auspices of the Council of Europe).
- On September 28, the Right to Know Day was marked and for the first time awards were given to the public authorities for promotion of right of access to information. This event was organized by the Coalition of Non-Govern-

за слободу приступа информацијама, НУНС, УНС, Мисија ОЕБС у Србији и Повереник.

mental Organisations for freedom of access to information, NUNS, UNS, OSCE Mission to Serbia and the Commissioner.

2007.

· Материја доступности информацијама постала је предмет едукације и појединих учесника образовног система, као саставни део грађанског васпитања и образовања у школама.

· Крајем фебруара, Министарство културе доставило је Поверенику прва решења судија за прекршаје о утврђивању одговорности овлашћених лица у органима локалне власти за учињене прекршаје, по захтевима тог министарства.

· Избор Родољуба Шабића за повереника потврђен је након доношења Устава, 29. јуна, с тим да му мандат тече почев од првог избора.

· Уступањем докумената ЈП „Путеви Србије”, на основу жалбе грађанина, а у вези с наплатом путарине, спречене су даље махинације тзв. „друмске мафије” која је оштетила државу за шест и по милиона евра.

· Деветнаестог новембра поднета је прва жалба Савета за борбу против корупције против органа власти због недавања информација од јавног значаја. Та служба Владе Републике Србије, до маја 2018. године, поднела је укупно 243 жалбе против органа власти због онемогућавања приступа информацијама.

· *Водич за примену Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја* издат је на ромском језику.

· Access to information has become a topic in education for certain participants in educational system as well, as part of Civil Education in schools.

· Towards the end of February, Ministry of Culture delivered to the Commissioner the first decisions passed by the misdemeanour judges on the determined responsibility for misdemeanours committed by the authorized persons with the local level public authorities initiated upon requests submitted by that Ministry.

· The election of Rodoljub Šabić to the position of Commissioner was confirmed after the adoption of national Constitution on June 29; his mandate was to run from the first election date.

· Owing to the delivering of the documents of the Public Enterprise Roads of Serbia (Putevi Srbije), upon citizens' appeals relating to road toll collection, further transgressions of the so-called “road mafia” were prevented; “road mafia” embezzlement amounted to EUR 6.5 million.

· On November 19, the first appeal of the Anti-Corruption Council was filed against a public authority for the failure to provide information of public importance. By May 2018, this authority of the Government of the Republic of Serbia filed the total of 243 appeals against public authorities for preventing access to information.

· *Application Guide for the Law on Free Access to Information of Public Importance* was published in Roma language.

2008.

- Служба Повереника је почетком године, на својој интернет презентацији, објавила Каталог органа јавне власти на које се примењује Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја; Каталог садржи списак од преко 11.000 органа власти.
- Проблематика слободног приступа информацијама од јавног значаја, на предлог Повереника, постала је саставни део годишњег Програма општег стручног усавршавања државних службеника у органима државне управе и службама Владе Србије, као и програма градива за полагање државног стручног испита за рад у државним органима.
- Двадест седмог октобра, у „Службеном гласнику Републике Србије” објављен је Закон о заштити података о личности, који је ступио на снагу 4. новембра 2008.
- In the beginning of the year, the service of the Commissioner published the Catalogue of public authorities responsible under the Law on Free Access to Information of Public Importance; this Catalogue includes a list of more than 11,000 public authorities.
- Upon the proposal of the Commissioner, issues relating to free access to information were included in the annual Program of General Specialist Professional Training for civil servants in public administration bodies and services of the Government of the Republic of Serbia, as well as in the curriculum for the national professional exam for the candidates for employment with public authorities.
- The Law on Personal Data Protection was published in the Official Gazette of the Republic of Serbia on October 27, which entered into force on November 4, 2008.

2009.

- Закон о заштити података о личности почео је с применом 1. јануара, а Поверенику су стављени у надлежност и послови заштите података о личности.
- Законом је промењен назив институције у „Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности”.
- Све до априла, Повереник је радио са свега пет државних службеника. Од маја месеца, почело је да ради још шест службеника, од којих ниједан, формално, на пословима заштите података о личности.
- The Law on Personal Data Protection was applied from January 1, and the tasks related to protection of personal data were included in the Commissioner’s scope of work.
- The name of the institution was changed by the law, into Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection.
- Until April, Commissioner’s service employed only five civil servants. From May, another six civil servants were employed with this service, albeit the tasks related to protection of personal data were not formally allocated to a single one of these new employees.

- Припремљен је *Водич кроз Закон о заштити података о личности*, као коментар Закона о заштити података о личности, путем поређења са европским стандардима и примерима из међународне праксе.
- Повереник је организовао први међународни регионални скуп у Београду, на тему заштите података о личности, на коме су учествовали повереници или директори агенција за заштиту података о личности из већине бивших југословенских република, велики број представника органа власти и привредних субјеката, као и представници цивилног сектора и др.
- Двадесет четвртог децембра, усвојене су измене и допуне Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, којима је, између осталог, функција надзора, са Министарства културе и информисања, пренета на Управну инспекцију Министарства државне управе и локалне самоуправе. Истим изменама и допунама, као лица одговорна за кршење, одређени су руководиоци органа, уместо овлашћених лица за поступање по захтевима за приступ информацијама.
- *Guide to the Law on Personal Data Protection* was prepared as a set of comments on the Law on Personal Data Protection, through comparisons with the European standards and examples from international practice.
- The Commissioner organized the first international regional gathering in Belgrade, on the topic of personal data protection; commissioners or directors of agencies for personal data protection from almost all former Yugoslav Republics took part in this gathering, along with a large number of representatives of public authorities and companies, civil sector, etc.
- On December 24, amendments and supplements to the Law on Free Access to Information of Public Importance were adopted; according to these amendments, among other things, the supervisory function was transferred from the Ministry of Culture and Information to the Administrative Inspection of the Ministry for State Administration and Local Self-Governments. According to the said amendments to the Law, heads of the public authorities, instead of the persons authorized to act upon the requests for access to information, were designated persons responsible for violations.

2010.

- Одлуком Народне скупштине Републике Србије, од 23. марта, за заменика повереника за заштиту података о личности, на основу Закона о заштити података о личности, изабран је Александар Ресановић, дипломирани правник из Београда.
- According to the Decision of the National Assembly of the Republic of Serbia from March 23, Aleksandar Resanović, a lawyer from Belgrade, was elected deputy Commissioner for personal data protection, on the basis of the Law on Personal Data Protection.

- На иницијативу Повереника, Влада Србије усвојила је Стратегију заштите података о личности, али је доношење Акционог плана за спровођење тог документа изостало.
- У мају месецу, Повереник је имао тридесет једног запосленог и додељене су му просторије на четвртом спрату зграде у Делиградској улици бр. 16.
- Иницијатива Повереника да се неутрошених педесет милиона динара из Буџета, намењених раду Повереника у 2010., преусмери за пружање помоћи граду Краљево поводом елементарних непогода, нажалост, није прихваћена.
- Повереник је донео ново *Упутство за израду и објављивање информатора о раду државних органа*.
- At the initiative of the Commissioner, Serbian Government adopted the Personal Data Protection Strategy; implementing Action Plan to the Strategy was, however, not adopted.
- In May, the Commissioner's service had 31 employees and was allocated the premises on the fourth floor of the building in Deligradska 16 Street.
- Commissioner's initiative to redirect unspent amount of fifty million dinars from the state budget, which was originally intended as Commissioner's budget for 2010, to financially assist the Town of Kraljevo after the natural disaster, was unfortunately not accepted.
- The Commissioner passed a new *Manual for drawing up and publication of information on the work of public authorities*.

2011.

- Двадесет осмог јануара, први пут је обележен Дан заштите података о личности у Србији, у сарадњи с „Партнерима за демократске промене” и „Фондацијом за отворено друштво”.
- На основу анализе коју су у 2011. спровеле организације „Центар за право и демократију”, из Канаде, и „Access info Europa”, из Шпаније, Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја сврстан је, по квалитету, на прво место.
- Петог децембра, Скупштина Републике Србије је Родољуба Шабића поновно изабрала за повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности у Републици Србији.
- On January 28th, Data Protection Day was marked for the first time in Serbia, in cooperation with the organisations Partners for Democratic Changes and Open Society Foundations.
- On the basis of an analysis conducted in 2011 by the Canadian organisation Centre for Rights and Democracy and Access info Europa from Spain, quality of the Law on Free Access to Information of Public Importance was assessed and the Law was ranked in the first place.
- On December 5th, National Assembly of the Republic of Serbia re-elected Rodoljub Šabić Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection in the Republic of Serbia.

2012.

- Поводом обележавања Дана права јавности да зна, 28. септембра, Повереник је издао прву публикацију под називом *Слободан њирисџиуџи информацијама – Сџавови и мишљења Повереника*.
- Током 34. Међународне конференције повереника за заштиту приватности и података о личности, одржане у Уругвају, Повереник је акредитован за пуноправног члана Конференције повереника за заштиту приватности и података о личности.
- У оквиру пројекта „Јачање механизма одговорности”, у сарадњи с Развојним програмом Уједињених нација (UNDP), а који је финансирала Влада Краљевине Норвешке, Повереник је израдио веб-сајт за младе под називом „Имаш право да знаш”, доступан на адресама www.pravodaznas.rs и www.pravodaznam.rs. На сајту је постављена интернет публикација *Водич за ученике средњих школа о њраву на слободан њирисџиуџи информацијама од јавној значаја*, намењена едукацији средњошколаца.
- On the occasion of the Right to Know Day on September 28th, the Commissioner issued the first publication entitled *Free Access to Information – Positions and Opinions of the Commissioner*.
- During the 34th International Conference of Data Protection and Privacy Commissioners which was organized in Uruguay, the Commissioner was accredited as a full member of the Conference of Data Protection and Privacy.
- Within the project “Strengthening of Accountability Mechanisms,” implemented in cooperation with the United Nations Development Fund (UNDP) and financed by the Government of the Kingdom of Norway, the Commissioner made an internet site for the young entitled “Your Right to Know”, which is available at www.pravodaznas.rs and www.pravodaznam.rs. An online publication entitled *Guide for Secondary School Students on the Right to Free Access to Information of Public Importance*, which was intended as an educational tool for secondary school students, was uploaded and made available through this website.

2013.

- У августу су Поверенику додељене пословне просторије у Улици Булевар краља Александра бр. 15, у које се Повереник уселио у октобру.
- Истраживање које је у 2013. спровео Биро за друштвена истраживања уз подршку ОЕБС-а показало је да је институција Повереника добила најбоље
- In August, the Commissioner’s service was allocated commercial premises in Bulevar Kralja Aleksandra 15 Street, which were occupied by this service in October.
- A research conducted in 2013 by the Bureau for Social Research with the support from the OSCE showed that the institution of Commissioner for Protection of

оцене представника цивилног сектора, медија, институција и политичких странака међу десет антикорупцијских органа и тела, поводом чега је Поверенику додељено „Признање за институцију са највећим степеном антикорупцијског интегритета у Србији”.

- Повереник је био домаћин Међународне конференције „Заштита узбуњивача” у Београду, од 23. до 24. маја, и поводом тога објавио је публикацију *Заштита узбуњивача*.

- Повереник је био домаћин 15. редовног годишњег састанка органа за заштиту података о личности држава Централне и Источне Европе, одржаног од 10. до 12. априла.

- Двадесет петог јуна, Европски суд за људска права донео је пресуду у случају Иницијативе младих за људска права против Републике Србије и једногласно утврдио кршење члана 10 и права на приступ информацијама. Одлуком Суда потврђена је претходна одлука Повереника у том случају.

2014.

- Представница Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности Невена Ружић изабрана је за заменицу председавајућег Бироа Саветодавног комитета Конвенције Савета Европе о заштити података о личности.
- Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности доставио је свим високошколским установама у Републици Србији (220),

Information of Public Importance had been assessed as the best institution by the representatives of the civil sector, media, institutions and political parties, among ten anti-corruption authorities and bodies; on occasion of this recognition, the Commissioner was awarded the Award for the Institution with the Highest Level of Anti-Corruption Integrity in Serbia.

- The Commissioner organized the International Conference on the Protection of Whistleblowers in Belgrade on May 23-24 and published a brochure entitled *Protection of Whistleblowers*.
- The Commissioner was the host to the 15th regular annual meeting of the personal data protection bodies from Central and Eastern Europe, on April 10-12.
- On June 25, the European Court for Human Rights passed the judgement in the Case initiated by the Youth Initiative for Human Rights v. the Republic of Serbia and unanimously determined violation of Article 10 and the right of access to information. The Court decision confirmed the previously issued Commissioner's Decision in this Case.

- Nevena Ružić, a representative of the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection, was elected Vice-Chair of the Bureau of the Consultative Committee of the Convention for the Protection of Individuals with Regard to Automatic Processing of Personal Data of the Council of Europe.
- The Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection delivered the following publications

публикације Повереника: *Заштити на узбуњивача* (2013), *Приручник о слободном приступу информацијама – ставови и мишљења Повереника* (2013), *Приручник о заштити података – приручник за руководе* (2012), *Приручник о слободном приступу информацијама – извод из праксе Повереника* (2012), *Приручник за примену Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја* (2010). Публикације су достављене у циљу унапређивања знања у областима права на слободан приступ информацијама и заштите података о личности.

- Повереник је, уз писмо министру правде, ставио на располагање Министарству правде и Влади Републике Србије Модел закона о заштити података о личности, који је припремљен у Служби Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности.
- Агенција за приватизацију неовлашћено је објавила податке о личности за 5.190.396 грађана Србије. Подаци о личности били су доступни на сајту Агенције.

2015.

- Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности Родољубу Шабићу, у просторијама Канцеларије Савета за националну безбедност и заштиту тајних података, по други пут је уручен сертификат за приступ тајним подацима степена тајности „државна тајна”.
- Повереник је издао прву публикацију под називом *Одлуке и ставови Повереника* у области заштите података о

issued by the Commissioner to all higher education institutions in the Republic of Serbia (220 of them): *Protection of Whistleblowers* (2013), *Manual on Free Access to Information – Positions and Opinions of the Commissioner* (2013), *Manual on Data Protection – Handbook for Handlers* (2012), *Manual on Free Access to Information – An Excerpt from Commissioner's Practice* (2012), *Application Manual for the Law on Free Access to Information of Public Importance* (2010). The publications were delivered with a view to improving knowledge on the right of free access to information and personal data protection.

- Attached to a letter to the Minister of Justice, the Commissioner made available to the Ministry of Justice and the Government of the Republic of Serbia a Model Law on Personal Data Protection, which was drawn up by the service of the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection.
- The Privatisation Agency made an unauthorized publication of personal data of 5,190,396 Serbian citizens. Such personal data was available on the website of the Agency.

- The certificate for access to classified information with designation “top secret” was provided to Rodoljub Šabić, Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection, for the second time, in the premises of the Office for the National Security Council and Classified Information Protection.
- The Commissioner issued the first publication entitled *Decisions and Positions of the Commissioner* in the field of personal data

личности, поводом обележавања Дана заштите података о личности 28. јануара.

· Повереник је, уз подршку USAID пројекта за реформу правосуђа и одговорну власт (JPGA) и удружења Едукациони центар, донео одлуку да „отвори” јавно доступне податке те институције, за које постоје техничке могућности – Портал отворених података. Тиме је постао први државни орган који је у потпуности „отворио” своје податке.

· Повереник је почео са спровођењем пројекта „Изградња капацитета Повереника за информације од јавног значаја и заштити података о личности за ефективно и адекватно извршавање његових законских овлашћења и обезбеђивање остваривања права на слободан приступ информацијама и права на заштиту података у складу са европским стандардима”, ознаке POV-01-2015; пројекат се финансира из средстава бесповратне помоћи Билатералног програма Краљевине Норвешке за 2015., на основу Споразума с Владом Републике Србије.

protection, on the occasion of Data Protection Day on January 28th.

· With the support from the USAID Judiciary Reform and Government Accountability Project (JPGA) and Education Centre association, the Commissioner passed the decision to “open” the publicly available data of that institution for which there were technical possibilities to do that, which became publicly accessible through the Open Data Portal. By doing that, Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection became the first state authority that “opened” their data.

· The Commissioner launched the Project entitled “Capacity Building for the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection for effective and adequate exercising of their legal powers and ensuring exercising of the rights of free access to information and right to personal data protection in compliance with the European standards”, ref. no. POV-01-2015; the Project was financed from the 2015 Kingdom of Norway Bilateral Program grant, based on an Agreement concluded with the Government of the Republic of Serbia.

2016.

· Двадесет један запослени у Служби Повереника прошао је процедуру провера и добио прописане сертификате Канцеларије Савета за националну безбедност, за приступ тајним подацима у складу са Законом о тајности података, троје за приступ тајним подацима највишег степена тајности – „државна тајна” и 18 запослених за приступ тајним подацима степена тајности „строго

· Twenty one employees working with the Commissioner’s service passed the verification procedure and were granted the prescribed certificates from the Office of the National Security Council for access to classified data in compliance with the Law on Data Confidentiality; three employees were granted certificates for access to the classified information with “top secret” designation and 18 employees were

поверљиво”, а ради несметаног извршавања послова из своје надлежности.

- Повереник и Правни факултет Универзитета у Београду закључили су Споразум о сарадњи, тј. заједничком ангажовању о обављању студентске праксе у Служби Повереника.

- Врховни касациони суд усвојио је правни став, по коме ускраћивање адекватног одговора тражиоцу информације представља повреду личног права, па је тражилац информације, као оштећени, увек овлашћен да сам поднесе захтев за покретање прекршајног поступка.

2017.

- Потписан је Меморандум о сарадњи између Агенције за заштиту личних података и слободан приступ информацијама Црне Горе и Повереника за информације од јавног значаја и заштити података о личности Републике Србије.

- По усвајању Опште уредбе о заштити података Европске уније, Повереник је припремио нови Модел закона о заштити података о личности и доставио га Министарству правде, у априлу 2017., а потом у два наврата председници Владе, будући да она није била упозната са чињеницом да је Повереник припремио Модел закона, као ни са садржином тог закона.

- Повереник је примио сертификат о систему управљања безбедношћу информација, ISO 27001:2013 (Information Security Management System).

granted certificates for access to “secret” information, with a view to ensuring unobstructed carrying out of tasks within their respective scopes of competences.

- The Commissioner and the Faculty of Law of the University of Belgrade concluded a Cooperation Agreement on their joint work on student traineeship with the service of the Commissioner.

- The Supreme Court of Cassation adopted the legal position according to which a denial of an adequate answer to an information seeker was a violation of a personal right; the seeker of information is thus in all cases entitled to file a request for initiating a misdemeanour proceeding on their own.

- Memorandum of Cooperation was signed between the Montenegrin Agency for Personal Data Protection and Free Access to Information and the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection of the Republic of Serbia.

- Following the adoption of the European Union General Data Protection Regulation, the Commissioner prepared a new Model Law on Personal Data Protection and delivered it to the Ministry of Justice in April 2017; after that, the Commissioner delivered to Model Law to the Prime Minister twice, since she was not aware of the fact that the Commissioner had prepared the Model Law or with the contents of that Law.

- The Commissioner received certificate of Information Security Management System ISO 27001:2013.

2018.

- Повереник је, у оквиру пројекта „Изградња капацитета Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности”, израдио и објавио приручник *Заштити података и надлежности институција Европске уније*.
- Организована је велика регионална конференција на тему Опште уредбе о заштити података (GDPR) 17. и 18. априла.
- Одржана је Мултимедијална изложба „Развој и значај институције Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности”, како би се најширој јавности приказао историјски развој институције Повереника, резултати њеног рада, а у циљу даљег јачања и очувања снаге те институције. Изложба је одржана у периоду од 28. маја до 2. јуна, у Атријуму Народне библиотеке Србије. Тај догађај реализован је у оквиру пројекта „Изградња капацитета Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности”.
- У оквиру пројекта „Изградња капацитета Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности”, одржани су „Дани повереника” у Новом Пазару, Шапцу, Зрењанину, Врању и Пожаревцу као обука органа власти у областима слободног приступа информацијама од јавног значаја и заштите података о личности; реализовано је укупно пет дводневних обука ван Београда.
- As a part of the “Capacity Building of the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection” Project, the Commissioner prepared and published the Manual entitled *Data Protection and Competences of European Union Institutions*.
- Regional Conference on General Data Protection Regulation (GDPR) was organized on April 17-18.
- Multimedia exhibition entitled “Development and importance of Institution of Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection” was organized to chronologically present development of the institution of Commissioner to the general public, along with the results of its work, with the aim of further strengthening and preservation of the strength of that institution. The exhibition was organized from May 28 until June 2 in the Atrium of the Serbian National Library. The event was realized as a part of “Capacity Building of the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection” Project.
- Within the Capacity Building for Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection Project, Commissioner’s Day was organized in Novi Pazar, Šabac, Zrenjanin, Vranje and Požarevac; on that day, trainings for government authorities in areas of free access to information of public importance and personal data protection were organized; the total of five two days’ training outside of Belgrade were organized.

· Двадесет другог децембра истекао је други мандат поверенику Родољубу Шабићу.

· On December 22, the second mandate of Commissioner Rodoljub Šabić expired.

2019.

· Повереник је организовао Дан заштите података о личности први пут без повереника.

· The service of the Commissioner organized the Data Protection Day, for the first time without a Commissioner.

· Представник Повереника је говорио на Међународној конференцији повереника за информације која је одржана у Јоханесбургу, од 10. до 14. марта.

· A representative of Commissioner's Office spoke at the International Conference of Information Commissioners held in Johannesburg (South African Republic), on March 10-14.

· Представник Повереника је говорио на Конференцији европских органа за заштиту података која је одржана у Тбилисију (Грузија) од 9. до 10. маја.

· A representative of Commissioner's Office spoke at the Conference of European Data Protection Authorities held in Tbilisi (Georgia), on May 9-10.

Станојла Мандић

Народна скупштина Републике Србије изабрала ју је за заменицу Повереника за информације од јавног значаја, 4. априла 2006. Поново је изабрана за заменицу Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности у Републици Србији, 8. априла 2013. године.

Од 23. децембра 2018. године, обавља дужност Повереника у складу са чланом 33. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Сл. гласник РС”, бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10).

Stanojla Mandić

On 4 April 2006, she was elected as the Deputy Commissioner for Information of Public Importance by the National Assembly of the Republic of Serbia. On 8 April 2013, she was reelected as the Deputy Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection in the Republic of Serbia. As of 23 December 2018, she has been performing the duties of the Commissioner in accordance with Article 33 of the Law on Free Access to Information of Public Importance (“Official Gazette of the RS”, No 120/04, 54/07, 104/09 and 36/10).

Станојла Мандић,
заменица Повереника

Право на слободан приступ информацијама од јавног значаја

О ЗАКОНУ О СЛОБОДНОМ ПРИСТУПУ ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА И ПОЧЕЦИМА РАДА ПОВЕРЕНИКА

У Србији је Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја¹ усвојен крајем 2004. године. Гледано из садашњег тренутка, разлоге његовог доношења треба најпре тражити у формалним условима чланства у Савету Европе, а тек онда у сазрелој свести о потреби развоја демократског друштва и поштовања људских права и слобода. Конституисањем права на слободан приступ информацијама у поседу органа власти створена је могућност за успостављање система за контролу власти од стране грађана. Законом је основан Повереник за информације од јавног значаја, самосталан државни орган, независан у вршењу надлежности са главном улогом заштитника тог права.

Stanojla Mandić,
Deputy Commissioner

RIGHT TO FREE ACCESS TO INFORMATION OF PUBLIC I MPORTANCE

ON THE LAW ON FREE ACCESS TO INFORMATION OF PUBLIC IMPORTANCE AND THE BEGINNING OF WORK OF THE COMMISSIONER

The Law on Free Access to Information of Public Importance¹ was adopted in Serbia towards the end of 2004. From the present perspective, the reasons for the adoption of this Law lay primarily in the formal conditions for membership in the Council of Europe and secondly only in the awareness of the need to develop a democratic society and respect for human rights and freedoms. With the formal establishing of the right of free access to information in possession of the public authorities, potential was created for establishing of a system

¹ „Сл. гласник РС”, бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10.

¹ Official Gazette of the RS, No. 120/04, 54/07, 104/09 and 36/10.

У то време, право на приступ информацијама од јавног значаја, као законска категорија, постојало је у преко педесет држава. Релативно касно доношење тог Закона у Србији имало је и добрих страна: преузети су проверени високи међународни стандарди у остваривању права, па је српски Закон о приступу информацијама био високо рангиран из угла начина заштите права, броја и природе изузетака, обухвата закона и других критеријума. Заправо, неколико година заузимао је прво место на светској ранг листи закона о слободном приступу информацијама. Ипак, тако висок ранг Закона није *a priori* гаранција његове успешне примене.

У децембру исте године, 2004., Народна скупштина изабрала је првог Повереника за информације од јавног значаја. То је требало да значи да су створени основни услови за примену Закона, али реално није било тако. Почетак рада службе Повереника био је условљен обезбеђењем простора и средстава за рад од стране надлежних служби Владе, што се догодило тек средином 2005. године. Коинциденција је да је и завршетак мандата првог повереника (2018), баш као и сам почетак рада, обележен финасирањем из текућих буџетских резерви, што говори о односу власти према независним контролним органима.

Почетак рада Повереника био је оптерећен и другим изазовима. Због чињенице да је био први инокосни независни државни орган за заштиту људских права, ван структуре извршне, законодавне и судске власти, требало

for control of the government by the citizens. The Commissioner for Information of Public Importance was established based on this Law, as a stand-alone public authority which was independent in exercising of powers and with the main tasks of protecting that right.

Back then, the right to access to information of public importance, as a legal category, had already been established in more than fifty countries. Such relatively late adoption of that Law in Serbia had its positive sides as well: the already proven and tested high international standards in exercising of that right were adopted, and the Serbian Law on Access to Information was ranked high from the perspective of the protection of that right, the number and nature of exceptions, the scope of the Law and other criteria. Namely, the Law held the first place in the international list of laws on free access to information of public importance for several years. Such a high ranking of the Law was, however, not an *a priori* guarantee for its successful application.

In December of 2004, the National Assembly elected the first Commissioner for Information of Public Importance. That should have been an indication that the basic conditions were provided for the application of the Law, but in practice that was not the case. The beginning of work for the service of Commissioner was made conditional upon the provision of office space and means for work by the competent Government services, which did not happen until mid-2005. It was by coincidence that the end of the first mandate of the first Commissioner (in 2018), as well as the very beginning of his work, were marked by financing provided from the current budgetary reserves, which is evidence of the attitude of the public authorities towards the independent control authorities.

је тек изградити његову позицију у систему државне власти. Повереник је био непрепознатљив у системским прописима о државним органима, од прописа о буџету и буџетском систему, државним службеницима, канцеларијском пословању, објављивању прописа, до оних у вези с логистиком (употребом службених аутомобила, обезбеђења, протокола и сл.). Иако би то сада деловало неубичајено, било је ситуација када се Повереник чак поистовећивао с невладиним организацијама. Све то захтевало је доста напора да се институција избори за место које јој у систему припада, да се бројна питања накнадно уреди, што је значајно олакшало изградњу касније ствараних независних институција.

Почетни изазов је био и да право на приступ информацијама добије уставну гаранцију (2006. године), у чему се успело захваљујући упорности Повереника. Уставом је зајемчено право сваког лица да буде истинито, потпуно и благовремено обавештено о питањима од јавног значаја, а посебно се јемчи право сваког појединца на приступ подацима који су у поседу државних органа и организација којима су поверена јавна овлашћења, у складу са Законом.

Након скоро петнаест година од доношења Закона о приступу информацијама, и након три измене које нису утицале на смањење квалитета закона, у процедури је његова четврта измена која ће извесно довести до пада његовог рејтинга, овог пута не због боље садржине закона других држава, већ због снижавања квалитета српског. Уколико се усвоје предложена решења,

The beginning of work of the Commissioner was burdened with other challenges as well. Due to the fact that he was the first stand-alone independent state authority tasked with the protection of human rights, outside of the structures of executive, legislative and judiciary authorities, his position within the system of state government remained yet to be built. The Commissioner was unrecognizable in system regulations on state authorities, which ranged from the regulations governing the budget and budget system, civil servants, office operations, publication of regulations, to those related to logistics (the use of official cars, security, protocols, etc.). It now may seem unusual, but back then, on some occasions the Commissioner was even mistaken for a non-governmental organization. Substantial work was required for this institution to take its rightful place in that system, to regulate numerous issues that emerged subsequently only, which later on significantly facilitated establishing of other independent institutions.

Among the initial challenges, the right of access to information should have been substantiated with a relevant constitutional guarantee (in 2006), which was successfully achieved owing to the Commissioner's perseverance. The Constitution guarantees the right of each person to be truthfully, completely and in a timely manner informed about issues of public importance, and the right of access to information in possession of state authorities and organisations entrusted with public authorisations was guaranteed to each individual, in compliance with the Law.

After almost fifteen years from the adoption of the Law on Access to Information and after three amendments which did not have any impact on deterioration of the quality of the Law, the fourth amendment to the Law is cur-

бенефити које ће грађани, као корисници права, добити изменама Закона, далеко су мањи од оних које ће извесно изгубити. Нека од тих решења, укључујући она која од примене Закона изузимају друштва с већинским државним капиталом, упркос противљењу Повереника, представника цивилног сектора и медија, довешће до негативних ефеката са становишта права јавности да зна и борбе против корупције. Томе треба додати и изузимање Народне банке Србије из система жалбе Поверенику. Такође, механизам за извршење Повереникових решења не решава делотворно проблеме у досадашњој пракси. Предложено ограничење овлашћења Повереника да му се омогући приступ сваком носачу информација обесмишљава примену Закона о тајности података, безбедносне провере и издавање сертификата за приступ тајним подацима, што ће такође имати негативне последице по остваривање права.

АФИРМИСАЊЕ ПРАВА

Свестан чињенице да примена Закона о приступу информацијама „неће ићи ни брзо ни лако, да нова права доводе у питање различите интересе појединаца или група, интересе који у демократском друштву нису легитимни, да су нова права у сукобу са инерцијом конзервативног друштва, традиционализмом, са друштвеном атмосфером у којој су монопол над информацијама, 'тајне' и мистификације значајне полуге контроле над

rently in the procedure and it will certainly lead to a deterioration of its ranking, and this time it will not be due to the improved contents of the laws in other countries, but due to the deterioration of the quality of Serbian Law. If the proposed solutions are adopted, the benefits that the citizens as the beneficiaries of that right will certainly lose owing to these amendments to the Law will by far surpass the benefits that they will get. Some of these solutions, including those exempting the companies with majority state interest from application of the Law, despite the objections of the Commissioner, representatives of the civil sector and of the media, will result in negative consequences from the aspect of the citizens' right to know and fight against corruption. Exemption of the National Bank of Serbia from the system of appeals to the Commissioner should be added to the above. In addition to that, the mechanism for enforcement of Commissioner's decision cannot effectively deal with the problems faced in practice so far. The proposed limitation of existing Commissioner's authorization to be granted access to each medium of information will render the application of the Law on Data Confidentiality, security checks and issuing of certificates for access to classified information senseless, and that will in turn produce negative consequences on exercising of citizens' rights.

PROMOTION OF RIGHTS

Aware of the fact that application of the Law on Access to Information would "be neither quickly, nor easily achieved, that the newly introduced rights [would] bring in question various individuals' or group interests, interests which are not legitimate in a democratic society, that the new rights [were] contrary to the

друштвеним токовима”², као и тога да је незнање највећа препрека примени новог закона, Повереник је почетне кораке усмерио на афирмисање права код грађана, медија и представника цивилног сектора. За то је нарочито искористио шестомесечни период када су надлежни органи заборавили да му обезбеде основне услове за рад.

Организовано је мноштво семинара и предавања за запослене у органима извршне власти, правосуђу, локалној самоуправи, затим, за народне посланике и локалне одборнике, грађане, представнике медија, ученике, студенте итд., као и бројне конференције, трибине и слично. Повереник је обавештавао јавност о садржини Закона, о правима грађана и обавезама органа, користећи средства информисања, затим, путем приручника за остваривање права на српском језику и на језицима који су у службеној употреби, публикацијама са ставовима из праксе и слично. Заложиио се и да материја слободног приступа информацијама од јавног значаја буде део државног стручног испита, као и програма редовне обуке државних службеника која се обавља заједно с Повереником. Помоћ грађанима и онима који примењују Закон одвијала се и путем писане и неформалне комуникације. Установљена су и признања органима власти за допринос у остваривању права јавности да зна, додељивана поводом Међународног дана права јавности да зна,

inertia of the conservative society, to traditionalism, to the social atmosphere of in which monopoly of information, 'secrets' and mystifications [were] significant leverages in controlling the social trends”², as well as that ignorance was the biggest obstacle to the application of the new Law, Commissioner directed the initial efforts towards the promotion of this right among citizens, media and representatives of the civil sector. He made specific effort to use the six months' period during which the competent authorities kept forgetting to provide the basic conditions for his work for public promotion of this right.

A large number of seminars and lectures for employees with the executive branch of the government, judiciary, local self-governments, for the deputies in the National Assembly and for the local deputies, citizens, media representatives, pupils, students, etc. were organized along with numerous conferences, public discussions and similar events. The Commissioner informed the public about the contents of the Law, about the citizens' rights and about obligations of the public authorities, by using the public media, through manuals for exercising of the rights in Serbian language and in the languages in official use, through publications on positions taken in practical work and the similar. He advocated for the inclusion of the subject of free access to information of public importance into the curriculum for state examination licencing, as well as in the program of regular training for civil servants which is carried out jointly with the Commissioner. Assistance to citizens and to those who were tasked with the application of the Law was additionally provided through written and informal communication. Awards

² Водич кроз Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, 2005. г., уводна реч Повереника, Родолуба Шабића.

² Guide to Law on Free Access to Information of Public Importance, 2005, introductory address written by Rodoljub Šabić, the Commissioner.

почев од 2006. године. Свим тим, као и другим активностима, укључујући бројне ауторске текстове Повереника, друштвене мреже, интернет презентације, медије, Повереник је постајао све видљивији у јавности као заштитник права на информације, а касније и као заштитник права на заштиту података о личности, за шта је добио бројна признања међународних и домаћих организација и асоцијација новинара. Истовремено, грађани су охрабривани да своја права више користе.

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА СЛОБОДАН ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА

Почетне обуке упознавања са бенефитима Закона грађани су слушали с великом неверицом, да би се релативно брзо охрабрили да од органа захтевају одређене документе, схватајући да информације које производе сви они којима су поверили да врше власт и који се финансирају јавним новцем, представљају јавно добро. Представницима невладиних организација, а нарочито новинарима и представницима медија то је било много пријемчивије, па су управо они били пионири у коришћењу права јавности да зна, али и главни савезници у мисији Повереника у информисању и охрабривању грађана да користе та права. Почетне реакције органа власти на добијене захтеве за приступ информацијама биле су помало збуњујуће. Захтеви су често били игнорисани, а било је и неадекватних,

were established for the state authorities for their contribution to exercising of the right to know, and these awards were given on the occasion of the International Right to Know Day, since 2006. It was owing to all these and other activities, including numerous texts written by the Commissioner, social networks, internet presentations, media, etc. that the Commissioner gradually gained public visibility as the protector of citizens' right to information and later on as the protector of the right to personal data protection. It was for these efforts that he won numerous awards and recognitions from international and national organisations and media associations. At the same time, citizens were encouraged to increasingly exercise their rights.

EXERCISING OF THE RIGHT TO FREE ACCESS TO INFORMATION

The initial training aimed at acquainting the citizens with the benefits from the Law were received with disbelief, in order to relatively quickly become encouraged to request provision of certain documents from the authorities, realising that information produced by all those entrusted with exercising of governmental powers and financed from public means, are public goods. Representatives of non-governmental organisations, and in particular the journalists and media representatives much more receptive for these concepts and they were pioneers in exercising the right to know, but also the main allies in Commissioner's mission in informing and encouraging the citizens to exercise these rights. The initial reactions of the public authorities on the received requests for access to information were somewhat confusing. Requests were often ignored and there were

па чак и увредљивих одговора и то се мењало прилично споро.

Грађане су највише занимале информације које су њима важне, нпр. оне о поступању органа поводом њиховог обраћања да остваре неко друго право (укњижбе, градње, реституције и сл.) или пак поводом указивања на кршење прописа, неправилности, злоупотребе. Мање је било храбрих грађана који би, као појединци, у општем интересу, истраживали одређене случајеве из угла законитости рада органа, борбе против корупције или другог општег интереса, као што је случај с представницима разних удружења, невладиних организација, новинара истраживача. С временом су захтеване информације постајале све деликатније, укључујући оне о располагању јавним финансијама и јавном имовином, приватизацији, државним инвестицијама, поступању органа унутрашњих послова, органа гоњења и судских органа, реформи правосуђа, о угрожавању и заштити здравља и животне средине. Међу органима управе, најзаступљенији су били захтеви, а тиме и жалбе против служби катастра и унутрашњих послова. Интересантно је и да су конзументи права били и сами органи власти, политичке странке, наравно опозиционе, организације синдиката, а у последње време, то су све више и адвокати.

Број поднетих захтева за остваривање права се последњих година усталио, између 30 и 40 хиљада годишње, а број жалби између три и четири хиљаде. Повереник је до сада решио око 32 хиљаде жалби због ускраћивања права,

inadequate and even insulting responses, and changes in such approaches were quite slow to achieve.

Citizens were primarily interested in information which was of importance for them, such as, for example, information on authorities' actions on the occasion of their addresses aimed at exercising some other rights (of property registration, construction, restitution, etc.) or on the occasion of pointing out to infringements of regulations, irregularities, abuse. There were less courageous citizens to investigate certain cases as individuals and in public interest, from the aspect of legality of authorities' work, fight against corruption or other general interest, and there were more representatives of various associations, non-governmental organisations and investigative journalist requiring investigations. Gradually, the requests received started pertaining to sensitive information, including those on public expenditures and public property, privatisation, state investments, to the actions of the law enforcement authorities, prosecution authorities and judiciary, on the reform of judiciary, on the threats to, and on protection of, public health and the environment. Among the administrative authorities, requests and thus complaints as well, against the cadastre services and those of the interior were the most numerous. Interestingly enough, persons exercising the rights were themselves public authorities, political parties, those comprising the opposition, of course, union organisations, and as of lately there has been a growing number of lawyers among them as well.

The achieved number of applications related to exercising of rights has remained more or less the same in the recent years, and on the annual level it has ranged between 30 and 40 thousand; the number of complaints has ranged from three to four thousand. So far, the Com-

што говори да се и даље до информација долази тешко без његове интервенције. Највећи број жалби, у почетку преко 90 процената, заснивао се на чињеници да орган власти уопште није одговорио на захтев – тзв. ћутање администрације – која је по том закону санкционисана. Број тих случајева с временом се смањивао, али је и даље висок. Жалбе су у великом броју биле основане, у почетним годинама око 90 процената, док је сада тај проценат нешто мањи. Министарства, други републички органи и организације у управи, као и јавна предузећа били су ти против којих су се грађани највише жалили. Органи су недостављање информација најчешће правдали могућом повредом приватности, тајношћу података и злоупотребом права тражиоца, па су се нпр. на тајност информација или на повреду приватности позивали чак и онда када се захтеване информације односе на јавне набавке, трошкове рада органа, инвестиције, предузимање службених радњи, информације о имовини функционера и слично.

Усталила се пракса да када органи власти сазнају за изјављену жалбу, након реаговања Повереника, накнадно поступе по захтеву у великом броју случајева, па се поступак по жалби обуставља, што значи да се на тај начин морало и могло поступити и без обраћања жалиоца Поверенику, као и без непотребних трошкова. Уз помоћ Повереника, пре и после доношења одлуке по жалби, грађани су у преко 90% случајева у односу на основане жалбе успевали да добију информацију. Законитост решења Повереника на висо-

missioner has resolved approximately 32 thousand of complaints pertaining to denial of rights, which can be taken as evidence of difficulties faced in obtaining information without Commissioner's intervention. The majority of complaints – initially more than 90 per cents of them – was based on the fact that the authority approached did not respond to the application at all – the so-called 'administrative silence' – such behaviour was sanctionable under the Law applicable at that time. The number of cases pertaining to administrative silence has decreased over time, but has nevertheless remained high. A large number of complaints was duly grounded; initially, such complaints comprised 90 per cents of the total number of complaints received and their share has now slightly decreased. Ministries, other republic level authorities and organisations within the state administration, as well as the public enterprises, were the parties of which the citizens complained the most. Most often, these authorities explained their failure to provide information by invoking potential breach of privacy, confidentiality of information requested and abuse of rights by the requesting parties, and thus, for example, they invoked confidentiality of information or breach of privacy even where the information requested pertained to public procurements, expenses incurred by public authorities, investments, undertaking of official actions, information on assets and property of public officials and so on.

It has now become a common practice in a large number of cases that once that the public authorities learn of a complaint lodged and after a response by the Commissioner, they subsequently react upon the application submitted to them, so that the procedure initiated upon a complaint is then suspended, which implies that they should have and could have acted in

ком је нивоу. У судској контроли само је незнатан проценат одлука враћен на поновни поступак, док су све друге потврђене, а против одлука Повереника поднето је до сада преко 900 тужби.

Ипак, одређени број донетих решења Повереника, иако обавезујућих и извршних, остајао је неизвршен. У првој години примене Закона, број таквих решења износио је најмање 11%, а у последње три године, он се приближава проценту од 30 %, што је забрињавајућа чињеница, посебно ако се има у виду ранији континуирани напредак у примени Закона. Нарочито брине то што међу ускраћеним информацијама доминирају оне о инвестицијама, располагању јавним средствима, поступцима надлежних органа у случајевима који указују на корупцију или на повреду људских права. Показало се да се модел поступања највиших органа и односа према Закону лако прихватао и на нижим нивоима.

Проактивно објављивање информација које треба да представља преовлађујући начин доласка до информација имало је спору, мада узлазну путању и најчешће је било подстакнуто активностима Повереника, али оно још увек није на нивоу који би довео до смањења прибављања информација путем захтева. Актуелне измене Закона о приступу информацијама требало би да доведу до побољшања тог вида остваривања права.

such a manner even without the appellants' lodging of appeals to the Commissioner and without the unnecessary costs of these appeals. With the Commissioner's assistance, before and after passing of decisions upon appeals, in more than 90% of the cases of duly grounded appeals, the citizens successfully obtained information requested. Lawfulness of Commissioner's decisions is on a high level. Following the judicial controls, there was only an insignificant share of remanded decisions, and the rest of them were confirmed; so far, more than 900 of legal actions have been initiated against the decisions passed by the Commissioner.

There is, however, a number of Commissioner's decisions which, despite their binding and enforceable nature, have never been unrealized. In the first year of application of the Law, the number of such decisions was at least 11% and over the past three years it has grown to reach a share of 30%, which is an alarming fact, particularly if we bear in mind the constant progress achieved in application of the Law from the previous period. It is particularly worrying that among the information denied, predominant share comprise of those pertaining to investments, disposal of public means, actions taken by the competent authorities in cases indicative of corruption or to violation of human rights. As it turned out, the model of behaviour of the highest level public authorities and their attitude towards the Law have been quickly adopted and replicated by the authorities on the lower levels, too.

Proactive provision of information and making it publicly available, which ought to be the predominant method of providing it, have been achieved slowly, albeit as an upward trend, and were most often prompted by the actions of the Commissioner; this has not yet reached the level that would lead to a reduced share of

ИЗАЗОВИ У ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА

Колико је заштита права јавности да зна ефикасна треба мерити из угла законских овлашћења и капацитета Повереника, али и (не)функционисања оних законских механизма који нису у његовој надлежности, а тичу се заштите права. Српски Повереник нема овлашћење за надзор над применом Закона, нити за изрицање прекршајних казни, иако таква решења постоје у свету, чак и окружењу. Надзор је најпре био поверен надлежном Министарству за информисање, а од 2010. године, надлежном Министарству за управу, тј. Управној инспекцији. Ефекти надзора у протеклом периоду, са аспекта одговорности за кршење права, готово су симболични. Притом, грађани, тражиоци информација, у својству оштећеног због ускраћивања права, поднели су вишеструко више захтева за покретање прекршајног поступка у односу на надлежну Управну инспекцију, иако су те захтеве прекршајни судови, нажалост, често одбацивали из формалних разлога.

За ефикасно остваривање права на приступ информацијама веома је важно да постоје јасне законске норме о поступању у случају да орган власти неће да достави информацију ни по налогу Повереника. Српски закон је тек кроз допуне (2009. и 2010.) уредио то питање. На захтев Повереника, Влада има обавезу да обезбеди извршење решења Повереника непосредном принудом, када он то не може да учини сам мерама новчаног кажњавања у поступку управног извршења. Ни у једном од

information obtained through lodging requests. Current amendments to the Law on Access to Information should lead to improvements in that aspect of exercising of rights.

CHALLENGES FACED IN EXERCISING OF RIGHTS

The efficiency of protection of the right to know should be measured from the aspect of legal powers and capacities of the Commissioner; but also based on (failures in) functioning of the legal mechanisms which are outside of the scope of Commissioner's competences and which pertain to the protection of rights. Serbian Commissioner is not authorized to supervise the application of the Law, or to impose sanctions for misdemeanours, despite the fact that such legal solutions exist internationally, and in our region as well. The competent Ministry of Information was initially entrusted with the supervisory powers and since 2010, the competent Ministry of State Administration and its Administrative Inspection. The effects of supervisory activities over the previous period have been symbolic only, if observed from the aspect of liability for infringements of the law. Citizens who were seeking information, as the aggrieved parties due to denial of their rights, lodged by far more requests for initiating misdemeanour proceedings than the competent Administrative Inspection, and these requests were, unfortunately, often rejected by the misdemeanour courts due to formal reasons.

The existence of clear legal standards pertaining to the available options in cases where public authorities refuse to provide information even upon an order issued by the Commissioner is very important for efficient exercising of the right of access to information. It was only

преко 240 случајева, у којима је затражено обезбеђење извршења од стране Владе, то се није догодило. Од 2012. године није могуће ни принудно наплатити изречене новчане казне којима Повереник треба да приволи органе да информације учине доступним јер су се сви потенцијално надлежни органи огласили ненадлежним. Од средине 2017. године, тј. почетка примене новог Закона о општем управном поступку, када су казне за принудно извршење решења значајно увећане и промењен начин њиховог утврђивања, потпуно је онемогућена њихова примена због опструкције надлежних органа око утврђивања висине казни и тумачења појма о приходима органа. Министарство надлежно за управу закључило је да питање принудног извршења треба прецизно уредити изменама Закона о приступу информацијама.

Рад Повереника је последњих година био веома оптерећен политичким притисцима кад год његове одлуке по жалбама нису биле афирмативне за органе власти, укључујући случајеве о истраживању имовине високих функционера и сл. Било је и случајева да су надлежни органи онемогућавали Повереника да предузме мере прописане законом, одбијајући да му ставе на увид сваки носач информације. На налог Повереника да доставе информације тражиоцу, поједини органи реаговали су подношењем захтева Поверенику којим се траже веома обимне информације, по којима је Повереник уредно поступао. Народна скупштина последњих неколико година није разматрала извештаје Повере-

through the supplements introduced (in 2009 and 2010) that this issue became regulated in the Serbian Law. At the request of the Commissioner, the Government is obliged to ensure that the Commissioner's decision is directly enforced, in cases where the Commissioner cannot achieve that on their own by means of fines in the procedure of administrative enforcement. That has never happened, although securing of enforcement by the Government was requested in more than 240 cases. Since 2012, it has not been possible to conduct enforced collection of the fines imposed by the Commissioner in order to force the authorities to make the information requested publicly available, because all the authorities which are potentially competent to do that have announced themselves incompetent to do so. Since mid-2017 or from the beginning of application of the new Law on General Administrative Procedure, with the significant increase of the fines for enforcement of decisions and the change of method for determining of these fines, the application of fines has been made completely impossible due to the obstruction of the competent authorities in relation to determining the fines and interpretation of the notion of authorities' income. The Ministry in charge of administration has concluded that the issue of enforcement should be precisely regulated through amendments to the Law on Access to Information.

Commissioner's work has been heavily burdened over the recent years with political pressures whenever his decisions upon appeals were not affirmative for public authorities, including the cases pertaining to investigations of property of the high officials. There were even some cases where the competent authorities prevented the Commissioner from taking the measures prescribed by the law, by refusing to allow him to inspect each information medium.

ника у пленуму. Од укупно 13 поднетих извештаја Повереника о примени закона, Скупштина је разматрала у пленуму само 3 извештаја, за 2010, 2012. и 2013. годину.

Кад је реч о нормама о остваривању права на приступ информацијама у правном систему Србије, не може се рећи да постоји њихова конзистентност. Последњих година било је покушаја да се снизи ниво права прописаних Законом о приступу информацијама, и то изменама појединих прописа. Неке од тих покушаја, као нпр. код Закона о улагањима, Повереник је, уз подршку јавности, успео да спречи, али неке ипак није, због чега је поднео предлоге Уставном суду за оцену уставности неколико закона.

Упркос свим тим и другим изазовима, остваривање права јавности да зна у Србији имало је узлазну путању све до последње три године. Даља судбина тог права зависиће у великој мери од исхода предложених измена Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја које су у процедури и које, упркос неким побољшањима, прете да доведу до мање транспарентности. Веома је проблематично и готово да не постоји у компаративном праву да се од примене тог Закона изузимају државна предузећа која располажу огромним јавним средствима због чега су одувек била под лупом јавности. Та и неке друге раније поменуте измене Закона које се предлажу нужно ће довести до смањења достигнутог нивоа права, супротно оном што је Уставом зајемчено. Остваривање права зависиће у доброј мери од

Certain authorities reacted to the Commissioner's order to provide the requested information to the person seeing it by lodging applications to the Commissioner in which they requested huge amounts of information; the Commissioner regularly complied with such requests. In the recent years, the National Assembly has failed to consider reports submitted by the Commissioner in their plenary sessions. Of the total of 13 reports submitted by the Commissioner on application of the Law, the National Assembly considered only 3 reports, those for 2010, 2012 and 2013 in their plenary sessions.

As regards the standards for exercising the right of access to information in the Serbian legal system, it cannot be said that these standards are consistent. In the recent years, attempts have been made at lowering the achieved level of this right prescribed by the Law on Access to Information, through amendments to specific legal regulations. With the public support, the Commissioner succeeded in preventing some of these attempts, as in the case of the Law on Investments; he was not that successful in thwarting other attempts like this one, and it was due to this that he submitted proposals to the Constitutional Court for the assessment of constitutionality of a number of laws.

Despite all these and other challenges, exercising of the right to know in Serbia has taken the upward path until the past three years. Future faith of this right will to a great extent depend on the outcome of the proposed amendments to the Law on Free Access to Information of Public Importance which are in the legislative procedure and which, despite certain improvements, present a threat from reduced transparency. This is an important problem and there is almost no other case in comparative law which involves exempting of state enterprises from application of that Law, due to the fact that

интегритета будућег повереника, колико ће бити спреман, упоран и бескомпромисан у обављању функције заштитника права, али и од спремности других надлежних органа за сарадњу и подршку у обезбеђивању примене Закона, и то првенствено Владе и Народне скупштине.

these enterprises have at their disposal huge amounts of public funds due to which they have always been under scrutiny of the general public. That proposed amended, along with some other, previously mentioned amendments to the Law will inevitably lead to deterioration of the achieved level of the right of access to information, which is contrary to the contents of the relevant Constitutional guarantees. Exercising of this right will to a great extent depend on the integrity of the future Commissioner; on their readiness, determination and resolution in performance of the function of the protector of the right, but also on the readiness of other competent authorities, primarily from the part of the Government and the National Assembly, to cooperate with the Commissioner and provide support in ensuring application of this Law.

Александар Ресановић

Од 2010. до 2017. био је заменик Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности у области заштите података о личности, од 2017. до 2018. саветник Повереника и од 2018. до данас, помоћник генералног секретара у Сектору за сарадњу и извештавање.

Aleksandar Resanović

In the period from 2010 to 2017, he was Deputy Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection in the field of personal data protection, from 2017 to 2018 he was Advisor to the Commissioner, and from 2018 onwards he has been the Assistant Secretary General in the Sector for Cooperation and Reporting.

Александар Ресановић,

помоћник генералног секретара

Заштита података о личности у Србији

УВОД

Ефикасна заштита података о личности, усклађена са савременим стандардима, представља једну од кључних претпоставки за уживање права на приватност, као једног од основних права на којима се темеље односи између грађана и јавних власти у модерном друштву. Ти стандарди су уобличени у међународним документима и националним законодавствима, а подразумевају јемство сваком појединцу да ће његови подаци о личности бити обрађивани у складу са законом, као и да ће они на одговарајући начин бити заштићени од сваке злоупотребе. Такав развој представља значајан напредак у односу на некадашње схватање права на заштиту података о личности, које се сводило на право појединца да буде „остављен на миру“, у термину старе либералне традиције.

Савремени концепт заштите података о личности почиње нормативно да се изграђује у Европи и САД у другој половини 20. века, пре свега као одговор на најпре постепен, а потом галопи-

Aleksandar Resanović,
Assistant to Secretary General

PERSONAL DATA PROTECTION IN SERBIA

INTRODUCTION

Efficient protection of personal data, in compliance with the modern standards, is among the key presumptions for enjoyment of right to privacy as one of the principal rights on which relations between citizens and public authorities in every modern society are based. These standards are given their present form in international documents and national legislations, and they include guarantees to each individual that their personal data will be processed in compliance with the law, as well as that it will be adequately protected from any abuse. Such development is a significant step forward compared to the former understanding of the right to personal data protection which was reduced to the individuals' right to be "left alone", within the framework of the old liberal tradition.

рајући развој информационих технологија. Оне пружају техничке могућности за различите злоупотребе којима се угрожава безбедност података о личности, а тиме и наносе повреду приватности лица.

Први закон о заштити података о личности донела је немачка покрајина Хесен, 1970. године, након чега је широм Европе уследила жива законодавна активност која је резултирала доношењем закона о заштити података о личности у већини европских држава током наредних двадесетак година.

У складу с тим, више држава је заштиту података о личности зајемчило у својим уставима (нпр. Холандија, Шпанија, Португалија, Грчка, Словачка, Мађарска, Словенија, Хрватска, Црна Гора, Македонија, Србија), а уставно јемство разрадило у законима. За разлику од њих, неке државе заштиту података о личности не утврђују уставом, већ је уређују (само) законом и подзаконским актима. У федерално уређеним државама, по правилу, постоје савезни закони и закони федералних јединица о тој материји.

Паралелно са законодавном активношћу на националном плану, међународне организације доносе одговарајуће документе којима уређују заштиту података о личности. Два најважнија таква документа у Европи јесу (1) Конвенција Савета Европе о заштити лица у односу на аутоматску обраду података (у даљем тексту: Конвенција 108) из 1981. године и (2) Уредба Европског парламента и Савета 2016/679 о заштити физичких лица у односу на обраду података о личности и о слободном кретању таквих података и о стављању ван снаге Дирек-

The contemporary concept of personal data protection was initially built through legal norms in Europe and in USA in the second half of the 20th century, primarily as a response to initially gradual and then galloping development of information technologies. These technologies provide technical possibilities for various forms of abuses which are jeopardizing safety of personal data and thus enabling breaches of privacy.

The first law on protection of personal data was passed in the German state of Hessen in 1970; it was followed by intensified legislative activity that resulted in the adoption of data protection laws in the majority of European countries over the next twenty years.

Thus, a number of countries provided guarantees for personal data protection in their Constitutions (such as, for example, the Netherlands, Spain, Portugal, Greece, Slovakia, Hungary, Slovenia, Croatia, Montenegro, Macedonia, Serbia), and the constitutional guarantees were further developed in the laws. As opposed to them, some states do not lay down personal data protection in their Constitutions, but (only) regulate it by their laws and regulations. In federal states, as a rule, there are federal laws and laws of their federal units are adopted to regulate this area.

In parallel with the legislative activities on the national level, international organisations passed relevant documents to regulate personal data protection. Two key documents in this field in Europe are (1) the Council of Europe Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (hereinafter: Convention 108) from 1981, and (2) the Regulation of the European Parliament and of the Council no. 2016/679 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on

тиве 95/46/EЗ (у даљем тексту: Општа уредба)¹.

Као најзначајнији документ у области заштите података о личности у Европи, Општа уредба, с једне стране, унапређује решења садржана у раније важећој Директиви Европског парламента и Савета 95/46/EЗ о заштити грађана у вези са обрадом података о личности и о слободном кретању таквих података (у даљем тексту: Директива 95/46) из 1995. године, а с друге стране, уводи значајне новине².

Општа уредба се непосредно примењује у државама чланицама ЕУ, док је Србија у обавези да своје прописе усклади с њом. Основни формални разлог који на то упућује јесте Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, с једне стране, и Републике Србије, с друге стране (члан 81), којим је Србија прихватила обавезу да своје законодавство које се односи на заштиту података о личности усклади с комуни-тарним законодавством и другим европским и међународним прописима о приватности, након ступања Споразума на снагу (01. септембар 2013).

the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (hereinafter: the General Data Protection Regulation)¹.

As the most important document in the field of protection of personal data in Europe, the General Data Protection Regulation on one hand is an improvement of the solutions contained in the previously applicable Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (hereinafter: Directive 95/46) from 1995; on the other hand, this Regulation introduced significant innovations².

The General Data Protection Regulation is directly applicable in the EU Member States and Serbia is obliged to bring its legislation in line with it. The basic formal reason for this obligation is the Stabilization and Association Agreement between the European Communities and their Member States of the one part, and the Republic of Serbia, of the other part (Article 81), based on which Serbia undertook to harmonize its legislation concerning personal data protection with Community law and other European and international legislation on privacy upon the entry into force of the Agreement (on September 1, 2013).

¹ Уредба Европског парламента и Савета 2016/679 од 27. априла 2016.

² Више о томе: Заштита података о личности, Публикација бр. 4, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Београд, 2019.

¹ Regulation of the European Parliament and of the Council no. 2016/679 of 27 April 2016.

² Additional information available in: *Zaštita podata o ličnosti*, Publikacija br. 4, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Beograd, 2019.

РАЗВОЈ НОРМАТИВНОГ ОКВИРА ЗА ЗАШТИТУ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ У СРБИЈИ

Европски тренд нормативног уређивања области заштите података о личности, са извесним закашњењем следила је и Србија, која је 1990. године својим уставом гарантовала право на заштиту података о личности једном лапидарном одредбом. Сличну одредбу имао је и Устав СР Југославије из 1992. године, да би она затим, уз мање корекције, нашла своје место и у Повељи о људским и мањинским правима и грађанским слободама из 2003. године (једном од два уставна документа државне заједнице Србија и Црна Гора). Најзад, одредба о јемству заштите података о личности, такође уз мање измене, унета је у важећи Устав Републике Србије од 2006. године (члан 42).

Први домаћи закон који је уређивао заштиту података о личности донет је 1998. године³. Тај закон, иако усвојен три године након Директиве 95/46, није уградио низ нових стандарда које је та директива садржала, већ се базирао на одредбама Конвенције 108. Нажалост, и такав какав је био, тај закон остао је „мртво слово на папиру” јер се за више од десет година, колико је био на снази, бележи тек неколико маргиналних случајева покушаја руковаца подацима да примене закон, а питање дефинисања надзорног органа остало је за све то време нејасно.

DEVELOPMENT OF THE LEGISLATIVE FRAMEWORK FOR PERSONAL DATA PROTECTION IN SERBIA

The European trend of legislative regulation of personal data protection was accepted in Serbia with delay; in 1990, the guarantee of the right to personal data protection was introduced in Serbian Constitution by means of a succinct provision. A similar provision was included in the Constitution of the SR Yugoslavia from 1992, which was the, with some smaller corrections, additionally included in the Charter on Human and Minority Rights and Civil Freedoms from 2003 (one of the two constitutional documents of the State Union of Serbia and Montenegro). Finally, the provision on the guarantee for the protection of personal data, with some smaller changes again, was included in the Constitution of the Republic of Serbia from 2006 (Article 42).

The first national law to regulate protection of personal data was passed in 1998³. Despite the fact that it was adopted three years after the adoption of Directive 95/46, this Law omitted to integrate a series of new standards comprised in that Directive, and was instead based on the provisions of Convention 108. Unfortunately, such as it was, that Law existed on paper only, since only a few marginal cases of attempted application of the Law by the data handlers were recorded over a period of ten years of its application. During that entire period, the issue of defining a supervisory authority remained unclear.

³ Закон о заштити података о личности („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98 и 26/98 – исправка).

³ Law on Personal Data Protection (Official Gazette of the SRJ, No. 24/98 and 26/98 – corrigendum).

Наредни Закон о заштити података о личности (у даљем тексту: ЗЗПЛ)⁴ донет је крајем 2008. године, дакле, 13 година након Директиве 95/46, али ни тај текст није био у потпуности усаглашен са овом директивом, као ни са европским стандардима у области заштите података о личности. Током десет година, он је три пута новелиран, али његови суштински недостаци нису отклоњени. Већи број питања остао је неуређен, тј. непотпуно или неодговарајуће регулисан, при чему та питања или уопште нису била уређена секторским законима или пак нису била уређена на одговарајући начин.

Међу питањима која су неодговарајуће уређена, издвајају се следећа: поступак остваривања права на заштиту података о личности; утврђивање одговорности у случају кршења права лица, као и у случају неиспуњавања законских обавеза; безбедност података; поступак вршења надзора; овлашћења Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности (у даљем тексту: Повереник) итд. На другој страни, међу питањима која уопште нису уређена тим законом издвајају се: посебни видови обраде података, као што су видео-надзор и обрада биометријских података; поступак изношења података о личности из земље; анализа ризика у случају обраде која може озбиљно да угрози права лица; лица задужена за заштиту података код одређених руковалаца; обавеза руковалаца да Поверенику пријаве повреду безбедности по-

The following Law on Personal Data Protection (hereinafter: LPDP)⁴ was passed towards the end of 2008, or 13 years following the adoption of the Directive 95/46. Despite that, the text of that Law was not entirely harmonized with this Directive or with the European standards in the field of personal data protection. Over a period of ten years the Law was novated three times, and its essential deficiencies were still not removed. A larger number of issues remained unregulated and/or incompletely or inadequately regulated, and such issues were either not regulated in sectoral legislation or were not adequately regulated therein.

Among the inadequately regulated issues, the following should be pointed out here: procedure for exercising the right to personal data protection; determining liability in cases of violations of persons' rights, as well as in cases of failures to comply with legal obligations; security of personal data; supervisory procedure; powers of the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection (hereinafter: the Commissioner), etc. On the other hand, among the issues that have not been regulated at all by means of that Law the following should be pointed out: special aspects of data processing, such as video surveillance and processing of biometric data; procedure for taking personal data out of the country; risk analysis in cases of processing which can seriously jeopardize personal rights; persons tasked with the protection of personal data with certain data handlers; obligation of the handlers to report breaches of data security to the Commissioner; application of the Law in respect of the

⁴ Закон о заштити података о личности („Сл. гласник РС”, бр. 97/08, 104/09 – други закон 68/12 – одлука УС и 107/12).

⁴ Law on Personal Data Protection (Official Gazette of the RS, No. 97/08, 104/09 – other law 68/12 – Decision of the CC and 107/12).

датака; примена закона у односу на нове информационо-комуникационе технологије итд.

На неусаглашеност закона с комунитарним правом редовно је указивао Повереник, али и домаћи и страни експерти, невладине организације, као и руковођа подацима који су се у свом раду суочавали с проблемима у примени закона. С обзиром на то да Влада РС није реаговала на таква указивања, Повереник је током 2014. године самостално сачинио *Модел нової Закона о заштити података о личности*, који је добио неподељене похвале одређених међународних организација, експерата, невладиних организација и стручне јавности. Тек отприлике годину дана након тога, Министарство правде припремило је Нацрт закона о заштити података о личности, на који је изнет велики број примедба током јавне расправе. Разлог томе је што Нацрт закона није пружао квалитетна решења и што није, сагласно Акционом плану за преговарање Поглавља 23, сачињен „у складу” с *Моделом нової Закона о заштити података о личности* који је сачинио Повереник.

Како је 2016. године усвојена Општа уредба која је донела значајне новине у тој области, Повереник је током 2017. године сачинио *други Модел нової Закона о заштити података о личности*. У том правном тексту прихваћене су новине из наведене уредбе и уређена су сва она питања која нису била уређена у ЗЗПА или пак нису била уређена на одговарајући начин.

Влада РС је потом припремила нови текст Нацрта Закона о заштити података о личности, на који је у току јавне распра-

new information and communications technologies, etc.

The Commissioner, along with the domestic and foreign experts, non-governmental organisations, as well as data handlers facing problems in practical application of the Law in their work all regularly pointed out to the lack of harmonisation between the Law and the Community law. The Government of the Republic of Serbia did not react to these warnings, and in 2014, the Commissioner drew up a *Model of the new Law on Personal Data Protection* on his own, which was unanimously acclaimed by certain international organisations, experts, non-governmental organisations and the professional community. It was only a year after that that the Ministry of Justice prepared the Draft Law on Personal Data Protection which earned a large number of objections during the public debate and consultations. It was due to the fact that the Draft Law did not include quality solutions and due to the failure to draft it, according to the Action Plan for negotiations on Chapter 23, “in compliance” with the *Model of the new Law on Personal Data Protection* which was drawn up by the Commissioner.

Since the General Data Protection Regulation, which brought significant innovations in that field, was adopted in 2016, the Commissioner drew up the *second Model Law on Personal Data Protection* in 2017. That legal text incorporated the innovations included in the above Regulation and it regulated all the issues which remained unregulated or inadequately regulated in the LPDP.

The Government of the Republic of Serbia then prepared a new text of the Draft Law on Personal Data Protection. During public consultations, numerous objections were made by the non-governmental organisations,

ве изнет већи број примедба од стране невладиних организација, адвоката и других правних стручњака, као и Повереника. Већина тих примедба остала је без утицаја, тако да је Влада, уз мање измене у тексту Нацрта, утврдила предлог новог Закона о заштити података о личности и упутила га Народној скупштини на усвајање. Народна скупштина је 9. новембра 2018. године усвојила нови Закон о заштити података о личности (у даљем тексту: нови ЗЗПА)⁵ и он је ступио на снагу 21. новембра 2018. године. Ни овог пута није био узет у обзир Модел истоименог закона који је сачинио Повереник, упркос томе што је то поново било утврђено Акционим планом за преговарање Поглавља 23.

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА И ИЗАЗОВИ У ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА НА ЗАШТИТУ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

Као самосталан државни орган који је независан у раду, Повереник обавља послове заштите података о личности и обезбеђује остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја. Редовно вршећи послове из области заштите података о личности током протеклих десет година, Повереник је „мисионарским” радом успео да ту област учини општепрепознатљивом темом у Србији. То се види пре свега по броју предмета који је Повереник примио у рад: тај број је у 2010. години износио свега 250, да би потом стално растао, тако да је у 2017. години примио

lawyers and other legal experts, as well as by the Commissioner. Most of these objections fell on deaf ears and the Government finally produced a new text of the Draft Law by including only some minor modifications and then addressed it to the National Assembly for adoption. On November 9, 2018, the National Assembly adopted the new Law on Personal Data Protection (hereinafter: the new LPD-P)⁵ and it entered into force on November 21, 2018. The Model Law with the same title which was drawn up by the Commissioner was not taken into account, despite the fact that it was again included in the Action Plan for negotiations on Chapter 23.

EXERCISING OF THE RIGHT AND CHALLENGES IN EXERCISING OF RIGHTS TO PERSONAL DATA PROTECTION

As a stand-alone state authority which is independent in its work, the Commissioner carries out the tasks related to protection of personal data and ensures exercising of the right of access to information of public importance. By regularly performing the tasks in the field of personal data protection over the past ten years, the Commissioner managed to make this field a generally recognizable topic in Serbia owing to his “missionary” work. That is primarily evidenced by the number of cases received to be processed by the Commissioner: in 2010, the number of such cases was only 250, in order to rise constantly afterwards; thus, in 2017, the Commissioner received the total of 4,607 cases and in 2018 more than 7,550 cases.

⁵ Закон о заштити података о личности („Сл. гласник РС”, бр. 87/18).

⁵ Law on Personal Data Protection (Official Gazette of the RS, No. 87/18).

4.607 предмета, а у 2018. години 7.550 предмета. Исти тренд се може илустровати и подацима о вршењу надзора јер је Повереник у 2010. години извршио 71 надзор, у 2017. години 953, а у 2018. години 1.452 надзора. Тренд пораста се може потврдити и бројем мишљења која Повереник даје и којима доприноси усвајању одговарајућих решења у прописима, као и правилној примени закона. Слична је ситуација и у погледу броја случајева: пружања стручне помоћи грађанима, медијима и цивилном сектору; организовања едукативних скупова; обавештавања јавности; извештавања о свом раду и реализовања других активности.

Неопходно је истаћи да је Повереник током више година често био суочен са изазовима и препрекама у раду. У првом реду, бројни руковођи кршили су закон приликом поступања с подацима и вршења радњи обраде података, а међу њима су, нажалост, и државни органи. Даље, није уважен већи број указивања Повереника на потребу доношења појединих општих прописа, иако су постојале јасне законске обавезе за то.⁶ Такође, у више случајева Влада РС и надлежна министарства нису узимала у обзир мишљења и ставове Повереника приликом припреме нацрта и предлога закона и других прописа, а Народна скупштина у последње четири године

The same trend can be illustrated by statistical data on Commissioner's supervisory activities: in 2010, the Commissioner carried out 71 supervisions, in 2017 - 953, and in 2018 there were 1,452 supervisions. The growth trend can additionally be confirmed by the number of opinions provided by the Commissioner, through which he has contributed to the adoption of adequate solutions in legal regulations, as well as to appropriate application of the Law. The situation is similar in respect of the number of cases in which expert assistance has been provided to citizens, media and the civil sector; those involving organisation of educational courses, provision of public information; reporting on his own work and on realisation of other activities.

It is necessary to point out here that the Commissioner frequently and persistently, year after year, faced challenges and obstacles to his work. First of all, numerous data handlers, which unfortunately included state authorities, violated the Law while handling data and carrying out data processing activities. In addition to that, a significant number of Commissioner's notices on the necessity to pass specific general regulations were not taken into account, despite the existence of clear legal obligations to do that.⁶ In a number of cases, the RS Government and the competent Ministries did not take into account the opinions and positions provided by the Commissioner when they prepared draft laws and draft texts of other regula-

⁶ Примера ради, ЗЗПГЛ утврђује обавезу доношења акта о начину архивирања и мерама заштите нарочито осетљивих података, с роком од шест месеци од дана ступања закона на снагу, а то се није десило за читавих десет година важења ЗЗПГЛ. Слично томе, према Стратегији заштите података о личности, Влада је била у обавези да до краја 2010. донесе Акциони план за спровођење Стратегије, али та обавеза никад није испуњена.

⁶ For example, the LPDP lays down the obligation to pass acts on archiving method and protection measures in particular of the sensitive data, with the time limit of six months from the entry of the Law into force, which has not happened over the period of ten years of application of the LPDP. Similarly, according to the Strategy for Personal Data Protection, the Government was to pass the Action Plan for Strategy implementation by the end of 2010, but this obligation has never been discharged.

није разматрала годишње извештаје Повереника у пленуму, иако је то њена законска и пословничка обавеза.

Даље, велики број кривичних пријава које подноси Повереник бивају одбачене, по правилу због примене начела опортунитета. Такође, поступци дуго трају и Повереник, тек на свој захтев, добија обавештење да нису окончани, односно да су у току (све док по правилу не наступи застарелост). Нешто је боља ситуација у погледу судбине Повереникових захтева за покретање прекршајног поступка, по којима је број осуђујућих пресуда већи од броја решења којима се поступак обуставља. Ипак, симптоматично је то што не застарева велики број предмета, али застаревају баш они за које је постојао веома изражен интерес јавности за утврђивање одговорности. Најзад, казнена политика прекршајних судова изузетно је блага, посебно у односу на одговорна физичка лица, којима се скоро по правилу изричу казне на нивоу законског минимума.

Такође, евидентно је да одређени број руковалаца није поступао или није благовремено и у целости поступао по решењима или упозорењима Повереника. Најзад, служба Повереника има хронично мањи број запослених од реално потребног броја, а повремено је упитно и благовремено обезбеђивање одговарајућих финансијских средстава потребних за рад Повереника у пуном капацитету.

Таквим занемаривањем обавеза и односом посебно највиших државних органа према Поверенику, манифестован је неодговарајући однос према важном и осетљивом домену заштите

tions, and the National Assembly failed to examine or consider annual reports submitted by the Commissioner in their plenary sessions over the past four years, despite the fact that they have the legal obligation and an obligation arising from the Rules of Procedure to do so.

In addition to the above, a large number of reports on criminal offences filed by the Commissioner have been rejected, as a rule due to the application of the principle of opportunism. Proceedings take long time to complete and the Commissioner is notified of the fact that they have not been completed and/or that they are in progress upon his request only (as a rule, until the expiry of the prescribed statute of limitations period). Perspective in respect of the fate of Commissioner's requests for bringing misdemeanour proceedings has been somewhat better, based on which the number of convictions has exceeded the number of suspended proceedings. It is, however, indicative that the overall number of obsolescent cases has not been excessive, but despite that, the cases which have aroused significant public interest in determining liability have always been the ones that have been left to become obsolescent. Finally, the penal policy of the misdemeanour courts is extremely lenient, particularly in respect of the responsible natural persons, against which, almost as a rule, fines and sentences on the level of the legally prescribed minimum are imposed.

It has also been evident that a number of data handlers have omitted to act or failed to act in a timely manner and strictly in compliance with the decisions or notices issued by the Commissioner. Finally, the Commissioner's service has chronically been understaffed and timely provision of adequate financial means required for Commissioner's work in full capacity has on several occasions been brought into question.

података о личности. Непримењивање усвојених закона који су намењени заштити људских права потпуно је неприхватљиво. Таквим и сличним поступањем отежава се или чак онемогућава остваривање права грађана на заштиту података о личности, права које је Уставом гарантовано и законом уређено и све то у време када би Србија требало да ефикасно, тачније знатно ефикасније, превазилази препреке с којима се суочава у процесу придруживања ЕУ, а не да ствара нове.

У СУСРЕТ ПРИМЕНИ НОВОГ ЗЗПЛА

Нови ЗЗПЛА се примењује по истеку девет месеци од дана ступања на снагу, значи од 21. августа 2019. године (уз изузетак одредбе о престанку вођења централног регистра збирки података). То практично значи да ћемо у периоду од девет месеци, од ступања на снагу до почетка примене новог ЗЗПЛА, имати у правном поретку два закона о заштити података о личности, од којих ће се примењивати један – (стари) ЗЗПЛА.

У прелазним наређењима новог ЗЗПЛА уређено је да ће се започети поступци по жалбама поводом захтева за остваривање права, поступци по захтевима за изношење података из Србије и поступци надзора, који нису окончани до почетка примене новог ЗЗПЛА, окончати по одредбама (старог) ЗЗПЛА. То практично значи да ће се (стари) ЗЗПЛА сасвим сигурно примењивати још неко време и након почетка приме-

Such disregard for obligations and attitude towards the Commissioner, particularly from the part of the highest state authorities, is a manifestation of inappropriate attitude towards an important and sensitive domain of personal data protection. Failure to apply adopted laws which are intended to protect human rights is completely unacceptable. Such and similar behaviour hinders or even prevents exercising of citizens' rights to personal data protection, the right which is guaranteed by the Constitution and regulated by the law and that all happens at the time when Serbia should efficiently, or to be more precise, much more efficiently, overcome obstacles faced in the EU accession process, instead of creating the new ones.

TOWARDS THE APPLICATION OF THE NEW LPDP

The new LPDP shall be applied upon the expiry of the nine months' period from its entry into force or from August 21, 2019 (with the exception of the provision on termination of the central register of data files). That means that there will be two Laws governing the protection of personal data within the Serbian law over a period of nine months, from the entry into force and until the beginning of application of the new LPDP, one of which only – the (old) LPDP will be applied.

According to the transitional provisions comprised in the new LPDP, proceedings that have been brought upon the appeals relating to requests for exercising of rights, proceedings initiated upon requests for taking data out of Serbia and supervisory procedures, which have not been concluded until the beginning of application of the new LPDP, shall be con-

не новог ЗЗПЛ, а до окончања поменутих поступака.

Од новог ЗЗПЛ се очекивало да уреди низ питања која (старим) ЗЗПЛ или уопште нису била уређена или пак нису била уређена на адекватан начин. Међутим, и поред одређених употребљивих решења новог ЗЗПЛ, овом приликом је потребно осврнути се на његов општи квалитет, али и на поједина решења која ће извесно или барем врло вероватно довести до проблема у примени. Најпре, у односу на општи квалитет – бројне одредбе су само преузете из Опште уредбе и мањим делом из тзв. „Полицијске директиве“ 2016/680. То је не само супротно начелу саме Опште уредбе него и нарушава конзистентност текста и резултира тиме да је већи број одредаба новог ЗЗПЛ претерано уопштен, исувише дескриптиван и не-стандардне дужине, као и без потребног нивоа разраде, тј. конкретизације. Очигледно је да је изостао стваралачки напор законописца да се текст новог ЗЗПЛ прилагоди домаћем правном систему и могућностима за ефикасну примену у том систему. Непримерено велики број одредаба садржи изузимања од примене у односу на обраду коју врше недефинисани органи у недефинисане посебне сврхе, чиме се практично минимизирају или релативизују уређена права.

У односу на одређена, конкретна решења, овом приликом се указује само на поједина: новим ЗЗПЛ установљена је могућност да неколико државних органа истовремено расправља о истој правној ствари (поглавље о правним средствима), те самим тим постоји и могућност да о томе донесу међусобно

cluded in accordance with the provisions of the (old) LPDP. This practically means that the (old) LPDP will quite certainly be applied for some time, even after the beginning of application of the new LPDP and by the completion of the above listed proceedings.

Expectations from the new LPDP pertained to regulation of a series of issues that were either not regulated at all by the (old) LPDP or were not regulated adequately. Still, even though it does offer certain usable solutions from the new LPDP, it is necessary to point out here to its overall quality and also to specific individual solutions that will certainly or even quite probably lead to problems in its practical application. First of all, as for its general quality – numerous provisions have merely been taken from the General Data Protection Regulation and to a somewhat smaller degree from the so-called Police Directive 2016/680. That is not only contrary to the principle of the General Data Protection Regulation itself, but also detrimental to the consistency of the text of the Law and as a consequence, a large number of provisions of the new LPDP are too general, overly descriptive and of the non-standard length, as well as left without the required level of elaboration and/or precision. It is obvious that the legislator's creative efforts were lacking or non-existent to adjust the text of the new LPDP to the domestic legal system and possibilities for its efficient application within that system. An inappropriately large number of provisions include exception from application with respect to processing carried out by some undefined authorities for some undefined special purposes, whereby the regulated rights are practically reduced to their minimum or relativized.

различите одлуке; ситуација нерешеног питања надлежности постоји и између Повереника и Акредитационог тела Србије; одређена питања уређена су непотпуно, па тиме и недовољно јасно (нпр. поступак надзора који врши Повереник јер одредбе новог ЗЗПЛ упућују на примену другог закона – о инспекцијском надзору, који није у потпуности применљив; или поступак издавања сертификаата о заштити података о личности итд.); поједина питања у новом ЗЗПЛ уопште нису уређена, а нису уређена на систематски начин ни другим законима (нпр. видео-надзор), док су нека друга питања уређена упркос томе што су већ уређена другим законом (нпр. статусна питања Повереника); најзад, по мишљењу писца ових редова, одредба члана 40, осим што садржи веома компликоване и нејасне формулације, неуставна је јер оставља могућност великом, неодређеном броју субјеката, да на разне начине, а не само законом ограничи права уређена новим ЗЗПЛ.

Из наведених и других разлога, нови ЗЗПЛ тешко је разумљив и правилно применљив у пракси, што је све супротно начелу правне сигурности, као и несметаном остваривању права грађана на заштиту података о личности. Због тога би период од девет месеци који тече од ступања на снагу новог ЗЗПЛ до почетка његове примене требало искористити не само за доношење потребних подзаконских аката него и за одговарајуће измене и допуне новог ЗЗПЛ. Квалитетан правни основ подразумева и да се одредбе о заштити података о личности у секторским законима благовремено ускладе са новим ЗЗПЛ.

As regards the specified, concrete solutions, individual solutions will be pointed out here: the new LPDP introduces the possibility that a number of state authorities at the same time discuss one and the same legal matter (the chapter on legal remedies), and thus there is potential for getting different decisions passed by these authorities; the situation involving the unresolved issue of the scope of competence exists between the Commissioner and the Accreditation Body of Serbia; certain issues have been regulated partially only and thus not clearly enough (such as, for example, the supervisory procedure that is to be carried out by the Commissioner; since the provisions of the new LPDP include references to application of another law – that on inspection supervision, which is not completely applicable; or, the procedure for issuing of certificates on personal data protection, etc.); certain issues have even been regulated by the new LPDP and have not been regulated systematically by other laws either (such as, for example, the video surveillance), while some other issues are regulated despite the fact that they have already been regulated by another law (for example, the issues relating to the status of Commissioner); finally, according to the opinion of the author of this text, provision of Article 40, in addition to containing very complicated and unclear wording, is contrary to the Constitution, because it allows the possibility for a large and undefined number of entities to restrict the rights regulated by the new LPDP in various manners and not only by the law.

Due to the above presented and due to some other reasons, the new LPDP is difficult to understand and adequately apply in practice, which is all contrary to the principle of legal security, as well as to unobstructed exercising of citizens' rights to protection of per-

У циљу постизања боље заштите података о личности, али и већег степена правне сигурности за руковооце и обрађиваче података, неопходно је, поред квалитетног правног основа, посебно обезбедити афирмацију права на заштиту података о личности, путем едукативног процеса који би обухватио како представнике већих руковалаца и обрађивача, тако и представнике цивилног сектора и медија, све у циљу ширења знања и свести код грађана о значају заштите приватности.

Такође, остваривање права на заштиту података о личности, као и права на обавештеност, умногоме ће зависити од спремности других надлежних органа, пре свега Владе РС и Народне скупштине, да обезбеде све потребне услове за несметан рад Повереника. Најзад, с обзиром на то да је Повереник инокосан државни орган, остваривање тих права умногоме ће зависити и од спремности будућег повереника да доследно обавља дужност на коју би требало што пре да буде изабран⁷.

sonal data. Owing to that, the nine months' period which runs from the entry into force of the new LPDP to the beginning of its application should be used not only to pass the required by-laws, by also to introduce adequate amendments and supplements to the new LPDP. A quality legal basis also requires that the provisions on personal data protection in sectoral laws are brought in line with the new LPDP in a timely manner.

With the aim of achieving improved protection of personal data, but also a higher level of legal security for data handlers and processors, in addition to a quality legal basis, it is necessary to additionally ensure promotion of the right to personal data protection, through an educational process which would include both the representatives of larger data handlers and processors, and the representatives of civil sector and the media, all with the aim of sharing knowledge and awareness of the importance of privacy protection among citizens.

In addition to the above, exercising of the right to personal data protection, as well as of the right to information, will to a great extent depend on the readiness of other competent authorities, primarily of the RS Government and the National Assembly, to provide all the required conditions for Commissioner's unobstructed work. Finally, having in mind that the Commissioner is a stand-alone state authority, realisation of these rights will greatly depend on the readiness of the future Commissioner to consistently perform the duty in the position to which he or she should be elected⁷.

⁷ Повереник није изабран до 15. фебруара 2019, када је овај текст предат издавачу.

⁷ No person has been elected Commissioner until February 15, 2019, when this text was submitted to the publisher.

проф. др Дејан Миленковић

Ванредни професор Факултета политичких наука Универзитета у Београду.

Фото: Медија центар

prof. Dejan Milenković

Associate Professor at the Faculty of Political Sciences, University of Belgrade.

Проф. др Дејан Миленковић
Факултет политичких наука,
Универзитет у Београду

Значај независних институција у заштити људских права

РАЗВОЈ И НАСТАНАК НЕЗАВИСНИХ ИНСТИТУЦИЈА – ОМБУДСМАН

Настанак и развој независних институција непосредно је повезан са институцијом омбудсмана. Шведска је прва земља која је увела институцију парламентарног омбудсмана (*Justitie Ombudsman*) још давне 1809. године. Настанак институције омбудсмана у Шведској нераскидиво је повезан с једном другом институцијом шведског правног система – *Канцеларом љавде*¹ – која је у тој земљи настала већ раније.

Наиме, још од 1713. године, у Шведској је постојала служба тзв. Краљевог највишег чиновника, касније позната као служба Канцелара правде (*Justitie Kansler*), чији је задатак био да се за време изгнанства тадашњег краља Шведске Карла XII стара о спровођењу закона и статута, као и да надгледа рад јавних службеника. Током XVIII века, постепено долази до

Prof. Dejan Milenkovic, PhD.
Faculty of Political Sciences,
University of Belgrade

IMPORTANCE OF INDEPENDENT INSTITUTIONS FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS

DEVELOPMENT AND ORIGIN OF INDEPENDENT INSTITUTIONS – OMBUDSMAN

Origins and development of independent institutions are directly related to the institution of ombudsman. Sweden was the first country that introduced the institution of parliamentary ombudsman (*Justitie Ombudsman*) back in 1809. The emergence of ombudsman as an institution in Sweden is inextricably connected to another institution of Swedish legal system – *Chancellor of Justice*¹ – which was introduced in that country one century earlier.

¹ Упореди: Стеван Лилић, Дејан Миленковић, Биљана Ковачевић-Вучо, *Омбудсман – међународни документи, упоредно право, законодавство и пракса*, Комитет правника за људска права, Београд 2002, стр. 42–140.

¹ Compare: Stevan Lilic, Dejan Milenkovic, Biljana Kovacevic-Vuco, *Ombudsman – međunarodni dokumenti, uporedno pravo, zakonodavstvo i praksa*, Komitet pravnik

слабљења краљевог апсолутизма у земљама широм Европе, што крајем тог века кулминира грађанским револуцијама у Француској, Холандији и другим земљама. Слично се дешавало и у Шведској. У побуни која је избила у тој земљи, 1809. године, збачен је с власти краљ-апсолутиста *Густав IV Адолф*. Након тога, одржана је седница Парламента (*Риксдаг*), на којој је одлучено да се усвоји нови устав. Устав Шведске из 1809. године заснован је на принципима поделе власти. Као израз *тој принцип*, Устав је садржао одредбе по којима је *краљ постављао Канцелара правде*, а *Риксдаг парламентарног омбудсмана*, односно *Justitie Ombudsman*-а, чији је задатак био да, као представник парламента, надзире спровођење законитости у односу на све *службенике и судије*.² Значи, увођење принципа поделе власти и формирање правне државе били су „окидач“ да у Шведској настане институција омбудсмана.

Прва земља која је након Шведске установила институцију омбудсмана била је *Финска*, 1919. године. Међутим, ширење тог облика контроле управе нарочито је подстакнуто од средине шездесетих година 20. века, када је дошло до ширења те институције као *sui generis* тела широм света. *Данска* је установила ту институцију 1952. године, *Норвешка* и *Нови Зеланд* 1962, *Уједињено Краљевство* 1967, *Француска* 1973, *Шпанија* и *Аустрија* 1978. итд.³ У последње две деценије

Since 1713, Sweden has the service of the so-called King's Highest Officer, which was later on known as the service of the Chancellor of Justice (*Justitie Kansler*), whose task was to take care of the implementation of laws and statute during the exile of the then King of Sweden, Charles XII, as well as to supervise the work of the civil servants. In 18th century, royal absolutism gradually diminished in various countries throughout Europe, which culminated towards the end of that century in civil revolutions in France, Netherlands and other countries. Sweden saw a similar scenario. In a rebellion that broke out in Sweden in 1809, absolutist King Gustav IV Adolf of Sweden was overthrown. After that, a session of the Parliament (*Riksdag*) took place in which the decision to adopt a new constitution was made. The Swedish Constitution from 1809 was based on the principles of the division of rule. As an *expression of that principle*, the Constitution contained provisions according to which *king was to appoint the Chancellor of Justice*, and *Riksdag was to appoint a parliamentary ombudsman or a Justitie Ombudsman*, whose task, as a representative of the diet, was to oversee implementation of the rule of law among all the *civil servants and judges*.² That meant that the introduction of the principle of division of rule and establishment of the rule of law triggered creation of institution of ombudsman in Sweden.

The first country that followed into the Swedish footsteps and introduced the institution of ombudsman was *Finland*, in 1919.

² Упореди: Bengt Wieslander, *The Parliamentary Ombudsman in Sweden*, The Bank of Sweden Tercentenary Foundation, 1994, pp. 11–15; Миодраг Јовичић, *Омбудсман – чувар законитости и права грађана*, Институт за упоредно право, Београд, 1969, стр. 10–11.

³ Упореди: Стеван Лилић, Дејан Миленковић, Биљана Ковачевић-Вучо, *Омбудсман – међународни докумен-*

та људска права (Lawyers' Committee for Human Rights), Београд 2002, pp. 42–140.

² Compare: Bengt Wieslander, *The Parliamentary Ombudsman in Sweden*, The Bank of Sweden Tercentenary Foundation, 1994, pp. 11–15; Миодраг Јовичић, *Омбудсман – чувар законитости и права грађана*, Институт за упоредно право (Institute of Comparative Law), Београд, 1969, pp. 10–11.

20. века и у првој декади 21. века, наставља се неслућена експанзија те институције. Данас, више од 160 земаља света у својим правним системима препознаје институцију омбудсмана на централном нивоу и/или на нижим нивоима власти. Република Србија, у то време као део Државне заједнице Србија и Црна Гора, увела је институцију омбудсмана на централном нивоу 2005. године доношењем Закона о заштитнику грађана.⁴ Уставом Републике Србије из 2006. године Заштитник грађана постао је орган уставног ранга.⁵

ОМБУДСМАН КАО ИНСПИРАЦИЈА ЗА НАСТАНАК ДРУГИХ НЕЗАВИСНИХ ИНСТИТУЦИЈА У КОМПАРАТИВНОМ ПРАВУ

Институција омбудсмана постала је с временом инспирација и модел за напоре који постају све нужнији у погледу реконструкције традиционалних политичких институција створених од стране рационалистичке и, доцније, све више посредничке бирократске и легалистичке мисли и праксе,⁶ које су биле засноване на класичној теорији поделе власти.

Овлашћења омбудсмана, од његовог настанка у Шведској па до данас, нису се значајно изменила. Она су непосредно повезана са идејом остваривања и заштите људских права, услед чега се омбудсман

Spreading of that form of administration control, however, was particularly prompted from mid-1960s, when that institution spread as a *sui generis* body throughout the world. *Denmark* introduced that institution in 1952, *Norway* and *New Zealand* in 1962, *United Kingdom* in 1967, *France* in 1973, *Spain* and *Australia* in 1978, and so on.³ Over the last two decades of the 20th century and in the first decade of the 21st century, an undreamt of expansion of this institution has continued. Today, there are more than 160 countries throughout the world that have recognized within their respective legal systems the institution of ombudsman on the central level and/or on the lower governmental levels. Republic of Serbia, which was at the time a part of the State Union of Serbia and Montenegro, introduced the institution of ombudsman on the central level in 2005 with the adoption of the Law on the Protector of Citizens.⁴ In the Constitution of the Republic of Serbia from 2006, Protector of Citizens became an authority of constitutional rank.⁵

OMBUDSMAN AS INSPIRATION FOR CREATION OF OTHER INDEPENDENT INSTITUTIONS IN COMPARATIVE LAW

Over time, the institution of ombudsman has served as inspiration and a model for the efforts which are becoming necessary

или, ујоредно право и пракса, Дејан Миленковић, Београд 2002, стр. 42–143.

⁴ Закон о заштитнику грађана, „Службени гласник РС” бр. 79/2005, 54/2007.

⁵ Устав Републике Србије, „Службени гласник РС” бр. 98/06, чл. 138.

⁶ Упореди: Јован Ђорђевић, Политички систем, Савремена администрација, Београд, 1967, стр. 636.

³ Compare: Stevan Lilic, Dejan Milenkovic, Biljana Kovacevic-Vuco, Ombudsman – *medjunarodni dokumenti, uporedno pravo, zakonodavstvo i praksa*, Dejan Milenkovic, Beograd 2002, pp. 42–143.

⁴ The Law on Protector of Citizens, Official Gazette of the RS, No. 79/2005, 54/2007.

⁵ The Constitution of the Republic of Serbia, Official Gazette of the RS, No. 98/06, Article 138.

и данас најчешће дефинише као заштитник права грађана, чији је главни циљ *сиречавање неїправилносїи и незаконїїосїи*, као и тзв. *лошеї їосїуїања (maladministration)* у раду управе према грађанима.

Суштину институције омбудсмана, као *sui generis* тела, треба првенствено тражити у његовом *їравном сїаїиусу*. Омбудсман је, уз одређене изузетке, *независно и неїрисїрасно тїело (їо їоједїним їеореїишчарїма – їарламенїїа, а їо друїима, „чеїїврїи, самосїїална їрана власїи”)* које у специфичном поступку, с правног становишта, доноси *їравно необавезуїуће їреїоруке* или мишљења које *уїиуїује оріану коїи је учинїо неїправилносїи и незаконїїосїи*, а у којима му указује на коїи начин треба да поступи како би отклонио последице лошег поступања, узимајући у обзир и данас у праву недовољно одређене појмове правде и правичности.⁷

Ширење институције омбудсмана довело је с временом и до настанка других облика самосталних и независних *sui generis* институција, чији је задатак да, без утицаја других државних органа, доносе одлуке о важним *обласїиима друшїївеної живоїїа* или *наїзначажїиїим сеїменїиима људских їрава*.

in respect of the reconstruction of traditional political institution which were created by rationalistic and later on by increasingly mediatory bureaucratic and legalistic thought and practice,⁶ which were based on classical theory of the division of rule.

The powers of ombudsman since its origins in Sweden and until this day have not been changed in any significant respect. They are directly related to the idea of exercising and protection of human rights, due to that, the ombudsman is today most often defined as the protector of citizens' rights, whose primary objective is to *prevent irregularities and illegalities*, as well as the so-called *maladministration* in operations of administration towards the citizens.

The essence of the institution of ombudsman as a *sui generis* body should primarily be sought in its *legal status*. With certain exceptions, ombudsman is an *independent and impartial body (according to certain theoreticians – of the parliament, and according to some others, “the fourth, independent branch of government”)* which in a specific procedure, from the legal point of view, passes *legally non-binding recommendations* or opinions which they then *address to the authority which has committed the irregularities and unlawful act*, in which they points out to the manner in which they should act in order to remove the consequences of maladministration, bearing in mind the notions of justice and righteousness which have remained to this very day insufficiently specified legal notions.⁷

⁷ Упореди: Стеван Лилић, Дејан Миленковић, Биљана Ковачевић-Вучо, *Омбудсман – међународни документи, уїпоредно їраво и їракса*, Комитет правника за људска права – YUCOM, Београд, 2002, стр. 42–147.

⁶ Compare: Jovan Djordjevic, *Politički sistem*, Savremena administracija, Beograd, 1967, pp. 636.

⁷ Compare: Stevan Lilic, Dejan Milenkovic, Biljana Kovacevic-Vuco, *Ombudsman – međunarodni dokumenti, uporedno pravo i praksa*, Komitet pravnik za ljudska prava – YUCOM, Beograd, 2002, pp. 42–147.

С временом, различити облици *комесара, независних канцеларија, комисија, савета, повереника* и сл. све чешће добијају и класичне *управне надлежности* попут, на пример, *доношења управној акци* као правно обавезујућег акта, вршења различитих облика *управних радњи*, вршења *управној надзора* и сл. Зато је њихова правна природа, у начелу, доста компликована. Иако се и такви облици често називају омбудсман,⁸ они у поменутом смислу речи, *ио ипак нису*. Сведоци смо, дакле, да је даљи развој људског друштва, захтевао и стварање нових облика независних и самосталних институција, које у систему поделе власти често, по својим надлежностима и активностима, можемо лоцирати негде између *законодавне и извршне власти*.⁹

Инспирација за настанак тих нових институција није била само институција омбудсмана већ и независне агенције у САД, које делују у смислу *заштити слободе, контроле тржишта, увођења дисциплине при обављању професионалних делатности* и сл.

Развој институције омбудсмана и других сличних, али не и истих институција широм света довео је у питање традиционални концепт поделе власти, те се данас све чешће говори и постојању тзв. „четврте гране власти”, коју чине независне институције у форми државних органа, организација, колегијалних или изосних тела и сл.

Spreading of the institution of ombudsman has additionally led to the emergence of other forms of independent *sui generis* institutions, whose task is to, without any influence from the part of other state authorities, pass decisions on important *fields of social life or the most important segments of human rights*.

Over time, various forms of *commissaries, independent offices, commissions, councils, commissioners*, etc. are more and more frequently being granted the classical *administrative powers* such as, for example, *adoption of an administrative act* as a legally binding act, exercising of various *forms of administrative actions*, carrying out of *administrative monitoring*, etc. This is why their legal nature is, in principle, quite complicated. Although such forms are also often called ‘ombudsman’,⁸ they are, within the above mentioned sense of that word, *not ombudsmen*. We are thus witnesses that further development of human society dictated creation of new forms of independent institutions as well, which can be, in the system of the division of power and according to their competencies and activities, often place somewhere in between the *legislative and executive powers*.⁹

The institution of ombudsman did not serve only as inspiration for the creation of these new institutions, but also for independent agencies in the USA, which are operating in the sense of the *protection of freedom, market control, introduction of discipline in the pursuit of professional activities*, etc.

Development of the institution of ombudsman and of other similar, but not quite

⁸ Тако је, нпр. у Норвешкој, *Омбудсман за једнак статус жена и мушкарца* основан 1979. године, као независно, административно тело припојено Министарству за децу и породична питања.

⁹ Упореди: Дејан Миленковић, *Јавна управа – одабране теме*, Факултет политичких наука, Београд, 2013, стр. 196.

⁸ In Norway, for example, the *Ombudsman for equal status of women and men* was established in 1979, as an independent administrative body within the Ministry for Children and Family Matters.

⁹ Compare: Dejan Milenkovic, *Javna uprava – odabrane teme*, Fakultet politickih nauka, Beograd, 2013, pp. 196.

КЛАСИФИКАЦИЈА НЕЗАВИСНИХ ИНСТИТУЦИЈА

Како је то констатовано у *Француској*, крајем седамдесетих година 20. века појавиле су се нове категорије „административних институција”, које правна теорија углавном, а научни текстови, по правилу, називају *независним административним органима* у тој земљи. Како се истиче, та категорија није ни хомогени правни појам нити нова категорија правних лица јавног права. Осим *медијатора*, односно омбудсмана, у Француској друге независне институције имају колегијални карактер и састављене су од независних и висококвалификованих лица која су именована на један одређени временски период (мандат). Квазитоталитет тих институција чине комисије које се оснивају под окриљем државе и оне имају задатак да доносе одређене прописе, воде рачуна о дисциплини и контроли и имају овлашћења да доносе одлуке, мишљења и предлоге. Неки од тих органа веома су значајни како по свом положају, тако и по својој надлежности: *Национална комисија за информације и слободе* (1978); *Комисија за берзанске послове* (1967); *Виши савет за аудио-визуелна питања* (1989), *Национална комисија за комуникације и слободе* (1986) и *Савет за конкуренцију* (1986). Ту су још и *Комисија за контролу банака*, *Комисија за контролу осигурања* (1989), *Комисија за заштиту потрошача* (1983), *Комисија за пристојан административним документима* (1978), *Национална комисија за контролу нарушавања приватности* (1991),

the same institutions throughout the world has brought into question the traditional concept of division of rule, and thus today people frequently speak about the existence of the so-called “fourth branch of power”, which is made up of independent institutions in the form of public authorities, organisations, collegiate or stand-alone bodies, etc.

CLASSIFICATION OF INDEPENDENT INSTITUTIONS

As it was concluded in *France* towards the end of 1970s, new categories of “*administrative institutions*” appeared, which are called ‘*independent administrative authorities*’ in that country by the majority of legal theoreticians and as a rule in the scientific works. It is pointed out that this category is not a homogenous legal notion or a new category of legal persons in the public law. Apart from the *mediator*, or the ombudsman, other independent institution in France are of collegial character and are made up of independent and highly qualified persons who have been appointed to perform these jobs for a specified period of time (mandate). The quasi totality of these institutions comprises of commissions established under the auspices of the state and they are tasked with passing of specific legal regulations, ensuring discipline and control and also given powers to pass decisions, opinions and proposals. Some of these authorities are very important, both for their position, and for their competences: *the National Commission for Information and Freedoms* (1978); *Commission for Stock Exchange* (1967); *Higher Council for Audio-Visual Issues* (1989), *National Commission for Communications and Freedoms* (1986) and *Competitiveness Council* (1986). There are also

која је била надлежна за контролу телефонског прислушкивања.¹⁰

Иако романски систем права у извесној мери одудара од германског (коме је историјски посматрано окренута и Република Србија), разлог због којег смо на овом месту навели пример Француске јесте тај што правне и политиколошке теорије нису одговориле на питање њихове класификације. У принципу, њихове надлежности крећу се од тзв. „контролних” и „надзорних” до „регулаторних”, а веома често обухватају и једне и друге. Пошто је реч о квазитоталитету тих и сличних институција још увек су ретки покушаји њихове класификације. Тачније, њихову класификацију „избегава” и правна теорија, али и пракса. Ипак, очигледно је да само поједине независне институције, у оквиру своје надлежности штите људска права, односно шире, штите права грађана.

Такође, бројни аутори и на различите начине посматрају „обухват” институција које по својој правној природи јесу „независне институције”. По неким ауторима, и председника републике у појединим политичко-правним системима, националну банку, па и уставне судове треба такође посматрати као независне институције.¹¹

По једној од ретких класификација независних институција, која полази од сврхе њиховог оснивања, у Републици

*the Commission tasked with Control of Banks, Commission for Insurance Control (1989), Commission for Consumer Protection (1983), Commission for Access to Administrative Documents (1978), National Commission for Control of Privacy Invasion (1991), which was authorized to control telephone tapping.*¹⁰

Despite certain discrepancies between the Roman legal system and the German one (to which the Republic of Serbia is also inclined if observed from the historical perspective), the reason for mentioning the example of France here is that the legal and political theories have not provided an answer to the question of their classification. Essentially, their competences range from the so-called “controlling” and “supervisory” ones, to the “regulatory” ones and quite often include both. As it is about the quasi totality of these and similar institutions, attempts at their classification are still rare. To be more precise, both the legal theory and practice are avoiding classifying them. It is however obvious that only individual independent institutions, within the scopes of their competences, are protecting human rights and, more broadly, protecting citizens’ rights.

In addition to the above, numerous authors are looking at the “scope of work” of the institutions which are, according to their legal nature, “independent institutions” in a number of different ways. According to some authors, president of the republic in certain political and legal systems, the national bank and even the constitutional courts, should also be seen as independent institutions.¹¹

¹⁰ Упореди: Gi Breban, *Административно право Француске*, ЈП Службени лист СРЈ Београд, ЦИД Подгорица, 2002, стр. 65–66.

¹¹ Упореди: Богдан Урошевић, „Председник Републике, Уставни суд и Народна банка Србије као независна тела: границе и обухват појма независно тело”, *Администрација и јавне политике*, бр. 2-3/2017, стр. 61–80.

¹⁰ Compare: Gi Breban, *Administrativno pravo Francuske*, ЈП Sluzbeni list SRJ Beograd, CID Podgorica, 2002, pp. 65–66.

¹¹ Compare: Bogdan Urošević, “Predsednik Republike, Ustavni sud i Narodna banka Srbije kao nezavisna tela: granice i obuhvat pojma nezavisno telo”, *Administracija i javne politike*, no. 2-3/2017, pp. 61–80.

Србији данас постоји 16 таквих институција и оне су класификоване на следећи начин: (1) институције које гарантују демократски поредак и обезбеђују екстерну контролу органа власти; (2) институције које штите људска права; (3) институције које обезбеђују јавност рада, интегритет и одговорност; (4) институције које обезбеђују развој и слободу тржишта и (5) институције које обезбеђују владавину права.¹²

Уз Заштитника грађана, који је истовремено институција која гарантује демократски поредак и штити права грађана, према тој класификацији, постоје још само три институције које, према претходној подели, можемо класификовати као институције за заштиту људских права. То су: Повереник за заштиту равноправности, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности и Регулаторно тело за електронске медије (РЕМ).¹³ Делимично, то су још и Уставни суд и Републичка изборна комисија, али су они, према датој класификацији, сврстани у институције које претежно гарантују демократски поредак и обезбеђују екстерну контролу органа власти.¹⁴

According to a rare classification of independent institutions, which is based on the purpose of establishing of these institutions, there are 16 independent institutions in the Republic of Serbia today and their classification is as follows: (1) institutions which are tasked with guaranteeing democratic order and ensuring external control of public authorities; (2) institutions which are tasked with the protection of the human rights; (3) institutions which are ensuring publicity of work, integrity and accountability; (4) institutions which are ensuring development and freedom of market and (5) institutions which are ensuring professional rule.¹²

In addition to the Protector of Citizens, which is at the same time an institution which is guaranteeing democratic order and protecting citizens' rights, there are only three other institutions which, according to the previous classification, can be classified as institutions responsible for the protection of human rights. These are: the Commissioner for the protection of equality, Commissioner for information of public importance and personal data protection and Regulatory authority for electronic media (REM).¹³ To a certain extent, these bodies also include the Constitutional Court and the Republic Electoral Commission, but they are, according to this classification, classified among the institutions which are predominantly guaranteeing democratic order and ensuring external control of the public authorities.¹⁴

¹² Упореди: Јадранка Јелинчић, *Независни државни органи*, Центар за примењене студије – ЦПЕС, Београд, 2016, стр. 28–31.

¹³ Напомена: аутор текста се не слаже с тим да се РЕМ може класификовати као независна институција која штити људска права.

¹⁴ *Ibid.*, стр. 29–30

¹² Compare: Jadranka Jelencic, *Nezavisni drzavni organi*, Centar za primenjene studije – CPES, Beograd, 2016, pp. 28–31.

¹³ Note: The author of the text does not agree with classification of REM among independent institutions which are protecting human rights.

¹⁴ *Ibid.*, pp. 29–30

НЕЗАВИСНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ЗА ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ СЛОБОДЕ

Данас, компаративно посматрано, у великом броју држава постоје и независне институције у области слободе приступа информацијама. У многим државама од укупно 123 државе које су усвојиле законе у вези са слободом приступа информацијама установљене су и независне институције за ту област. У правцу неопходности и потребе увођења независне институције за ту област говоре и међународни документи, а један од свакако најзначајнијих за европски континент јесте *Конвенција 205 Савета Европе о слободном приступу у службеним документима*.¹⁵

INDEPENDENT INSTITUTIONS FOR
SECURING FREEDOM OF ACCESS TO
INFORMATION AND PROTECTION OF
PERSONAL DATA

If observed in comparison, in a large number of countries today, there are also independent institutions in the field of freedom of access to information. In many countries out of the total of 123 states which have adopted the laws regulating freedom of access to information, independent institutions for that field have been established as well. International documents, among which the most important one for the European continent is by all means the *Council of Europe Convention CETS 205 on Access to Official Documents*, are supporting the necessity and the need to introduce an independent institution for that field.¹⁵

¹⁵ Упореди: *Council of Europe Convention on Access to Official Documents* CETS No. 205, Article 8 – Review procedure, Tromsø, 18.06.2009.

У земљама које су преузеле систем постојања независне и самосталне институције, ове институције можемо поделити на: (1) институције које по свом карактеру и поступку јесу омбудсманске, тј. које по својој правној природи јесу један облик посебног омбудсмана (доносе, у посебном поступку, необавезујуће препоруке) и оне, које по својој природи имају „империјум” слично оном који имају органи државне управе (доносе правно обавезујуће управне акте, односно, по правилу, другостепена решења). У Француској, Канади, Португалу, Мађарској, Белгији независне институције у овој области доносе, по окончању поступка – препоруке или мишљења као и институција омбудсмана. У Ирској, Исланду, Словенији, Хрватској, као и на пример, у свим земљама Западног Балкана (Албанија, Србија, Македонија, Црна Гора осим Босне и Херцеговине), такве независне институције имају извршне прерогативе јер се по правилу појављују као хијерархијски виши органи који одлучују коначним решењем у поступку по жалби тражиоца информација.¹⁶

Како је област слободе приступа информацијама слобода деривативног карактера која произлази првенствено из права на слободу изражавања, као фундаменталног људског права, она је често повезана са једним другим основним људским правом – правом на приватност, а путем њега, и с правом на заштиту података о личности. Та два права често могу да буду у колизији. Зато се, од почетка

stand-alone institution, these institutions can be classified as: (1) the institutions which are, according to their character and procedure, of the ombudsman type, i.e. which are, according to their legal nature, a form of a special ombudsman (they are passing non-binding recommendations in a special procedure) and those which, according to their nature, have the “imperium” similar to that of the authorities of state administration (they are passing legally binding administrative acts and/or as a rule, the second instance decisions). In France, Canada, Portugal, Hungary, Belgium, independent institutions in this field are passing, upon completion of a proceedings – recommendations or opinions, just like the institution of ombudsman. In Ireland, Island, Slovenia, Croatia, as well as in, for example, all the countries in the Western Balkans (Albania, Serbia, Macedonia, Montenegro, with the exception of Bosnia and Herzegovina), such independent institutions have executive prerogatives since, as a rule, they are in the hierarchical sense higher authorities which are passing decisions by means of final decisions in proceedings initiated upon appeals lodged by the persons seeking information.¹⁶

Since the field of freedom of access to information is a freedom of derivative nature which primarily arises from the right of freedom of expression as a fundamental human right, it is often related to another basic human right – right to privacy and through it, to the right to protection of personal data. These two rights can often be mutually conflicting. This is why the widespread practice since the beginning of the new millennium is to have an independent institution for freedom of access to

¹⁶ Упореди: Дејан Миленковић, „Управно-процесна и други слични облици заштите права на приступ информацијама у компаративном праву”, Страни правни живот, бр. 3/2015, стр. 52–70.

¹⁶ Compare: Dejan Milenkovic, “Upravno-procesna i drugi slicni oblici zastite prava na pristup informacijama u komparativnom pravu”, Strani pravni zivot, no. 3/2015, pp. 52–70.

новог миленијума, често практикује да постоји једна независна институција за слободу приступа информацијама и заштиту података о личности. Таква ситуација је нпр. у Мађарској, Ирској, Словенији, Македонији, Албанији, као и у Републици Србији. То упоредно-правно решење показало се као ефикасније јер се у земљама у којима постоје две одвојене институције дешава да оне за различите области имају супротне ставове када је реч о остваривању тих права.

ПОВЕРЕНИК ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА И ЗАШТИТУ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТ КАО НЕЗАВИСНА ИНСТИТУЦИЈА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

У Републици Србији, *Повереник за информације од јавног значаја, као независна институција*, уведен је Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја 2004. године.¹⁷ У периоду од 2004. до 2009. године, тај независни државни орган штитио је само слободу приступа информацијама. Доношењем *Закона о заштити података о личности* (2008)¹⁸ званични назив тог државног органа (институције) постао је *Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности* (у даљем тексту: Повереник). У области заштите података о личности, међутим, за разлику од области приступа информацијама у којој контролише само органе јавне власти, Повереник

information and protection of personal data. Such an institution exists, for example, in Hungary, Ireland, Slovenia, Macedonia, Albania, as well as in the Republic of Serbia. Such a solution from the comparative law has proved to be more efficient, because in the countries in which two separate institutions exist, they sometimes have opposing opinions for different fields concerning exercising of these rights.

COMMISSIONER FOR INFORMATION OF PUBLIC IMPORTANCE AND PERSONAL DATA PROTECTION AS AN INDEPENDENT INSTITUTION IN THE REPUBLIC OF SERBIA

In the Republic of Serbia, *Commissioner for information of public importance* was introduced as an independent institution by the Law on Free Access to Information of Public Importance in 2004.¹⁷ From 2004 until 2009, such independent public authority was tasked only with protection of the freedom of access to information. With the adoption of the *Law on Personal Data Protection* (in 2008)¹⁸, the official name of that public authority (institution) was changed into *Commissioner for information of public importance and personal data protection* (hereinafter: Commissioner). In the field of personal data protection, however, as opposed to the field of access to information in which he/she controls only the public authorities, the Commissioner controls all the entities (both the public authorities and private persons), which are maintaining databases and records on persons on a legally established basis. That

¹⁷ Упореди: Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, „Службени гласник” РС, бр. 120/04.

¹⁸ Упореди: Закон о заштити података о личности, „Службени гласник РС”, бр. 97/2008.

¹⁷ Compare: *Law on Free Access to Information of Public Importance*, Official Gazette of the RS, No. 120/04.

¹⁸ Compare: *Law on Personal Data Protection*, Official Gazette of the RS, No. 97/2008.

врши контролу свих субјеката (и органа јавне власти и приватних лица), који воде базе података и евиденције о лицима по неком, законом утврђеном основу. Значи, Повереник у области заштите података о личности не контролише само „јавну управу”, у ширем значењу те речи, већ и читав низ других правних субјеката, при чему је и круг његових надлежности другачији и шири него што је то у области остваривања права на приступ информацијама (између осталог, он врши контролу над спровођењем закона).

Повереник је данас у Републици Србији самосталан државни орган, независан у вршењу своје надлежности. Њега бира Народна скупштина Републике Србије, на предлог одбора Народне скупштине надлежној за информисање. За Повереника се бира лице с признатим улогом и стручношћу у области заштите и унапређења људских права. Повереник може бити лице које испуњава услове за рад у државним органима, које је завршило правни факултет и има најмање десет година радног искуства. Повереник је самосталан и независан у вршењу своје надлежности и неће тражити нити примати налоге и упутства од државних органа и других лица.¹⁹

Поверенику су, када је реч о слободи приступа информацијама, поред опште надлежности да поштује и решава по жалби у вези са остваривањем права на слободан приступ информацијама, поверене и друге надлежности. Тако Повереник, сходно Закону, (1) прати поштовање обавеза органа власти утврђених тим законом и извештава јавност и На-

means that in the field of personal data protection, the Commissioner *does not control only the “public administration”*, in the broader sense of that word, but also a number of other legal entities, where the scope of their competences is different and broader than in the field of exercising of right of access to information (among other things, they are controlling the implementation of the law).

In the Republic of Serbia, Commissioner is today an independent state authority, which is independent in exercising of their powers. Commissioner is elected by the *National Assembly of the Republic of Serbia*, at the proposal of the *caucus of the National Assembly in charge of information*. A person with *recognized reputation and expertise in the field of protection and promotion of human rights* is elected Commissioner. Commissioner can be a person who *fulfils requirements for work with public authorities*, who *graduated from the faculty of law* and who has a *minimum of ten years of professional experience*. Commissioner is independent in exercising of his/her powers and shall not request or receive orders or instructions from state authorities or other persons.¹⁹

As regards *freedom of access to information*, in addition to the general competence to *act and decide on appeals* in relation to exercising of the right of free access to information, Commissioner has been entrusted with other competences as well. Thus, according to the Law, the Commissioner (1) *monitors discharging of obligations of public authorities* laid down in that Law and *informs* the public and the National Assembly about that; (2) *provides initiatives* for adoption of or amendments to regulations with a view to implementing and promot-

¹⁹ Упореди: Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, „Службени гласник” РС, бр. 120/04, 54/07, чл. 1, чл. 29–34.

¹⁹ Compare: Law on Free Access to Information of Public Importance, Official Gazette of the RS, No. 120/04, 54/07, Article 1, Articles 29 through 34.

родну скупштину о томе; (2) *даје иницијативу за доношење или измене пројиса* ради спровођења и унапређења права на приступ информацијама; (3) предузима *мере потребне за обуку запослених у државним органима* и упознавање запослених са њиховим обавезама у вези с правима на приступ ради делотворне примене тог закона; (5) *обавештава јавност о садржини тог закона* и др.²⁰

У области *заштити података о личности*, Повереник обезбеђује заштиту података посебно у поступку по жалби у случајевима када је подносилац захтева за остваривање права незадовољан одлуком о одбацивању или одбијању захтева, као и у другим случајевима утврђеним Законом.²¹ Повереник има и бројне друге надлежности у тој области: (1) води Централни регистар, (2) надзире и дозвољава изношење података из Републике Србије; (3) указује на уочене злоупотребе приликом прикупљања података; (4) саставља листу држава и међународних организација које имају одговарајуће уређену заштиту података; (5) даје предлоге и препоруке за унапређење заштите података; (6) врши надзор над спровођењем и извршавањем тог закона и др.²²

ing the right of access to information; (3) takes *measures required to train the employees working with public authorities* and acquainting the employees with their obligations regarding the rights of access with a view to efficient application of that law; (5) *informs the public of the contents of that law* etc.²⁰

In the field of *protection of personal data*, Commissioner ensures protection of personal data in particular in proceedings initiated upon appeals in cases where the person submitting the application for exercising of that right is not satisfied with the decision on rejection or refusal of application, as well as in other cases provided by the Law.²¹ Commissioner additionally has numerous other powers in that field: (1) to maintain the Central Register, (2) to supervise and permit taking data out of the Republic of Serbia; (3) to point out to identified cases of abuse committed on occasions of data collecting; (4) to make a list of countries and international organisations which have adequately organized protection of personal data; (5) to provide proposals and recommendations for the promotion of personal data protection; (6) to supervise implementation and application of that law, etc.²²

²⁰ Упореди: Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, „Службени гласник” РС, бр. 120/04, 54/07, чл. 1, чл. 35.

²¹ Упореди: Закон о заштити података о личности, „Службени гласник РС” бр. 97/2008, 104/09, др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12, чл. 38–39, чл. 44, ст. 1. тач. 1.

²² Упореди: Закон о заштити података о личности, „Службени гласник РС” бр. 97/2008, 104/09, др. закон, 68/12 – одлука УС и 107/12, чл. 38–39, чл. 44, чл. 54–56. Напомена: део надлежности Повереника биће променен након одложеног ступања на снагу новог Закона о заштити података о личности, „Службени гласник РС” бр. 87/2018, у августу 2019. године.

²⁰ Compare: *Law on Free Access to Information of Public Importance*, Official Gazette of the RS, No. 120/04, 54/07, Article 1, Article 35.

²¹ Compare: *Law on Personal Data Protection*, Official Gazette of the RS, No. 97/2008, 104/09, other law, 68/12 – decision of the CC and 107/12, Articles 38–39, Article 44, paragraph 1, point 1.

²² Compare: *Law on Personal Data Protection*, Official Gazette of the RS, No. 97/2008, 104/09, other law, 68/12 – decision of the CC and 107/12, Articles 38–39, Article 44, Articles 54 through 56. Note: a part of the competences of the Commissioner will be changed after the deferred entry into force of the new *Law on Personal Data Protection*, Official Gazette of the RS, No. 87/2018, in August 2019.

ЗАКЉУЧАК – НЕЗАВИСНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ У ЗАШТИТИ ЉУДСКИХ ПРАВА

И компаративно искуство и домаћа пракса показују да поједине, али не и све независне институције, услед „кваситоталитета“ појавних облика, имају значајну улогу у промоцији, унапређењу и заштити људских права. Ти облици независних институција настали су у Републици Србији касно, тек у првој декади 21. века. Међутим, и Повереник, као и Заштитник грађана и Повереник за заштиту равноправности, као три независне институције које суштински штите људска права у Републици Србији, дали су значајан допринос у развоју демократије, владавине права и људских права у нашој земљи.

Конкретно, ако говоримо само о Поверенику за информације и заштиту података о личности, можемо да констатујемо да је после 15 година од оснивања те независне институције, она не само значајно унапредила заштиту већ и промоцију и унапређење тих слобода/права. Годишњи извештаји Повереника то јасно потврђују. Број обраћања Поверенику, изјављених жалби, донетих решења, различита упозорења упућена у медијским саопштењима органима јавне власти и савети упућени грађанима, тренинзи за грађане и друге активности довели су и до значајног подизања свести код грађана да су њихова права неотуђива и да их нико не сме злоупотребљавати. Слична констатација односи се и на преостале две независне институције.

CONCLUSION – INDEPENDENT INSTITUTIONS IN PROTECTION OF HUMAN RIGHTS

Both the comparative experiences and the domestic practice have shown that individual, but not all independent institutions, due to the “quasi-totality” of their manifestation, have significant role to play in the promotion, furthering and protection of human rights. These forms of independent institutions were created late in the Republic of Serbia, in the first decade of the 21st century. Both the Commissioner and the Protector of Citizens and the Commissioner for the Protection of Equality, as three independent institutions which are essentially protecting the human rights in the Republic of Serbia, have made a significant contribution to the development of democracy, rule of law and human rights in our country.

If we are speaking only about the Commissioner for information of public importance and personal data protection, we can conclude that over the period of 15 years since the establishing of that independent institution, it has not only significantly improved protection, but also promotion and furthering of these freedoms and/or rights. Annual reports of the Commissioner provide clear confirmations for that. The number of request addressed to the Commissioner, appeals filed, decisions passed, various warnings made in press releases addressed to public authorities and advice addressed to citizens, training courses organized for citizens and other activities have all led to significant raising of awareness among citizens on their inalienable rights which must not be abused by anybody. A similar conclusion can be made in respect of the other two independent institutions.

Отуда је велики број обичних грађана у Републици Србији данас не само упознат са својим правима и слободама већ их и активно користи, а кроз независне институције, настоји и да их заштити. Тако су поменуте независне институције, својим законитим поступањем, радом и делом обезбедиле остваривање људских права, што треба да буде њихов основни задатак и мотив и у будућности.

This is how a large number of citizens in the Republic of Serbia today are not only acquainted with their rights and freedoms, but are also actively exercising them, and also working to protect them through the independent institutions. This is how these independent institutions mentioned above have ensured exercising of human rights through their lawful actions, work and results, which should remain their principal task and motif in the future, as well.

Немања Ненадић

Програмски директор Удружења „Транспарентност Србија“.

Фото: Медија центар

Nemanja Nenadić

Program Director of the Association "Transparency Serbia."

Немања Ненадић
програмски директор организације Транспарентности – Србија

Београд, 4. фебруар 2019.

Значај права на приступ информацијама за борбу против корупције

МЕДИЦИНА И АЛХЕМИЈА

Појединци–реформатори, државни органи и читава друштва трагају за начином како да се изборе против корупције. Већина користи смешу лекова на основу уобичајених рецепата, какве су примењивали њихови претходници на власти или које примењују колеге из суседних земаља. Такав приступ омогућава да се за евентуални неуспех лако нађе покриће. Други се труде да рецепте примене „с разумевањем”, да прате које мере делују а које не, и да коригују терапију. Пошто је корупција непопуларна, борба против ње доноси подршку грађана која се може искористити за бројне друге циљеве. То је један од разлога за појаву трагача за магичним средством које се може брзо применити у борби против корупције, брзо ће показати резултате и још брже допринети успешној политичкој промоцији.

Корупција на латинском значи (између осталог) „кварење”. Кваре се државне институције, пропадају моралне основе заједнице, а појединци којима је посао да се старају о јавном интересу, уместо тога,

Nemanja Nenadic

Program Director, Transparency – Serbia
Belgrade, February 4, 2019

IMPORTANCE OF RIGHT OF ACCESS TO INFORMATION FOR FIGHT AGAINST CORRUPTION

MEDICINE AND ALCHEMY

Individuals–reformers, public authorities and entire societies are searching for the way to fight corruption. Most of them are relying on a combination of medicines based on the usual recipes, such as those which were administered by their predecessors in power or those applied by their colleagues in the neighbouring countries. It is due to such an approach that it is easy to come up an excuse in case of a failure. Others are working hard to follow the directions from the recipe “with understanding”, to follow, monitor and see which measures are producing results and which are not, and to adjust the therapy accordingly. Corruption is unpopular and thus fight against it wins citizens’ support; this support, however, cannot be exploited to achieve various other objectives. This is one of

баве се сопственим интересом. Чињеница да корупција опстаје у великом обиму говори лоше о квалитету примењених мера, указује на недоследност у спровођењу „терапија”, а неретко и на неискреност изјава „политичке воље” за борбу против корупције.

Неуспеси антикорупцијских политика обично се могу везати за фокусираност на један проблем, чије решавање није довољно да се оствари циљ, или за фокусираност на позитивне стране једног решења без сагледавања негативних ефеката. На пример, када се гледа статистика прогона корупције, може се увидети да су казне благе и закључити да ће проблем бити решен уколико се уведу строже казне.

Међутим, резултат ће изостати ако је број случајева корупције који се гони занемарљив у односу на број укупно почињених кривичних дела. Ако рачунају с тим да неће бити откривени, криминалцима је свеједно да ли им се прети казном од једне или пет година затвора. Слично томе, када су суђења за корупцију спора, а доказивање неизвесно, увођење могућности нагодбе о признању кривице у замену за блажу казну битно побољшава слику о ефикасности органа гоњења. С друге стране, императив ефикасности одвратиће истражитеље од рада на откривању најсложенијих и најопаснијих коруптивних шема, чије би откривање имало већег утицаја од великог броја кажњених ситних подмићивања.

За разлику од других метода за борбу против корупције, чији су ефекти контроверзни, транспарентност је нешто што готово увек помаже (осим када се превремено откривају детаљи из текућих истра-

the reasons why people started searching for the magical remedy that can be expeditiously applied in the fight against corruption, that can quickly produce the desired results and even faster contribute to successful political promotion even faster.

The word ‘corruption’ (among other things) means “spoiling” in Latin. Public institutions are spoiled, moral foundations of the community are disintegrating and individuals whose job is to take care of the public interest are promoting their own personal interests instead. The fact that corruption thrives lavishly is a foul piece of evidence of the quality of measures applied, it is indicative of inconsistencies in implementation of “therapies” and often of the untruthful nature of the statements of “political will” to eradicate corruption.

Failures of anticorruption policies can often be linked to their focus on a single problem only, which, when resolved, will not be sufficient to achieve the goal; alternatively such policies are focused on the positive sides of a single solution and are omitting to analyse its negative effects. For example, while analysing the statistics of the prosecution of corruption cases, punishments imposed can be seen as lenient, which can then lead to the conclusion that the problem will be resolved with the introduction of some more stringent measures.

However, no result will be achieved if the number of corruption cases tried is negligible compared to the total number of offences committed. Where the perpetrators are aware that chances are that they will not be discovered, they couldn’t care less whether the threatened punishment for such offence is one or five years of imprisonment. Similarly, when the corruption trials are slow and proving guilt is uncertain, introducing the possibility of a bargain on pleading guilty in exchange for a more lenient punish-

га). Право на приступ информацијама, као једна од мера за постизање транспарентности, често се помиње као антикорупцијско средство. Ипак, није увек довољно јасно на које све начине то средство делује.

ШТА ЈЕ УОПШТЕ КОРУПЦИЈА И КОЈИ СУ НАЧИНИ БОРБЕ ПРОТИВ ЊЕ?

Да би се одређено понашање јавног функционера или службеника означило као корупција потребно је да постоји неколико елемената. Прво, корупције нема без одлучивања или утицаја на процес доношења одлуке. Даље, корупција не може бити случајна или плод немара – мора постојати намера да се наруши начело непристрасности у одлучивању. Све то треба да се чини у циљу присвајања неке користи или погодности. Законске дефиниције препознају разне начине извршења кривичних дела корупције (злоупотреба службеног положаја, примање мита, трговина утицајем и друго).

Супротстављање корупцији се може вршити на више нивоа. Најбоља препрека корупцији били би високи етички стандарди код појединаца који врше јавне функције. За развијање таквих стандарда, уколико би уопште било могуће постићи тај идеал, свакако би требало да прође доста времена.

Други ниво подразумева смањивање броја ситуација у којима корупција може да се јави, пре свега умањивањем улоге државе у привредном животу и уређивању друштвених односа. Када није потребно да државни орган издаје грађанима неку дозволу или потврду, уклања се

ment will significantly contribute to an improvement of the overall picture of the efficiency of the prosecuting authorities. On the other hand, the imperative of being efficient will dissuade the investigators from investing efforts in uncovering the most complex and the most dangerous corruption schemes, even though they would produce great impact in fighting corruption by uncovering such schemes than by uncovering and punishing of a large number of minor bribery cases.

As opposed to other methods which are used in the fight against corruption with controversial effects, transparency is almost always helping (except where details from the ongoing investigations are revealed too soon). Right of access to information, as a measure for achieving transparency, is often mentioned as a means in fight against corruption. Adequate and thorough understanding of the efficiency of this means is, however, often lacking.

WHAT IS CORRUPTION IN THE FIRST PLACE AND WHAT ARE THE POSSIBLE WAYS TO FIGHT IT?

A number of elements are required to designate behaviour of a public official or a public servant as corruptive. First of all, there can be no corruption without decision making or the potential to exert impact on the decision making process. In addition to that, corruption cannot be accidental or a result of carelessness – there must be an intention to undermine the principle of objectivity in decision making. All that should be done with the aim of acquiring certain benefit or advantage. There are different methods used in perpetrating criminal offences of corruption (abuse of power, receiving bribe, trading in influence and others).

мотив за корумпирање да би се добила та дозвола; када се не деле субвенције, не може доћи до корупције ради добијања веће државне помоћи; уколико предузеће није у државном власништву, у њему неће бити запошљавани приоритетно припадници владајуће партије, нити ће се фондови предузећа за оглашавање злоупотребити за куповину политичког утицаја у медијима.

На трећем нивоу, за сузбијање корупције важно је да буде што мање ситуација у којима ће одлуке бити доношене по слободном уверењу, а што више оних код којих су унапред прописани и познати услови, критеријуми, поступак и рокови. Другим речима, потребно је да што мање одлука буде донето на основу дискреционих овлашћења.

Када постоје унапред прописана правила одлучивања, а поготово када их нема, важно је да постоје и механизми „јавне одговорности“, „одговорности према некоме“ или „полагања рачуна“ (енгл. accountability). Основни вид одговорности представља могућност да се одлука преиспита, на пример, у поступку по жалби. Ту постоји дужност да одлука буде образложена. Ништа мање важна је и могућност/претња/извесност да ће, у случају повреде правила и начела, починилац претрпети штетне последице (кривична, прекршајна, дисциплинска или политичка одговорност). Један од тих механизма је и транспарентност.

Када говоримо о приступу информацијама или шире, о транспарентности, као начину да се корупција открије или сузбије, усмерени смо пре свега на сам процес доношења одлука. Када јавност добије могућност увида у начин на који је

Fight against corruption can be conducted on a number of different levels. The best obstacle for corruption would be high ethical standards fostered among the individuals performing public functions. Development of such high ethical standards, if such an ideal can be achieved at all, would certainly require substantial amount of time.

The second level pertains to reducing the number of contexts in which corruption can potentially occur, primarily by reducing the role of the state in economic life and regulation of social relations. Where there is no need for a state authority to issue a permit or a certificate to citizens, motive for corruption in order to obtain such a permit is removed; where no subsidies are granted, there can be no corrupt practices with a view to obtaining a larger amount of state aid; if a company is not owned by the state, there will be no priority granted in recruitment or employing of the ruling party members in such a company and corporate funds earmarked for advertisement will not be misused for purchasing political influence in media.

On the third level, when fighting corruption, it is important to reduce the potential for situations where discretionary decisions which are based on one's free beliefs can be taken to the absolute maximum and to at the same time maximise the potential for cases in which conditions, criteria, procedures and time limits for decision making are prescribed and known in advance. In other words, it is necessary to minimise the potential for decision making based on discretionary powers.

Where there are rules for decision making which are prescribed in advance, and in particular in cases where there are no such rules, it is important that mechanisms are in place to ensure "public liability", "responsibility" or "accountability". The basic aspect of accountability is the

одлука донета, грађани добијају прилику да сами процене да ли су била поштована постављена правила. Када те информације не би биле јавно доступне, кршење правила могли би да открију и оспоре само узбуњивачи из саме институције у којој је дошло до повреде, државни органи који врше надзор и непосредни учесници у поступку, који по том основу имају право на више информација.

Проблеми с тим алтернативама за транспарентност јесу следећи: сазнање о кршењу правила често имају само људи који су на неки начин учествовали у томе или су то чинили њихови претпостављени и колеге; државни органи врше надзор само на узорку, а не у свим случајевима; најзад, код многих одлука које су плод корупције не постоји поступак чији учесници могу да користе правне лекове. Такву могућност имају кандидати на конкурс и понуђачи код јавних набавки, али не и фирме које нису добиле субвенције на нерасписаном надметању, општине које нису добиле помоћ из буџетске резерве или стручњаци који би могли да укажу на штетност неке одлуке пословодства јавног предузећа.

Транспарентност потенцијално доноси још веће користи када се корупција одвија путем примене дискреционих овлашћења. Међутим, да би јавност рада у том сегменту била од помоћи, потребно је да чињенице које је разматрао доносилац одлука и начин њиховог разматрања буду материјализовани, што није увек случај. Другим речима, правила о приступу информацијама од јавног значаја помоћи ће да се процес одлучивања осветли само у случају да је доносилац одлуке у обавези да своју одлуку образложи унапред или

possibility to reconsider or review a decision, for example, in an appeal proceeding. There is duty in such cases to provide a duly reasoned decision. The possibility/threat/certainty that, in case of a breach of rules and principles, the perpetrator will suffer adverse consequences (criminal, misdemeanour, disciplinary or political liability) is equally important. Transparency is one of these mechanisms.

When speaking about access to information or more broadly about transparency as a method of uncovering or eradication of corruption, we are primarily focusing our attention on the decision making process itself. When the public is given an option of gaining access to the decision making method, citizens are getting a chance to assess on their own whether the prescribed set of rules has been observed or not. Where such information is not publicly available, violation of rules could be uncovered and challenged only by the whistle blowers from the institution in which such breach has occurred, by some supervisory public authorities and by those directly participating in the procedure, which are entitled to more pieces of information on such grounds.

In respect of transparency, problems related to such alternatives include the following: in most of the cases, only those who are in one way or another involved in such practices or whose managers and colleagues participated in such practices are aware of the breach of rules; public authorities are carrying out their supervisory tasks on a sample only and not in each individual case; and finally, in cases where there are numerous decisions which are results of corruptive practices, there is no procedure which is enabling participants to use any legal remedies at all. Such an option is available to the candidates participating in a call and to bidders in cases of public procurements, but not to the

накнадно јер ће једино тада постојати документ који се тражи накнадно.

Најмање могућности да се дође до информација које указују на корупцију постоји у погледу субјективних елемената, то јест намере доносиоца одлуке да нарушавањем начела непристрасности оствари неку корист за себе.

НЕПОСРЕДНИ ДОКАЗИ О КОРУПЦИЈИ?

Хипотетички, неко би коришћењем овог права могао да дође и до непосредних доказа о корупцији. За тако нешто било би потребно да учесници у корупцији о томе оставе траг у неком документу. Наиме, да би могло да се оствари право на приступ информацијама, та информација мора да се налази у неком документу који поседује орган власти. Међутим, мало је вероватно да ће нпр. неки инспектор сачинити службену белешку о томе како је примио 50.000 динара мита, како не би покренуо прекршајни поступак против контролисаног субјекта, а затим ту белешку похранити у списе предмета.

Нешто су веће шансе да се директан доказ о корупцији пронађе у оквиру аудио и видео записа или архиве електронских комуникација (нпр. размењена електронска пошта или телефонске поруке), али је то и даље мало вероватно. Другим речима, постојање Закона о слободном приступу информацијама неће од грађана направити полицијаци и тужиоце, они ће и даље морати да предузимају опсежне истраге и да се неретко користе и посебним истражним техникама (нпр. тајни

companies which have not been granted subsidies in a tendering procedure, to municipalities which have not been granted assistance from a budgetary reserve or to experts which could potentially point out to the harmful effects of a decision taken by the management of a public company.

Transparency can potentially produce even bigger benefits in cases where corruptive practices are committed through exercising of discretionary powers. However, in order that the public character of operations in that sector can be of any assistance, it is necessary that the facts considered by the decision maker and the method used in considering such facts are exercised in practice, which is not always the case. In other words, rules on access to information of public importance will help in casting light on the decision making process only where the decision maker is obliged to explain their decision in advance or subsequently, since that is the only way to produce the document that can subsequently be requested for inspection.

The potential to access information which is indicative of corruption is smallest in respect of subjective elements or intention of the decision maker to achieve some kind of benefit for themselves through violation of the principle of objectivity.

DIRECT EVIDENCE OF CORRUPTION?

Hypothetically, by exercising this right, somebody could arrive to direct evidence of corruption. To achieve that, it would be necessary that participants in corruption leave a trace of that in a document. In other words, in order to be able to exercise the right of access to information, such piece of information must be included in a document kept in possession of a

надзор, симуловани правни послови) да би открили и доказали кривична дела корупције.

ПОСРЕДНИ ПОКАЗАТЕЉИ КОРУПЦИЈЕ

Када непосредних доказа нема, о корупцији могу да остану посредни трагови. Тражилац информација може и случајно да наиђе на такав траг, али је много вероватније да ће корупцију пронаћи неко ко захтевом за приступ информацији жели да дође до документа да би проверио сумње које већ има или прикупио потврду за нешто што и иначе зна.

Коришћење права на приступ информацијама може да доведе до откривања чињеница које указују на то да је одлука била штетна, али не могу увек да доведу до недвосмисленог закључка да је иза штетне одлуке стајала корупција. Када јавност добије могућност увида у уговор којим се располаже јавном имовином или у тендерску документацију која је претходила надметању, може се установити да је нека клаузула тог уговора штетна или да је постављен дискриминаторан услов у тендерској документацији. Разлог за то несумњиво може бити околност да је извођач радова поткупио министра, да је купац предузећа у поступку приватизације обећао прилог председнику његове партије или да је службенику за набавке понуђено уносно запослење након што напусти јавну службу.

Међутим, исто тако штетна одлука може бити последица неспособности министра или службеника да препозна да ће уговор имати лоше последице у будућ-

public authority. It is, however, not very likely that, for example, an inspector would make an official note of the fact that he has received bribe amounting to RSD 50,000 so that he wouldn't initiate a misdemeanour proceedings against a subject of a control and then file such a note in the case file.

Chances of finding a direct piece of evidence of corruption are somewhat higher with audio and video recordings or with an archive of electronic communications (for example, exchange of electronic mails or phone messages), but such an option is highly unlikely as well. In other words, the existence of the Law on Free Access to Information will not turn citizens into policemen or prosecutors, and they will still have to undertake extensive investigations and often use some special investigative techniques (such as, for example, covert surveillance, simulated legal transactions) in order to uncover and provide evidence of the criminal offence of corruption.

INDIRECT INDICATORS OF CORRUPTION

In the absence of direct evidence, some indirect traces of corruption can potentially be found. A person seeking information may come across such a trace by accident, but it is by far more likely that corruption will be uncovered by somebody who wishes to obtain a document through an application for access to information in order to check and clear the doubts that they already have or to get a confirmation of something that they already knows.

Exercising of the right of access to information can lead to uncovering of facts which are indicative of harmful nature of a decision, but may not always lead to an unambiguous conclu-

ности, или њиховог погрешног уверења да закључују посао који је добар за државу. У таквим ситуацијама није нужно да се путем приступа информацијама докаже да је дошло до корупције, али откривање информација о штетности свакако треба да буде сигнал јавном тужиоцу да испита субјективну страну приче и утврди да ли постоји кривична одговорност.

ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА КАО ПРЕВЕНЦИЈА КОРУПЦИЈЕ

Без обзира на широке могућности које приступ информацијама даје у откривању корупције која се већ догодила, главна корист од транспарентности лежи у њеном утицају да до корупције никад и не дође. Учесници у корупцији не делују импулсивно, већ промишљено. Пре него што уђу у такав аранжман, они брижљиво одмеравају користи које им се стављају у изглед спрам могућих штетних последица – затворске или новчане казне, губитак угледа, друштвена осуда, губитак шанси за напредовање и слично. Главни чинилац који притом узимају у обзир јесте могућност да буду откривени. Уколико знају да њихова одлука оставља писани траг и да ће било ко моћи да види документе који су везани за закључивање штетног посла, за кршење правила о спровођењу контроле или издавању дозволе, многи потенцијални учесници у корупцији ће се уздржати.

У најмању руку, неће бити спремни да „каљају образ за мале паре”. У складу са законитостима тржишта, када је функционер или службеник спреман да уђе у коруптивни однос, али уз далеко већу на-

sion on corruptive practices behind such a harmful decision. When the general public is provided with a possibility to inspect a contract concluded to dispose of public property or the tender dossier and documents which preceded the bidding process, it is possible to determine whether such a contract includes a harmful clause or not, or whether a discriminatory condition has been set in such tender dossier. The reason for that can undoubtedly be the circumstance that the contractor has bribed the Minister; that the person purchasing the company in a privatisation procedure has promised a donation to the president of his party or that the officer in charge of the procurement procedures has been offered a lucrative employment once that he or she leaves the public service.

A harmful decision can, however, also come as a result of the inability of a Minister or an officer to recognize that the contract will produce negative consequences in the future, or alternatively of their incorrect belief that they are concluding a deal which will be beneficial for the state. Under such circumstances, corruption need not necessarily be proven through access to information, but uncovering of information on its harmful nature should by all means serve as a signal to the public prosecutor to investigate the subjective side of the case and determine whether there is criminal liability involved or not.

ACCESS TO INFORMATION AS PREVENTION OF CORRUPTION

Irrespective of the broad range of possibilities offered by access to information in uncovering corruption that has already happened, the principal benefit of transparency lies in its impact on prevention of any occurrence of corrup-

докнаду због тога што га транспарентност излаже већем ризику од откривања, смањиће се број привредника и грађана који су спремни да плате тако увећану „надницу за страх”.

ДРУГЕ МОГУЋНОСТИ КОЈЕ ПРУЖА ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА

Право на приступ информацијама и проактивни модели за обезбеђивање транспарентности (објављивање бројних информација пре него што их ико затражи, објављивање база података у отвореном формату и слично), пружају додатне могућности за откривање и спречавање корупције. На пример, на тај начин може се доћи до закључка о штетности посла или кршењу закона, али не на основу анализе једног уговора о јавној набавци, приватизацији, додели дозвола или инспекцијској контроли, већ на основу поређења већег броја сличних послова и одлука. Тада може постати очигледно да је један уговор штетан јер, на пример, постоји други уговор у којем се за исти посао (нпр. километар пута, дан најма грађевинске машине) плаћа нижа цена. Слично томе, може постати очигледно да су инспекције контролисале само један медиј или ресторан, а не све који послују на истом тржишту или да су општински органи једној странци издали дозволу за дан, а другима за 30 дана у сличним околностима.

tive practices in the first place. Participants in corruptive practices are not acting impulsively, but upon deliberation. Before entering such an arrangement, they are carefully weighing the prospective benefits against possible negative consequences – imprisonment or a fine, lost reputation, social condemnation, loss of chances for promotion and the similar. The main factor that they are taking in consideration then is the possibility to be uncovered. If they know that a written trace will be left on their decision and that anyone will be able to inspect the documents related to signing of a harmful deal, to the breach of rules on conducting controls or issuing of a permit, many a potential participant in corruptive practices will refrain from doing it.

At the very least, they will not be ready to “lose their fact for a small amount of money.” As the laws of the market dictate, where an official or a public servant is ready to enter into a corruptive arrangement, but with by far larger compensation because due to transparency, he or she is exposed to a higher risk of getting uncovered, the number of businessmen and citizens who are ready to pay for such a high “wage of fear” will be smaller.

OTHER POSSIBILITIES OFFERED BY ACCESS TO INFORMATION

Right of access to information and proactive models for ensuring transparency (publishing numerous pieces of information before anyone asks that such information is made public, publication of databases in an open format, etc.), offer additional potential for uncovering and prevention of corruption. For example, someone can thus arrive at a conclusion on the harmful nature of a deal or on the breach of the law, but not on the basis of an analysis of one public

НЕКА ИСКУСТВА ИЗ СРБИЈЕ

Право на приступ информацијама у Србији се афирмисало као главни антикорупцијски механизам. Први разлог за то је квалитет самог Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја из 2004. године. Ту се нарочито истиче правило према којем не постоје апсолутни изузеци од примене Закона, већ је потребно утврдити преовлађујуће разлоге за ускраћивање информације у сваком конкретном случају. Други разлог је то што су се други антикорупцијски механизми у које су полагане велике наде умногоме показали као неуспешни било због слабости самих законских решења, било због неспремности надлежних институција и њихових челника да та правила примене.

Трећи кључни чинилац била је чињеница да је зарад примене тог закона успостављен независни државни орган – Повереник за информације од јавног значаја (и заштиту података о личности) – и да је тај орган од самог почетка заузео доследан став да информације које се тичу располагања јавном имовином не могу бити тајне. Испоставило се да ништа мање важно није било ни то што се на челу те институције од оснивања и током првих четрнаест година налазио Родољуб Шабић, који је промовисао антикорупцијски потенцијал овог закона и ван одлучивања по жалбама, у бројним јавним иступима.

Последица таквог бескомпромисног става у примени закона, биле су бројне опструкције рада Повереника и остваривања права грађана. Делотворност права на приступ информацијама, као антико-

procurement contract, privatisation, awarding of permits or inspection control, but instead on the basis of comparison of a larger number of similar deals and decisions. It may become obvious then that one contract is harmful because, for example, there is another contract in which lower prices are paid for the same job (for example, for one kilometre of a road, for one day of renting of a construction machine). Similarly to that, it may become obvious that inspection teams have controlled only one medium or one restaurant, instead of controlling everybody that is operating in the same market or that the municipal authorities have issued a permit in one day only to one of their clients, while it takes them 30 days to do the same under similar circumstances.

SOME EXPERIENCES FROM SERBIA

The right of access to information in Serbia has been promoted as the principal mechanism in the fight against corruption. The first reason for that is the quality of the Law on Free Access to Information of Public Importance from 2004. The rule according to which there are no absolute exceptions to application of the Law and that it is instead necessary to determine the prevailing reasons for denial of information in each individual case is particularly important in respect of that Law. The other reason is that other mechanisms used in fighting corruption, with high hopes on their success, have mainly proven to be unsuccessful, either due to the weaknesses of the legal solutions themselves, or due to the lack of readiness among the competent institutions and people heading those institutions to actually apply such rules in practice.

The third key factor was the fact that an independent public authority – Commissioner for Information of Public Importance (and Per-

рупцијског механизма у Србији, и признање које је потребно одати постојећим правилима и институцији Повереника зато се најбоље могу сагледати кроз анализу природе информација које органи власти нису доставили иако их је Повереник на то обавезао, путем сталних покушаја да се право на приступ информацијама умањи одредбама других прописа, уздржавањем органа власти да уопште сачине информације чији би их садржај могао компромитовати или лажне тврдње да „не поседују документ који садржи тражену информацију”. Они су, такође, видљиви и у бројним ситуацијама у којима су се протеклих 15 година правом на приступ информацијама користили бројни субјекти који би у редовном току ствари требало да имају могућност да дођу до већег броја информација на ефикаснији начин, попут народних посланика, Владиног Савета за борбу против корупције, као и правних и физичких лица која траже информације у поступку у којем су учествовала.

sonal Data Protection) was established in order to have that Law practically applied, and that such authority from the very beginning took a consistent position that information pertaining to disposal of public property cannot be secret. As it turned out, it was equally important that such an institution was headed from its establishing and during the initial fourteen years of its existence by Rodoljub Sabic, who promoted the anticorruption potential of this Law, both in the course and outside of the decision-making and deliberation upon appeals and in numerous public appearances and occasions.

As a consequence of such an uncompromising position in application of the law, there were numerous obstructions for Commissioner's work and exercising of citizens' rights. Efficiency of the right of access to information as an anti-corruption mechanism in Serbia, along with the recognition that must be paid to the existing rules and to the institution of the Commissioner can thus be best seen through an analysis of the nature of information that public authorities failed to provide, despite being obliged to do so by the Commissioner; through constant attempts to diminish the right of access to information through provisions of other laws, by refraining from the part of public authorities from producing information the contents of which could be found compromising or by means of false claims that “they do not possess any document containing the requested information”. They can also be seen over the past 15 years in numerous situations where the right of access to information was exercised by numerous entities that should have been able to regularly access more information in a more efficient manner, such as the members of the National Assembly, Governmental Anti-Corruption Council, as well as the legal and natural persons requesting information as parties in various procedures.

№ 0.

1.

БЪ БІЕННИ ПЛѢТОКЪ 14 МАРТА 1791.

2006. „Специјална повеља“ (Удружење новинара Србије)
2006, Special Charter (awarded by the Journalists' Association of Serbia)

Одлуком Управе
Удружења новинара Србије

СПЕЦИЈАЛНУ
ПОВЕЉУ

добитца

Родолф Шабин

За лични допринос и спровођењу
Закона о доступности информација
од јавног значаја и подршку новинарима

Београд,
22. децембар 2006. године

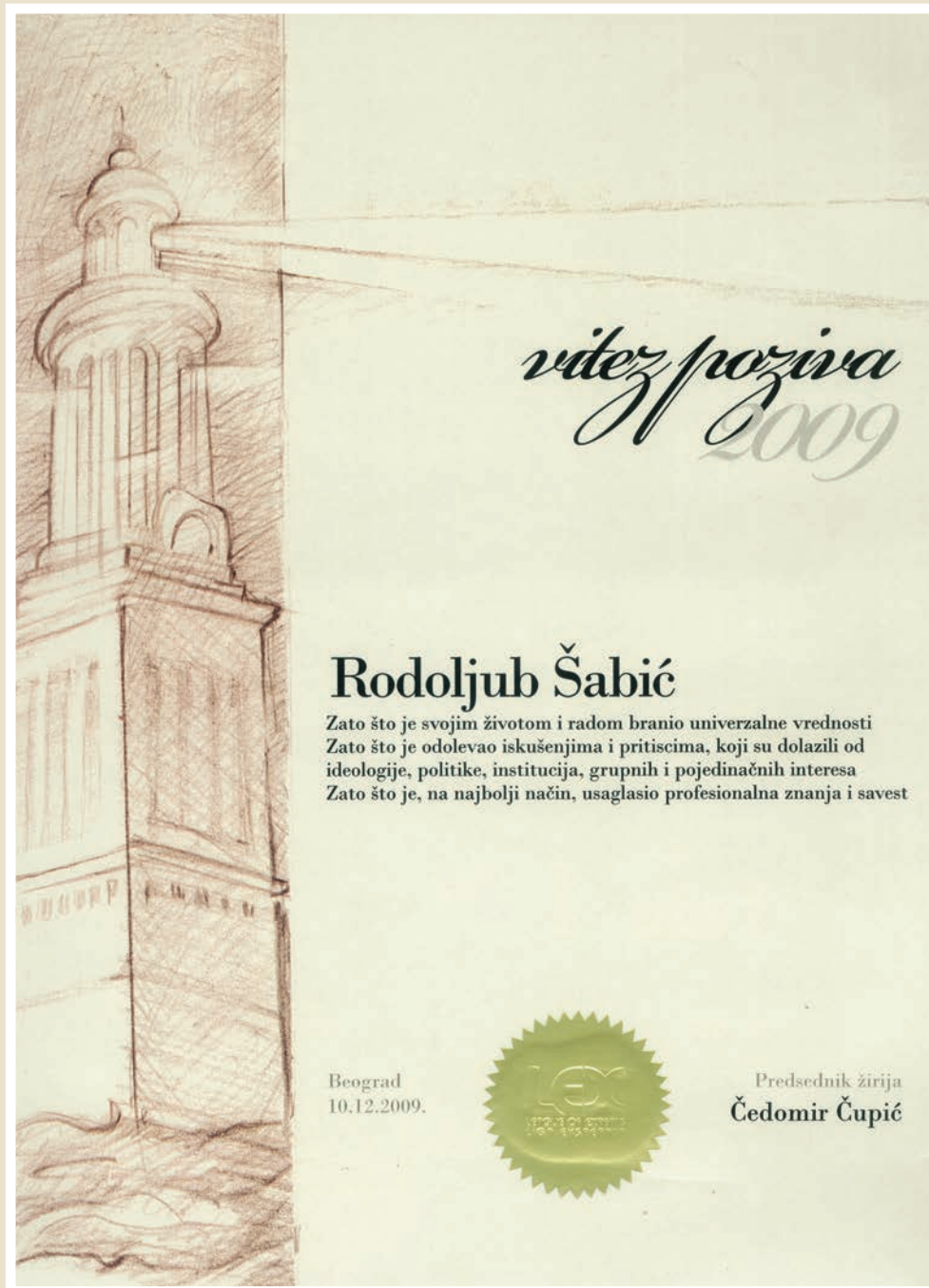

Председник
Удружења новинара Србије
Мило Брајовић
Мило Брајовић

2008. „Најевропљанин“ (Прва европска кућа)
2008, The Best European Award
(awarded by the First European House)

2009. „Витез позива” (Лига Експерата – LEX)
2009, Knight of Vocation
(awarded by the League of Experts – LEX)

2014. Nagrada za toleranciju (AP Vojvodina, Opština Bačka Topola i Fondacija Plavi Dunav)

2014, The Prize for Tolerance (awarded by the Autonomous Province of Vojvodina, Municipality of Bačka Topola and the Blue Danube Foundation)

2011. Награда за допринос борби против корупције
(Мисија ЕУ и Савет за борбу против корупције)
2011, Award for the Contribution to the Fight Against
Corruption (awarded by the EU Mission and Anti-
Corruption Council)

Поводом десет година рада Савета за борбу против корупције и
светског Дана борбе против корупције, Савет и Делегација
Европске уније у Србији додељују свечану

Повељу за допринос борби против корупције

Родољубу Шабићу

поверенику за информације од јавног значаја
и заштиту података о личности

За Делегацију Европске
уније у Србији

Венсан Дежер

Амбасадор,
шеф Делегације Европске
уније у Републици Србији

За Савет за борбу против
корупције

Верица Бараћ

Председник

Београд 9. децембра 2011.

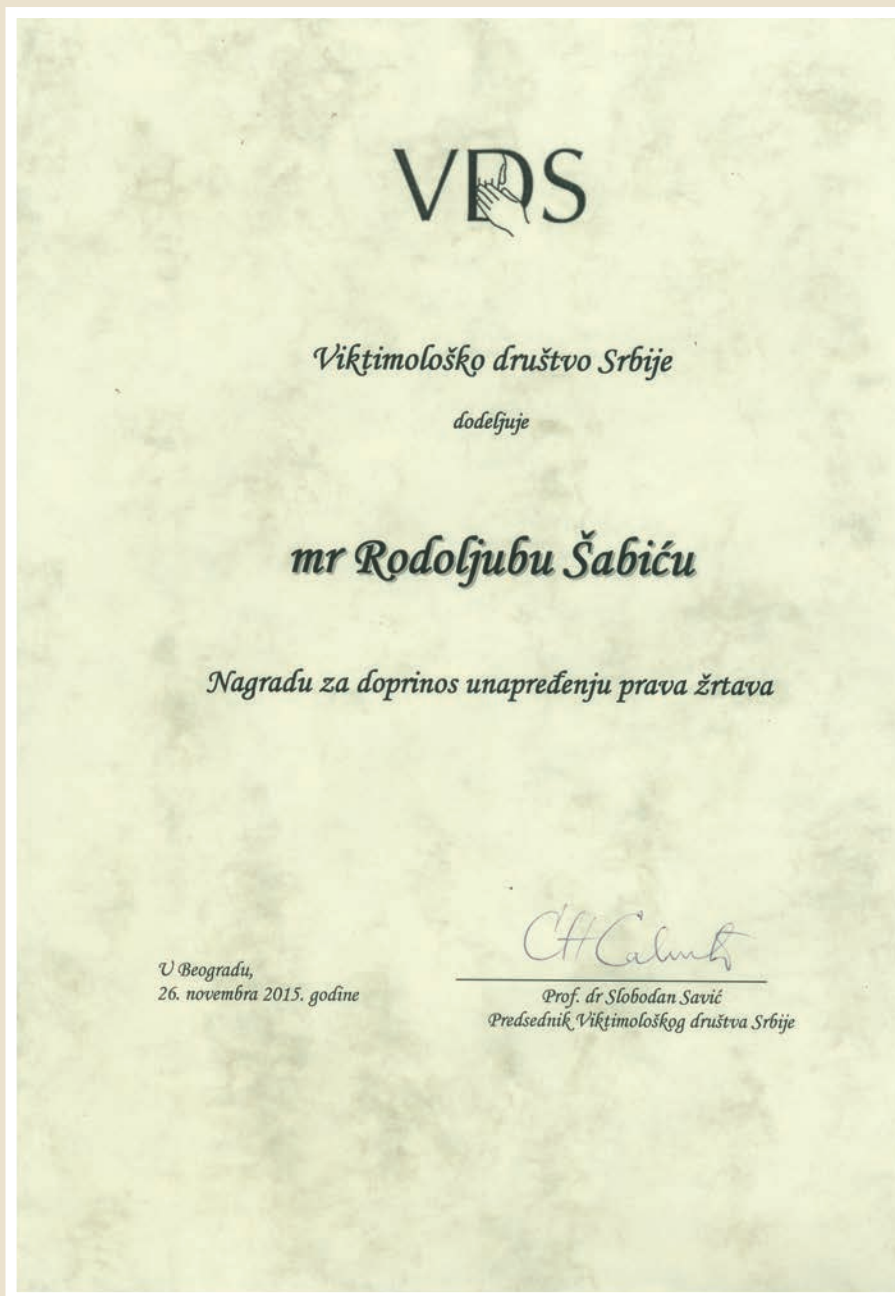

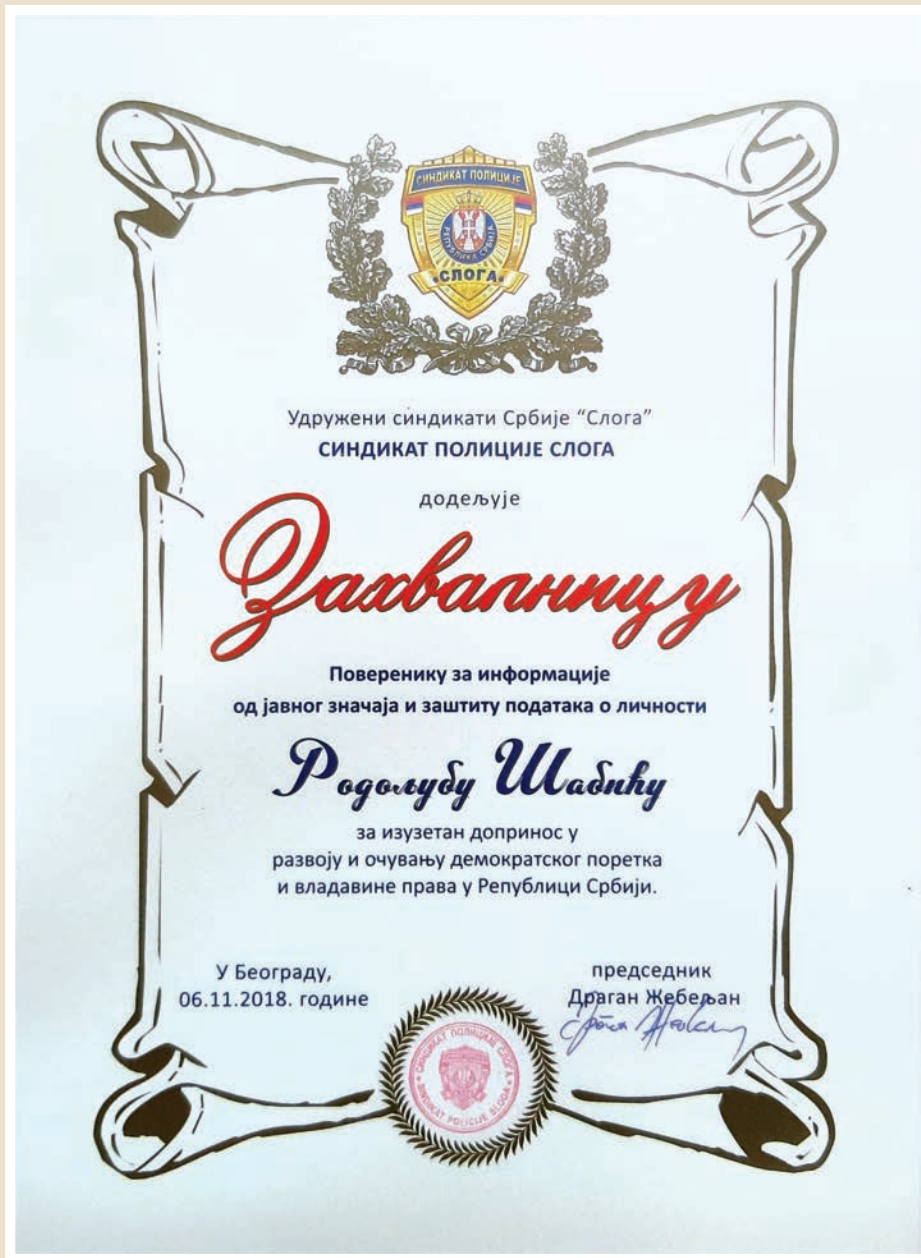

2015. Nagrada za unapređjeње kulture људских права „Konstantin Obradović“
(Београдски центар за људска права)

2015, Prize for contribution to the promotion of human rights culture "Konstantin
Obradović" (awarded by the Belgrade Centre for Human Rights)

2015. „Награда за допринос унапређењу права жртава”,
(Виктимолошко друштво Србије)
2015, Award for contribution to promotion of victims' rights,
(awarded by the Victimology Society of Serbia)

2018. Признање за изузетан допринос у развоју и очувању демократског поретка и владавине права у Републици Србији, Удружени синдикати Србије „Слога” – Синдикат полиције „Слога”

2018, recognition for exceptional contribution to development and preservation of democratic order and the rule of law in the Republic of Serbia, Associated Unions of Serbia "Sloga" – Police Union "Sloga"

2016. „Добар пример новог оптимизма”
(Нови оптимизам)

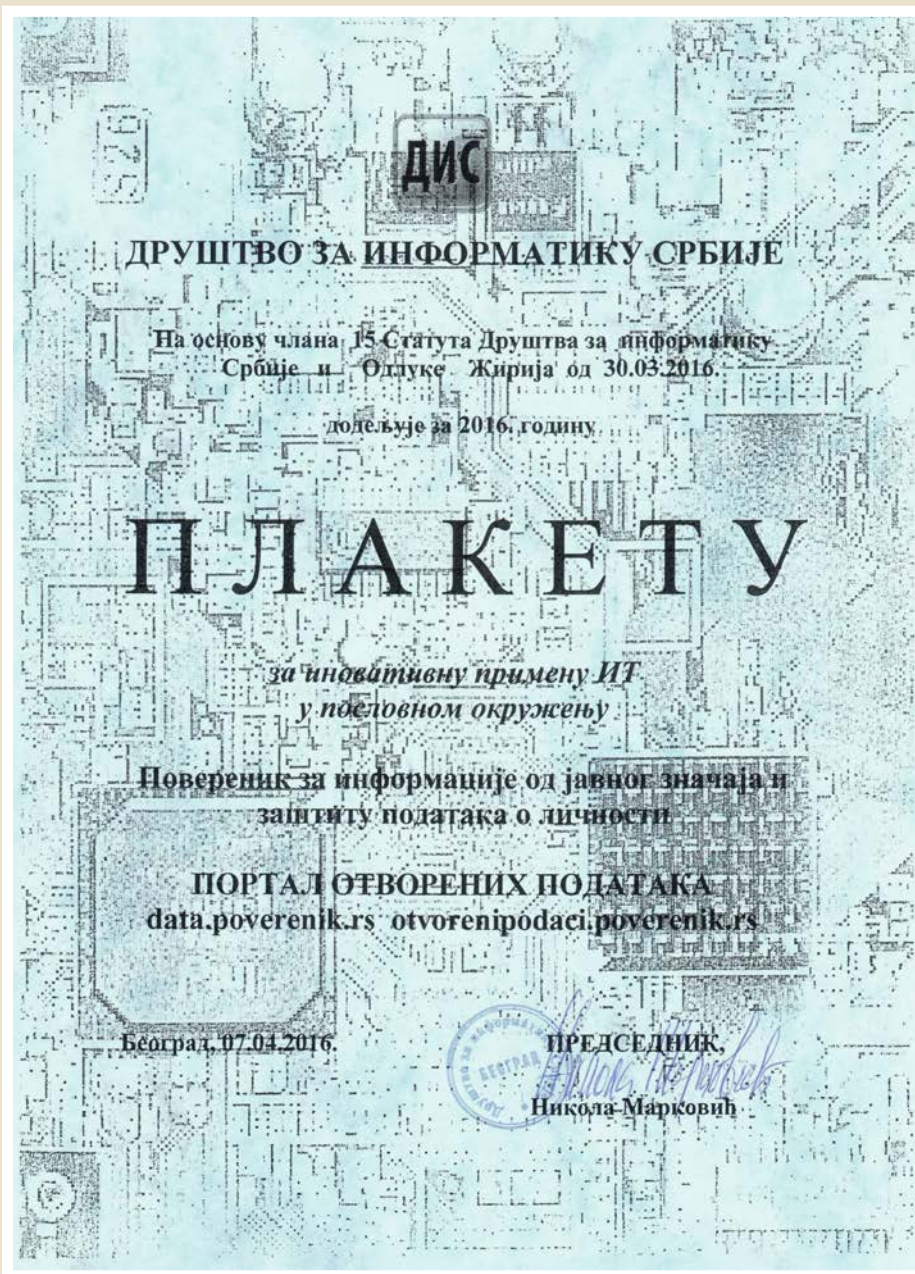
2016, Fine example of new optimism
(awarded by the New Optimism)

2016. Повеља за грађанску храброст „Драгољуб Стошић“ (Кућа правде Стразбур)
2016, Charter for Civil Courage "Dragoljub Stošić"
(House of Justice Strasbourg)

2016. Посебно признање Друштва за информатику
Србије „Плакету за изванредан допринос из
информатике у 2016. години”
2016, Special recognition awarded by the Serbian IT
Association, Plaque for exceptional contribution in the field
of IT in 2016

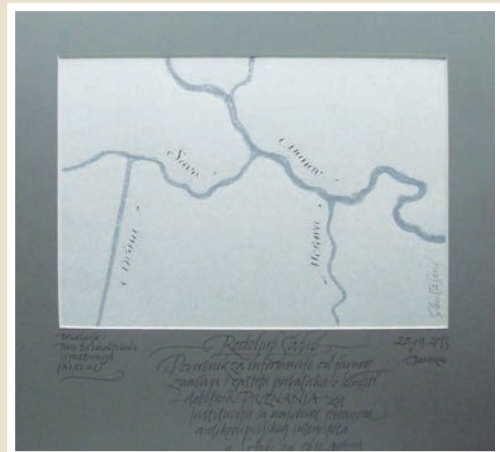

2018. „Априлска награда за развој демократских вредности и поштовање људских права и слобода“ и звање „Почасни грађанин Шапца“, поводом Дана града, 22. априла (Град Шабац)
2018, April Award for the development of democratic values and respect for human rights and freedoms and Honorary Citizen of the Town of Šabac awarded on the Day of the Town of Šabac on April 22 (by the Town of Šabac)

2018. „Посебно признање за изврстан рад и посвећеност у области промоције и заштите људских права“, (Кућа људских права).v
2018, Special recognition for excellent work and dedication in the field of promotion and protection of human rights, (awarded by the Human Rights House Belgrade).

2013. Награда за институцију са највишим степеном антикорупцијског интегритета (БИРОДИ)
2013, The Prize for the Institution with the highest level of anti-corruption integrity (BIRODI)

Fighter for human rights in Serbia:

Serbia's Public Information Commissioner, Rodoljub Sabic, is probably best known for helping journalists. His office received more than 287 complaints from journalists since January, many about Freedom of Information Requests.

Rodoljub Sabic. Photo: Media Centre

FOA requests are a known way of getting documents and information from officials, but all too often Serbia's institutions ignore them, or do not send complete information.

"In a large number of these cases, the Commissioner ordered the authorities to give them [the journalists] information that is in the public interest and should be available," Sabic recently told BIRN.

More than 60 times in the past year he filed requests to the government, asking it to enforce the Commissioner's decision, but the government often ignored his requests.

Sabic is known also for his stern criticism of the government in cases when all other independent institutions have remained silent.

In August, he opposed a new draft law on the Security Agency, BIA, which gave it more power, and warning that the changes "contravened the constitution and other laws".

He also criticised prosecutors in February for their inactivity in the case of the mysterious overnight demolitions of several buildings in Savamala area of Belgrade in April 2016.

In April, he urged the Anti-Corruption Agency to provide more information about checks on Belgrade Mayor Sinisa Mali's assets and income, after the Agency failed to provide the final results of a report into the matter.

2017. Онлајн медиј „Balkan Insight” уврстио је Повереника у листу „Хероји Балкана – људи који су спасили 2017
2017, online medium Balkan Insight added the Commissioner to the Balkan Heroes List – the list of people who saved 2017

2012. Награда за допринос Европи (Европски покрет у Србији и Међународни европски покрет)
2012, Award for Contribution to Europe (awarded by European Movement in Serbia and European Movement International)

2010. „Реформатор године” (Национална алијанса за локални економски развој – NALED)
2010, Reformer of the Year (awarded by the National Alliance for Local Economic Development - NALED)

2007. „Личност године у борби за слободу медија” (Мисија ОЕБС-а)
2007, Person of the Year Award in the Fight for Freedom of the Media (awarded by the OSCE Mission to Serbia)

2011. „Личност године” (Мисија ОЕБС-а)
2011, Person of the Year (awarded by the OSCE Mission)

О Дану права јавности да зна International Right to Know Day

Међународни дан права јавности да зна установљен је 28. септембра 2002. године, у Софији, у Бугарској, на састанку неколико удружења грађана из различитих држава. УНЕСКО је Резолуцијом прогласио тај дан за Међународни дан универзалног права на приступ информацијама 2015. године.

У Србији, Повереник обележава тај дан од 2006. године са циљем да подстакне све органе јавних власти да побољшају транспарентност свог рада и сарадњу с грађанима. Тај дан је прилика да се охрабре грађани да остварују своје право на слободан приступ информацијама и да органе власти виде као своје партнере.

Поводом обележавања тог дана, жири састављен од угледних стручњака у области слободног приступа информацијама и представника цивилног друштва (Коалиција невладиних организација за слободу приступа информацијама, Независно удружење новинара Србије – НУНС и Удружење новинара Србије – УНС) уручује признања представницима органа јавних власти који су

Several civil society organizations from various countries established International Right to Know Day in a meeting held in Sofia, Bulgaria on September 28, 2002. In 2015, UNESCO adopted a resolution declaring September 28 as International Day for Universal Access to Information (IDUAI).

Serbia's office of the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection has been marking this day since 2006 to encourage public authorities to increase transparency in their work and strengthen their cooperation with citizens. The day is a platform to encourage citizens to exercise their right to free access to information in the public interest and to foster partnerships with public bodies.

To mark International Right to Know Day, a jury of distinguished experts in the field of free access to information and civil society representatives (comprising members of the coalition of NGOs for freedom of access to information, the Independent

се током те године посебно истакли у афирмисању права јавности на слободан приступ информацијама као основног људског права и једног од фундаменталних принципа добре управе.

Од 2011. године додељује се и посебно признање државном органу за најбољи информатор о раду, који се бира на јавном конкурсy.

СТАТУЕТА

Статуета, рад проф. др Војислава Клачара, симбол је обележавања Дана права јавности да зна и направљена је 2006. године.

Додељује се сваког 28. септембра за највећи допринос афирмисању права на приступ информацијама и транспарентност у раду, по одлуци Комисије коју чине по један представник Удружења новинара Србије, Независног удружења новинара Србије, Коалиције невладиних организација за слободу приступа информацијама и академске заједнице.

Име органа или организације којој се статуета додељује исписује се на плочици са годином добијања признања која се лепи на статуету. Орган власти (или организација) дужан је да добијену статуету чува и врати Поверенику најкасније до септембра наредне године, како би била припремљена за нову доделу.

Израду статуете финансира је Америчка адвокатска комора – правна иницијатива за Централну и Источну Европу (ABA/CEELI). Статуета је поклоњена Поверенику за информације од јавног значаја.

Association of Journalists of Serbia - NUNS, and the Journalists' Association of Serbia - UNS) presents awards annually to recognize public bodies in promoting the public's right to free access to information as a basic human right and one of the fundamental principles of good governance. Since 2001, the Commissioner's office has also been holding a special award competition for the best information booklet on the work of public authorities.

STATUETTE

A statuette was made by Vojislav Klacar as a symbol of the Right to Know Day in 2006.

On September 28 each year, it is given in recognition of the greatest contribution made in reaffirming the right to free access to information and working transparently by a competition committee consisting of one representative each from UNS, NUNS, the coalition of NGOs for freedom of access to information, and academia.

A nameplate with the winner - a state body or organization – along with the year of the award is placed on the statuette. The winner is required to look after the trophy and return it to the Commissioner's office by September next year at the latest so that it can be prepared for the new round.

The American Bar Association (ABA) and the Central and Eastern European Law Initiative (CEELI) provided financing for the statuette, giving it to the Commissioner's office as a present.

ДО САДА СУ СТАТУЕТУ ДОБИЛИ:

- 2006.** Министарство за науку и заштиту животне средине
- 2007.** Мрежа трговинских судова (награду примио председник Вишег трговинског суда)
- 2008.** Привредна комора Србије и мрежа регионалних привредних комора
- 2009.** Пети општински суд у Београду
- 2010.** Општина Параћин
- 2011.** Заштитник грађана
- 2012.** Народна скупштина Републике Србије
- 2013.** НИЈЕ ДОДЕЉЕНА
- 2014.** Мисија ОЕБС у Србији
- 2015.** Удружење „Транспарентност Србија“
- 2016.** НИЈЕ ДОДЕЉЕНА
- 2017.** НИЈЕ ДОДЕЉЕНА
- 2018.** Удружење „СРТА“

BELOW IS THE FULL LIST OF THE
AWARD WINNERS TO DATE:

- 2006** The Ministry of Science and Environmental Protection
- 2007** The network of commercial courts (the award was collected by the president of the Higher Commercial Court)
- 2008** The Serbian Chamber of Commerce and the network of the regional chambers of commerce
- 2009** The Fifth Municipal Court of Belgrade
- 2010** The municipality of Paracin
- 2011** The Ombudsman
- 2012** The National Assembly of the Republic of Serbia
- 2013** THE HONOUR NOT AWARDED
- 2014** OSCE Mission to Serbia
- 2015** Anti-corruption group Transparency Serbia, part of Transparency International
- 2016** THE HONOUR NOT AWARDED
- 2017** THE HONOUR NOT AWARDED
- 2018** Organization CRTA

О Дану заштите података о личности

About the Data protection day

Двадесет осми јануар први пут је обележен као Дан заштите података 2007. године.

Априла 2006. године, Комитет министара Савета Европе одлучио је да се обележава Дан заштите података и одредио 28. јануар као дан тог права. Тог датума, сада већ давне 1981. године, отворена је за потписивање Конвенција Савета Европе за заштиту појединаца у односу на аутоматску обраду личних података (позната и као Конвенција 108). То је био први обавезујући међународни уговор који уређује заштиту података о личности.

Државе чланице Савета Европе, Државе чланице Конвенције 108, као и друге земље, обележавају овај дан под називом „Дан приватности” (Privacy Day).

У Србији је овај дан свечано обележен први пут 2011. године, у сарадњи Повереника са удружењем грађана „Партнери за демократске промене у Србији”, у свечаној сали Народне банке Србије.

Приликом обележавања Дана заштите података о личности 2017. године, по-

Data Protection Day was celebrated for the first time on January 28, 2007.

In April 2006, Committee of Ministers of the Council of Europe decided to mark Data Protection Day and designated January 28 as the date for celebration of that right. On that day, back in 1981, the Council of Europe's Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, known as "Convention 108", was opened to signature. That was the first binding international instrument which regulated protection of personal data.

The member states of the Council of Europe, the Member States of the Convention 108, as well as other countries are celebrating this date, which is called Privacy Day.

This date was officially marked for the first time in Serbia in 2011, through cooperation between the Commissioner and citizens' association Partners for Democratic Changes in Serbia, in the banquet hall of the National Bank of Serbia.

On the occasion of Data Protection Day celebration in 2017, special award for

себно признање на афирмацији права на заштиту података о личности Повереник је доделио удружењу грађана „Share Foundation” и Николи Марковићу, председнику Друштва информатичара Србије.

Република Србија је потписала и ратификовала Конвенцију 108 – тада као Савезна Република Југославија – још 1992. године. Србија је ратификовала и Додатни протокол уз Конвенцију о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података, у вези с надзорним органима и прекограничним протоком података 2008. године.

Десетог октобра 2018. године отворен је за потписивање Протокол којим се мења Конвенција 108 (познат као **Конвенција 108+**), а који Република Србија још није потписала. Протокол су до сада потписале 24 државе.

the promotion of right to personal data protection was given by the Commissioner to the citizens' association Share Foundation and to Nikola Marković, President of the Serbian IT Society (Društvo informatičara Srbije).

Republic of Serbia signed and ratified Convention 108 – back then as the Federal Republic of Yugoslavia – in 1992. Serbia ratified the Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data regarding supervisory authorities and transborder data flows in 2008.

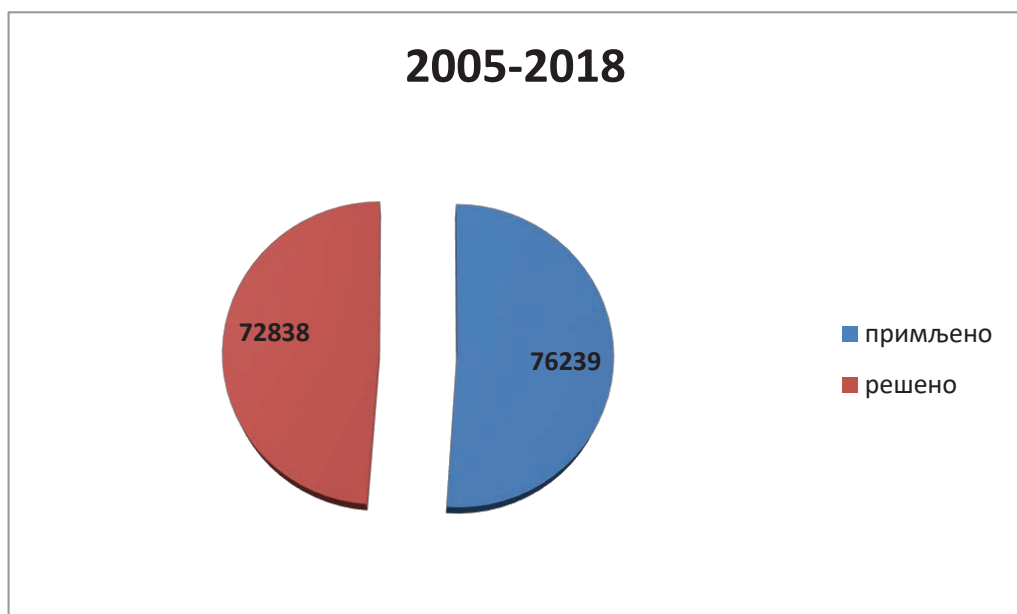
On October 10, 2018, Protocol amending Convention 108 (known as **Convention 108+**) was opened for signature; Republic of Serbia has not yet signed this Protocol. So far, the Protocol has been signed by 24 countries.

Статистике предмета

Statistical data on cases

Служба Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности је у периоду од 1. јануара 2005. године до 31. децембра 2018. године примила укупно 76.239 предмета, док је у истом периоду решено 72.838 предмета.

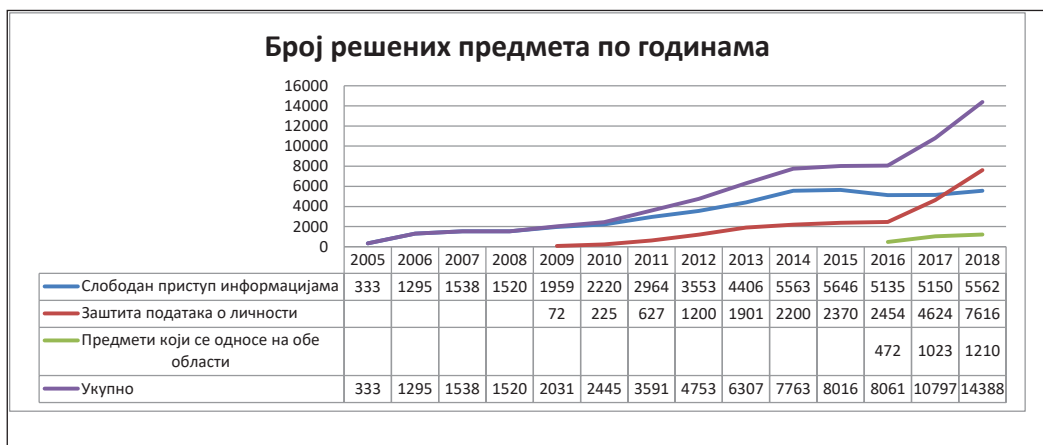
In the period from 1 January 2005 to 31 December 2018, the Office of the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection received a total of 76,239 cases, while in the same period 72,838 cases were resolved.

■ received
■ solved

Служба Повереника је у 2005. години, када је у надлежности имала само област слободног приступа информацијама од јавног значаја, решила укупно 333 предмета. Током 2006. године, број решених предмета био је скоро четири пута већи – 1.295. У 2009. години, када је служба Повереника добила у надлежност и област заштите података о личности, број решених предмета износио је 2.031. Графикон показује константан раст броја решених предмета, па је тако током 2018. године решено укупно 14.388 предмета, што је чак седам пута више него у 2009. години.

In 2005, when it had jurisdiction only in the area of free access to information of public importance, the Commissioner's Office resolved a total of 333 cases. During 2006, the number of resolved cases was almost four times higher – 1,295. In 2009, when the Commissioner's Office was given the jurisdiction in the area of personal data protection, the number of resolved cases was 2,031. The graph shows a constant increase in the number of resolved cases, so in 2018 a total of 14,388 cases were resolved, which is seven times more than in 2009.

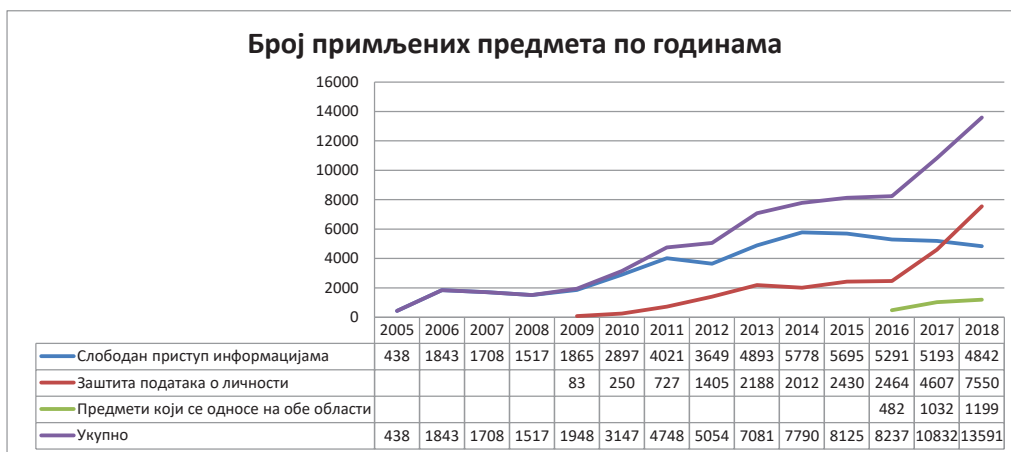

Number of resolved cases by years

- Free access to information
- Personal data protection
- Cases related to both areas
- Total

Служба Повереника је у 2005. години примила 438 предмета, а тада је у надлежности имала само област слободног приступа информацијама од јавног значаја. Током 2006. године, број примљених предмета порастао је више од четири пута – 1.843. У 2009. години, служба Повереника добила је у надлежност и област заштите података о личности и те године примила 83 предмета у тој области, па је тако укупан број примљених предмета током 2009. године износио 1.948. Графикон показује константан раст броја примљених предмета, па је тако у 2018. години примљен укупно 13.591 предмет, што је скоро седам пута више него у 2009. години.

In 2005, the Commissioner's Office received 438 cases, and then it had jurisdiction only in the area of free access to information of public importance. During 2006, the number of received cases increased more than four times – 1,843. In 2009, the Commissioner's Office was given the jurisdiction in the area of personal data protection, and in that year it received 83 cases in the area, so the total number of cases received during 2009 was 1,948. The graph shows a constant increase in the number of received cases, so in 2018 a total of 13,591 cases were received, which is almost seven times more than in 2009.

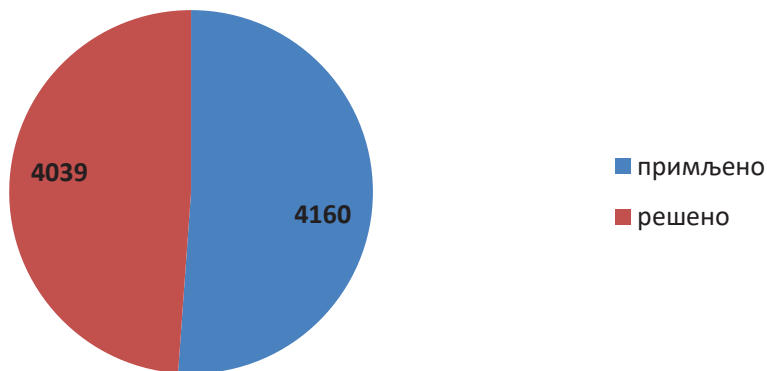
Number of received cases by years

- Free access to information
- Personal data protection
- Cases related to both areas
- Total

Служба Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности примила је у прва три месеца 2019. године укупно 4.160 предмета, док је у истом периоду решено 4.039 предмета. Приметно је повећање броја примљених, као и решених предмета. Ти подаци су посебно занимљиви ако се упореде с бројем примљених и решених предмета из неке од претходних година.

In the first three months of 2019, the service of the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection received the total of 4160 cases, while 4039 cases were solved in the same period. There is an obvious increase in the number of received, as well as solved cases. These data are particularly interesting if they are compared with the number of received and solved cases in some of the previous years.

**Примљени и решени предмети у периоду од
1. 1. 2019. до 31. 3. 2019.**

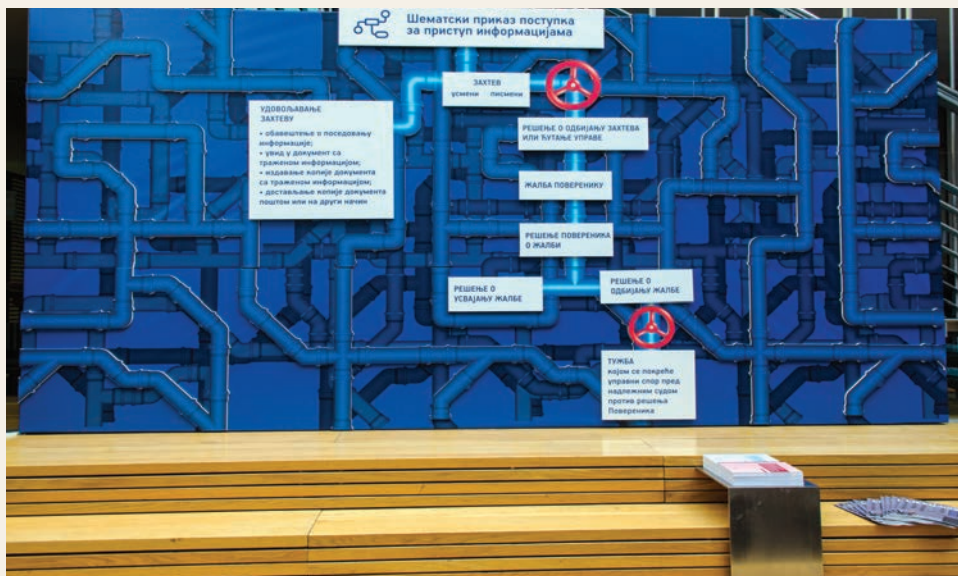
Received and solved cases in the period January 1, 2019 to March 31, 2019

■ received
■ solved

Статуета која се од 2006. године додељује органима власти за највећи допринос афирмисању права на приступ информацијама и транспарентност у раду, а поводом обележавања Дана права јавности да зна, 28. септембра

The statuette awarded as of 2006 to the government authorities for the greatest contribution to affirmation of the right to access to information and transparency of work, on the occasion of the Right to Know Day, September 28

Шематски приказ поступка за
остваривање права на приступ информацијама
Schematic presentation of the procedure
for exercising the right to access information

Дан права јавности да зна, Клуб посланика, Београд, 2018. – Представљање Публикације VII – „Ставови и мишљења
Повереника” – заменица Повереника Станојла Мандић
Right to Know Day, The MPs' Club, Belgrade, 2018 – Presentation of the Publication VII – "Views and opinion of the
Commissioner" – Deputy Commissioner Stanojla Mandić

Дан заштите података о личности, Клуб посланика, Београд, 2019. – Изјава за новинаре
заменице Повереника Станојле Мандић
Personal Data Protection Day, The MPs' Club, Belgrade, 2019. – Press release
of the Deputy Commissioner Stanojla Mandić

Међународна конференција „Општа уредба ЕУ о заштити података о личности”,
Клуб посланика, Београд, 2018
International conference “The EU General Data Protection Regulation”,
The MPs’ Club, Belgrade, 2018

Пројекција филма „Демократија: у трци с подацима” (“Democracy: Im Rausch der Daten”),
Дом омладине, Београд, 2016. – разговор пред пројекцију
Screening of the film “Democracy: chasing the data” (“Democracy: Im Rausch der Daten”),
Belgrade Youth Center, Belgrade, 2016 – Conversation before screening

Службене просторије институције Повереника у Булевару краља Александра бр. 15, Београд, 2018. – колегијум
Official premises of the institution of the Commissioner in 15, Bulevar kralja Aleksandra Street, Belgrade, 2018 – staff meeting

Семинар о заштити података о личности за тужиоце, Београд, 2015
Seminar on personal data protection for the prosecutors, Belgrade, 2015

Мултимедијална изложба о Поверенику, Народна библиотека Србије, Београд, 2018. – Најава говорника
Multi-media exhibition on the Commissioner, National Library of Serbia, Belgrade, 2018 – Introduction of the speakers

Мултимедијална изложба о Поверенику, Народна библиотека Србије, Београд,
2018. – отварање изложбе, Родољуб Шабић (повереник од 2004. до 2018)
Multi-media exhibition on the Commissioner, National Library of Serbia, Belgrade,
2018 – opening of the exhibition, Commissioner (2004-2018), Rodoljub Sabic

Семинар о заштити података о личности за представнике удружења грађана, Ковачица, 2012
Seminar on personal data protection for the representatives of the citizens' associations, Kovacica, 2012.

Испред зграде седишта институције Повереника у Булевару краља Александра бр. 15, Београд, 2018. – Група
фотографија запослених у институцији Повереника.
In front of the building of the seat of the institution of the Commissioner, 15, Bulevar kralja Aleksandra Street, Belgrade, 2018 –
Group photograph of the employees of the institution of the Commissioner.

Фото: Ђурађ Шимић

Драгана Бољевић,
председница Друштва судија Србије

Већ је опште место да је за развој демократије неопходно унапредити институције. Родољуб Шабић доказао је, међутим, да институције суштински нема без људи који је чине. Институција Повереника за информације од јавног значаја и

заштиту података о личности не би достигла професионални стандард и садашњи углед да није било њега и његовог искуства, стручности, упорности, принципијелности и дара да изабере добре сараднике.

Преко институције Повереника, коју је Родољуб Шабић ставио на ноге и високо професионално организовао, Друштво судија Србије и ја, лично, као његова председница, уверили смо се у важност постојања права на информације од јавног значаја и моћ података који су нам стављени на располагање. У периоду 2009–2012, интензивно смо их користили и успели да докажемо противправност и неморалност реизбора судија утичући на тај начин на отклањање последица тог наопаког процеса.

**DRAGANA BOLJEVIC, PRESIDENT OF
THE JUDGES' ASSOCIATION OF
SERBIA**

It is a generally known fact that, in order to develop democracy, institutions must

necessarily be improved. Rodoljub Šabić has also proven that there cannot be proper institutions without people to make such institutions. The institution of Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection would have not achieved professional standard and the reputation that it has today, were it not for him and his experience, expertise, perseverance, upholding of principles and talent to select the right associates.

Owing to the institution of Commissioner, which was put on its feet and then organized as a highly professional entity by Rodoljub Šabić, the Judges' Association of Serbia and myself personally, as its President, are convinced of the importance of the right to information of public importance and power of information that has been made available to us. From 2009 until 2012, we used such information intensively and succeeded in proving unlawfulness and depravity of the re-election of judges and managed to thus impact the removal of consequences of such preposterous process.

Предраг Благојевић,
*главни и одговорни уредник
„Јужних вести“*

„Тата, како сте ви слали мејлове пре него што је измишљен интернет?“ – стара је шала. Али сигуран сам да многе генерације новинара већ дуже време питају своје старије колеге: „А, како сте ви добијали информације пре него што је дошао Шабић?“

Ипак, улога институције Повереника, заправо, далеко превазилази границе новинарства.

Остаје нада да ћемо у ово време макега и Потемкинових села успети да је зачувамо, а уз бар мало мудрости, и надоградимо. Због свих нас.

**PREDRAG BLAGOJEVIC, EDITOR IN
CHIEF AT JUZNE VESTI**

The old joke goes: “Dad, how did you email one another before the internet?” Yet, I am certain that many generations of journalists have been asking their older colleagues for some time now: “And how did you get information before Šabić came along?”

The role of the Commissioner's office, in fact, goes far beyond the realm of journalism. A glimmer of hope remains that, at this age of architectural scale models and Potemkin villages, we will manage to safeguard the Commissioner's office, and with little wisdom, to even make it better. For the sake of us all.

Др Владимир Гоати,
председник Транспарентности Србија

Институција Повереника је настала релативно скоро и повереник који је од формирања био на њеном челу успео је да учврсти и подигне темеље те институције, да је даље развија и да штити права која су му стављена у надлежност. Досадашњи повереник, Родољуб Шабић обављао је свој посао изванредно, врло стручно, политички гледано – „ни по бабу, ни по стричевима”. Власт је једно време поступала углавном по његовим одлукама, али је касније сваку одлуку повереника која је била негативна по њу, власт дочекивала, како би рекао народ, „на нож”. Сваки покушај убудуће да се укине и обезвреди институција Повереника, као и сваки покушај да се на њено чело доведу људи без ауторитета, без усправне кичме, по мом мишљењу, биће у јавности дочекана критички. И, дугорочно гледано, осуђена је на неуспех. А то ће бити велика штета за институцију која је на нашем негостољубивом тлу почела да „пушта корен”.

PHD VLADIMIR GOATI, PRESIDENT
OF THE TRANSPARENCY SERBIA

The Commissioner's office is a relatively new institution and the commissioner who has helmed it since its inception has built and strengthened this institution's foundations, further developed it and protected the rights under its remit. Former commissioner Rodoljub Sabic has done an outstanding job, acted with great professionalism and "without either bitterness or partiality" when it comes to politics. For a

while, the government mainly acted on his decisions but, at a later stage, it met every decision that was not in its favor with great disdain. In my opinion, any attempt to put an end or to undermine the Commissioner's office, much like any attempt to appoint spineless people, people without authority at its helm will be criticized in the public domain. And in the long run, the Commissioner's office would be doomed to failure. This would be a great pity for the institution which has started to "sprout" on our unwelcoming soil.

Арне Санес Бјернстад,
*амбасадор Краљевине
Норвешке у Србији*

Сама шетња са мобилним телефоном оставља довољно трагова који могу да се користе за надзор. Наше демократско право да бирамо наше лидере има смисла само ако имамо информације о њиховим одлукама и деловањима. Економија зависи од приступа подацима како бисмо донели праве одлуке о инвестицијама, отварају нова радна места и стварали добру основу за привредни раст. Демократије зависе од независних органа који штите нашу приватност и слободу и притом пружају грађанима, предузећима и органима власти довољан приступ тачним информацијама.

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности извршавао је тај задатак на највишем нивоу.

ARNE SANNE BJØRNSTAD,
NORWEGIAN AMBASSADOR
TO SERBIA

Just by walking around with a mobile phone in our pockets, we leave traces that can be used for surveillance. Our democratic right to elect our leaders is only meaningful if we have information on their decisions and acts. The economy depends on access to data to make informed investment choices, creating jobs and economic growth.

Democracies depend on independent authorities protecting our privacy and our freedom, while giving citizens, companies

and public authorities sufficient access to correct information. The Commissioner for information of public interest and personal data protection fulfill this task to the highest standards.

Хенк Ван Ден Дол,

амбасадор Краљевине

Холандије у Србији

Приступ информацијама од јавног значаја предуслов је за уживање свих других људских права. Једнако важна у овом времену брзих промена јесте и заштита личних података грађана. Канцеларија Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података успешно је чувала ова права у протеклих 15 година. Без јаких независних институција демократско друштво не би могло да опстане. Захваљујући професионалном тиму и неумољивој личној посвећености повереника Шабића, канцеларија Повереника Србије доказала је своју отпорност и независност. У годинама испред нас, од суштинског значаја биће наставак професионалног и посвећеног рада институције Повереника с циљем поштовања владавине права.

Фото: Aad Meijer

HENK VAN DEN

DOOL, NETHERLANDS

AMBASSADOR TO SERBIA

Access to information of public importance is a precondition for the enjoyment of all other human rights. In a fast-changing world, equally important is the protection of citizens' personal data. The institution of the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection in Serbia has been successfully safeguarding these rights for the past 15 years. Without resilient and independent institutions, there can be no democratic society. Thanks to a professional team, and Commissioner Šabić's relentless personal commitment, Serbia's Office of the Commissioner proved its resilience and independence. In the years to come, similar professionalism and commitment to the work of the Office of the Commissioner will be essential if rule of law is to be upheld.

Ђорђе Кривокапић,

„SHARE“ фондација

Цивилни сектор је у институцији Повереника пронашао бескомпромисног савезника у борби за људско достојанство у дигитално доба. Заједничким напором приватност и заштита података о личности препознати су као темељне вредности модерног српског друштва. У кризним ситуацијама, када је долазило до угрожавања права грађана, партнерство се показало као најзначајније: представници цивилног сектора и повереника заједнички су прикупљали индиције о извршеним повредама, размењивали налазе и правна мишљења тежећи да заштите јавни интерес. Сарадња се коначно наставила у области креирања политика и заговарања законодавних решења која ће промовисати заштиту података о личности у складу са европским стандардима.

Фото: Владимир Ђукелић

DJORDJE KRIVOKAPIC,

SHARE FOUNDATION

Civil sector has found an uncompromising ally for their fight for human dignity in the digital age in the institution of the Commissioner. Through their joint efforts, privacy and protection of personal data have been recognized as fundamental values of the modern Serbian society. In the times of crises, when citizens' rights were jeopardized, partnership has proved to be the most important: representatives of the civil sector and of the Commissioner jointly collected indications of violations and breaches committed, they exchanged findings and legal opinions with the aim of protecting the public interest. Cooperation has finally continued in the field of policy creation and advocacy of legislative solutions which will promote protection of personal data in compliance with the European standards.

Др Горан Илић,
јавни тужилац

У време реизбора судија и тужилаца, у децембру 2009. године, био сам председник Управног одбора Удружења јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије. Када је објављен списак јавних тужилаца и заменика који су реизабрани, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, суочило се с чињеницом да је отприлике једна трећина свих припадника јавнотужилачке организације отпуштена из службе. Трећина тужилаца и заменика тужилаца није реизабрана, без икаквог званичног објашњења, на основу процедуре која није имала јасних правила и која је била затворена за јавност. С колегама из Удружења разговарао сам о томе коме бисмо дошли до сазнања на основу којих критеријума су поједини тужиоци и заменици били „на списку” и из којих разлога неки други нису. Проблем је био у томе што смо знали да иза читавог поступка реизбора стоји политика и да, самим тим, велики број државних органа неће поступати по нашем захтеву „из страха да се не замери извршној власти.” Након дугог премишљања схватили смо да је Повереник за информације од јавног значаја једина институција која ће удо-

Фото: Медија центар

вољити нашем захтеву и која ће, без непотребног одуговлачења, захтевати да нам се доставе одговори на постављена питања.

Од тог дана, децембра 2009. године, па до краја мандата Родољуба Шабића, чак и када са сам био другачијег става поводом неке његове конкретне одлуке, увек сам био сигуран да га приликом одлучивања и изношења ставова у јавности води уверење да јавност има право да зна.

DR. GORAN ILIC,
ATTORNEY GENERAL

I was the president of the Association of Public Prosecutors and Deputy Public Pros-

ecutors of Serbia when judges and public prosecutors were being re-elected in December 2009. Once the list had been published, it became apparent that nearly a third of the association's public prosecutors and deputy public prosecutors had been dismissed. A third of them had been removed without formal explanation in a procedure without clear-cut rules and behind closed doors. I talked with my colleagues from the association to establish who we could approach to find out what criteria had been used for those that made it to "the list" and why others had not. The problem was that we were fully aware that this was a political issue and therefore that a large number of state bodies would not be willing to be forthcoming "for fear of upsetting the executive branch of government". After much thought and deliberation, we realized that the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection is the only institution that would respond to our request, and without undue delay, demand that we get answers. From that day - from December 2009 until Rodoljub Sabic's term in office expired - I was always confident that he was guided by the belief that the public has a right to know and that this was the case even when I didn't exactly see eye to eye with him on certain decisions he made.

Вукосава Црњански,
„ЦРТА”

Институција Повереника, на челу са господином Шабићем, учинила је цивилизацијски помак у одбрани права јавности да зна, померила границе и ојачала темељ демократског друштва у Србији. Својим бескомпромисним залагањем за поштовање закона и демократских вредности у времену антидемократских трендова, институција Повереника охрабрила нас је да истрајемо у захтевима за одговорну власт која ради у јавном интересу.

Фото: Црта

VUKOSAVA CRNJANSKI, CRTA

The Commissioner's office headed by Mr. Sabic has made civilizational progress in terms of defending the public right to know, it has pushed the boundaries and strengthened the very foundations of a democratic society in Serbia. With its uncompromising commitment to respecting the law and democratic values in times of anti-democratic trends, the Commissioner's office has encouraged us to remain steadfast in our demands for accountable government which works in the public interest.

Јадранка Јелинчић,
Фондација за ошворено
друштво Србија

Установљење институције Повереника представља демократску револуцију у политичком уређењу наше земље упоредљиву једино још са увођењем Уставног суда, првог независног државног органа, у друштвено-политички систем Србије.

Начин функционисања институције Повереника – висока ефикасност рада, професионализам, лични интегритет руководства, сарадња са цивилним друштвом и интензивна комуникација с грађанима – пример је најбоље праксе и њу би требало да следи свако дру-

штво које тежи консолидацији демократије, одбрани демократског принципа јавности у раду државних органа и владавини права.

Током 15 година постојања институције, Повереник је постао неупитна мера којом грађани Србије мере ефективност и успешност рада државних органа. Основна људска права – право на обавештеност и право на приватност, оба тако значајна у времену умножених покушаја заробљавања државе, гушења права на информисаност, убрзаног ширења лажних вести и појачане манипулације личним подацима у дигиталном окружењу – била су у том периоду најснажније и бескомпромисно брањена права које грађанима гарантује Устав Републике Србије.

JADRANKA JELINČIĆ,
OPEN SOCIETY FOUNDATION
SERBIA

The establishment of the institution of the Commissioner for Information of Public Importance and Personal Data Protection marks a democratic revolution in the political order of Serbia, only on par with the Constitutional Court, the first autonomous public body to be set up in the country's sociopolitical system.

The work of the Commissioner's office is punctuated with high efficiency, professionalism, a high degree of personal integrity of the management, cooperation with civil society organisations and intensive dialogue with citizens. It is an example of best practice, which should be followed by every society aspiring to the consolidation of democracy and defending the democratic principles of transparency in the work of public bodies and the rule of law.

In the 15 years since the existence of this institution, the Commissioner has become an indisputable measure for citizens of Serbia to assess the efficiency and success of the work of public bodies. Fundamental human rights - the right to be informed and the right to privacy - both of which played a pivotal role at the time when numerous attempts of incarceration were made by the state, the right to be informed stifled, and during the rapid dissemination of false news and increased manipulation of personal data in the digital environment – were the most fiercely and relentlessly defended rights of our citizens guaranteed by the Serbian Constitution.

Проф. др Стеван Лилић,

*Правни факултет Универзитета у
Београду*

Поводом 15 година рада канцеларије Повереника за информације, користимо прилику да подсетимо на активности и напоре који су претходили усвајању Закона и увођењу те институције у правни систем Србије. „Јавност рада државних органа и других носилаца власти и слобода приступа информацијама чине суштинска обележја савремене правне државе. Без слободног приступа релевантним информацијама којима располажу државни органи и јавне службе грађани су лишени директне контроле над радом и понашањем оних којима су на демократским изборима поклонили поверење. Сама чињеница да се рад јавних органа може учинити транспарентним тражењем информација у поседу државних органа повећава мотивацију грађана да има и сврхе и смисла улага-

ти појединачне напоре ради елиминасања корупције и незаконитог понашања носилаца јавне власти.“ Извод из публикације Слободан приступ информацијама (2003).

STEVAN LILIC, PHD LAW SCHOOL
UNIVERSITY OF BELGRADE

As we mark the 15th anniversary of the institution of the Commissioner for In-

formation of Public Importance and Personal Data Protection, we would like to take this opportunity to recollect activities and efforts which led to the adoption of the pertinent law and introduction of the Commissioner's office into Serbia's legal system. "Transparency of state bodies and other holders of power, along with freedom of access to information, are intrinsic to a modern-day legal state. Without having free access to information held by state authorities and public services, citizens are deprived of having direct control over the work and behavior of those they placed their trust in democratic elections. The mere fact that the work of public bodies can be rendered transparent by seeking information held by them motivates and makes citizens realize that it is worth investing individual efforts to root out corruption and illicit behavior of public officials." Quote from publication Free Access to Information (2003)

Никола Марковић,

*председник Друштва за
информатику Србије*

Доступност података и заштита личних података постали су предуслови за квалитетан живот и рад у савременом добу. Родољуб Шабић и његови сарадници протеклих година били су на челу залагања да се афирмишу законитост у доступности података и заштити личних података у Србији. Постоје појединци и организације који ограничавају приступ подацима и злоупотребљавају личне податке. Борба с њима биће све жешћа. Запосленима у служби Повереника желим да стално развијају своје способности и унапређују ангажованост када је реч о заштити приватности грађана.

NIKOLA MARKOVIC, PRESIDENT
OF THE SERBIAN INFORMATICS
SOCIETY

Access to information and personal data protection are prerequisite for the quality of life and work in the modern age. In recent years, Rodoljub Sabic and his colleagues have been at the helm of efforts to establish the legality of data access and the protection of personal data in Serbia. Certain individuals and organizations continue to limit access to data and to misuse personal information. The fight against them will only intensify. I hope that those working in the Commissioner's office will continue to develop their skills and enhance their participation on the issue of protecting the privacy of our citizens.

Фото: Муамер Османбеговић

Петар Ковачевић,
директор Агенције за заштити личних података БиХ

Искрене честитке Повјеренику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности Републике Србије на успјешном раду на промоцији и заштити људских права, са жељама за успјешан рад и убудуће.

Посебна част и задовољство била ми је успоставити и развијати сарадњу с колегом Родољубом Шабићем и његовим сарадницима. Велики је изазов и одговорност формирати адекватне, нове, независне органе који треба да обезбиједе једно од основних људских права. Државе у демократском свјетлу најбоље се легитимишу управо односом према људским правима. То наравно подразумијева и однос према органима који штите људска права, а ту значајно мјесто има Повјереник у Републици Србији и Агенција у Босни и Херцеговини. Изазови су већи, самим

тим што је ријеч о транзицијским друштвима. Лоша или непостојећа законска рјешења, устаљена пракса и слабо развијена свијест, како код оних који обрађују податке, тако и наших грађана, главна су препрека у остварењу тог права.

Заштита личних података ни у ком случају не значи да се лични подаци не обрађују. Напротив, сваким даном све је већа потреба за тим. О сложености и обимности изазова који су пред надзорним органима говори и то да нема животне ситуације без обраде личних података, као и то да се и сваки појединац може наћи у позицији контролора. Неприхватљива је пракса крајности гдје се, с једне стране, јавности чине доступним информације које не би смјеле или се пак, с друге стране, од ње крију информације од јавног значаја, уз позивање на заштиту личних података. Тако, објава нечије адресе становања тешко да може подржати јавни интерес, као што то не може ни скривање информација о трошењу буџетских средстава због заштите личних података.

Европски стандард „само једном” код нас изгледа као научна фантастика. Ријеч је о томе да су грађани дужни да само једном дају податке држави, након чега она треба да обезбиједи приступ и размјену, наравно, на законит начин. Нелогично је да грађани јавном органу – држави, доказују да су њени држављани.

И убудуће ће бити много изазова пред надзорним органима, не само због технолошких достигнућа, те смо неминовно упућени на међусобну сарадњу, што ће јачати капацитете и једних и других.

PETAR KOVACEVIC, DIRECTOR,
PERSONAL DATA PROTECTION
AGENCY IN BOSNIA AND
HERZEGOVINA

I wish to sincerely congratulate the Commissioner for information of public importance and personal data protection of the Republic of Serbia for the successful work on promotion and protection of human rights and I wish him success in his future work.

It was my great honour and pleasure to get in touch and to then develop cooperation with my colleague, Rodoljub Šabić and his team. Setting up of an adequate, new, independent authority that is to ensure one of the fundamental human rights is a great challenge and responsibility. States are best presented in democratic light if observed through their attitude to human rights. This of course includes the attitude towards the authorities which are protecting human rights, and the Commissioner in the Republic of Serbia and the Agency in Bosnia and Herzegovina have a significant place in this area. Challenges are greater there, since theirs are societies in transition. Poor or non-existent legal solutions, routine practices and underdeveloped awareness, both among those who are processing data and among our citizens, are the main obstacles to exercising of that right.

Protection of personal data by no means implies refraining from processing of per-

sonal data. On the contrary, the need for that is growing every day. Complexity and substantial scope of challenges faced by the supervisory authorities are additionally evidenced by the fact that there is no situation in life which does not include processing of personal data, as well as that each individual can take the position of a controller.

Extremes where on one hand information which should not be made available to the general public is still made available to them and where on the other hand infor-

mation of public importance is hidden from the general public by invoking protection of personal data, are unacceptable in practice. Thus, publicising someone's residential address can hardly be seen as supporting any public interest, just like any denial of information on budgetary spending allegedly due to protection of personal data.

The European "once-only" standard seems like a science fiction notion here. According to this standard, citizens are obliged to give their data to the state once only, after which

it should provide further access and exchange of such data, in a lawful manner, of course. It is not logical that citizens need to provide proof to one authority – the state that they are its citizens.

There will be numerous challenges in the future before the supervisory authorities, not only due to the technological advances, and we shall thus inevitably cooperate with each other, which will certainly strengthen the capacities of both the parties.

Вида Петровић Шкеро,

Бивши Председник Врховног суда Србије

Прошло је петнаест година откада је законом конституисана институција Повереника за информације, а Родољуб Шабић изабран на ту функцију. Градио ју је борећи се за сваки квадрат простора, сваког квалитетног сарадника, сваки компјутер. Борио се за обуку кадрова, извршење својих одлука, уједначавање судске праксе, сачињавање регистра субјеката. Успео је да обезбеди јавност рада институције и повереника, стекао поверење грађана, правних лица, међународне заједнице. Обезбеђено је поштовање закона, а објављивање информатора о раду на сајтовима институција постало је уобичајена пракса.

Заједно са сарадницима, Родољуб Шабић створио је од институције Повереника оно што она јесте данас – независна, ангажована, препознатљива. Институција мора даље на исти начин и без њега.

Фото: Шкеро Небојша

VIDA PETROVIC SKERO, FORMER PRESIDENT OF THE SUPREME COURT OF SERBIA

Fifteen years ago, the Commissioner's office was set up under the relevant law and Rodoljub Sabic appointed to head the new institution. He built it fighting for every square inch of a space, every high-calibre colleague, and every office computer. He fought for staff to be trained, for his decisions to be implemented, court practices harmonized, and for a database of legal entities to be put in place. He has managed to ensure transparency of the work of the Commissioner's office, to gain citizens' trust and that of legal entities and the international community. Under his watch, laws were respected. In addition to this, publishing information booklets on the work of public bodies has become common practice.

Together with his colleagues, Rodoljub Sabic made the Commissioner's office what it is today – independent, committed and recognizable. It must continue to work along the same lines without him.

Иван Нинић,

*адвокат из Београда и оснивач Центра
за владавину права*

Изградња и консолидација институција представља највећи изазов за сваку државу у којој доминира млада и крхка демократија. Да је тај посао дуготрајан и комплексан, али не и несавладив, најбоље сведочи пример институције Повереника. Ваши резултати рада су мерљиви, док су ефекти далекосежни: оправдано повећење јавности, повећан степен правне сигурности грађана и успостављени потпуно нови стандарди у области заштите људских права у Републици Србији. Једном речју, као друштво, добили смо ефикасан и делотворан сервис грађана, који је поразио ужеглу бирократију каква нам је до сада била блиска.

IVAN NINIC, BELGRADE-BASED
LAWYER AND THE FOUNDER OF
CENTER OF THE RULE OF LAW

The process of institution-building and consolidation is the biggest challenge in any state with young and fragile democracy. That this process is exhaustive and complex, but not insurmountable, is illustrated best with the Commissioner's office. The results of your work can be measured and the effects are far-reaching with justified public confidence, a higher degree of legal security of citizens, and with Serbia implementing an entirely new framework of standards in the protection of human rights. In short, as a society, we have been given an efficient and beneficial tool for citizens, which has defeated rusty bureaucracy so close to us until now.

Владимир Радомировић,

*главни уредник Пишћалке и
председник Удружења новинара Србије*

То како је грађанима отимана вредна имовина, да је један министар био осумњичен за прање новца, а да су екипе хитне помоћи због мита од неколико стотина евра пуштале грађане да умру не пруживши им помоћ јавност је сазнала захваљујући Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја, новинарима и снажној институцији Повереника која тај закон примењује. Верујем да су пред нама године у којима ће и Повереник и новинари тек показати колико је Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја битан за нашу демократију.

Фото: Горанка Матић

VLADIMIR RADOMIROVIC, EDITOR-IN-CHIEF OF ANTI-CORRUPTION PORTAL PISTALJKA (WHISTLE) AND PRESIDENT OF JOURNALISTS' ASSOCIATION OF SERBIA

The public found out that citizens had their valuable assets confiscated, that a certain minister was suspected of money laundering, and that ambulance crews would withhold their assistance and let citizens die when offered bribes of a couple of hundred of euros thanks to the Law on Free Access of Information of Public Importance, journalists and the strength of the Commissioner's office, which puts this law into practice. I believe that the Commissioner and journalists alike are yet to show how essential the law is to our democracy in the years ahead.

Ирена Стевић,
новинарка „Инсајдера“

Доношење Закона о приступу информацијама од јавног значаја оснажило је право јавности да зна, а новинарима омогућило да, у име грађана, на лакши начин дођу до информација које се тичу свих њих.

У складу са основним правилом „Инсајдера“ – да се професионално и одговорно

новинарство базира на чињеницама – Закон који спроводи Повереник спада у кључне механизме прикупљања доказа.

Да није било тог Закона, примера ради, грађани никада не би сазнали да је „Колубара“ њиховим новцем плаћала ангажовање приватних фирми, чак и 25 сати дневно, као ни да су представници државе повлашћеним бизнисменима путем процеса приватизације практично „поклањали“ најатрактивније локације у граду.

IRENA STEVIC,
JOURNALIST
INSAJDER.NET

Serbia's Law on Free Access of Information of Public Importance has strengthened the public right to know, while enabling journalists to more easily access information relevant to them on their behalf.

In line with the basic principle of “Insajder” [a reputable investigative TV program Insider] – that professional and responsible journalism can only be based on facts – the law, implemented by the Commissioner, is one of the key mechanisms for gathering evidence.

Had this law not existed, the citizens of Serbia would never find out, for example, that Kolubara, the state-owned coal mining and smelting complex, used taxpayer money to pay private subcontractors even for 25-hour-long days, or that government officials practically “gave away” the most attractive locations to privileged businessmen through the privatization process.

**ПОВЕРЕНИКУ ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ
ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА И ЗАШТИТУ
ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ**

Б е о г р а д
Булевар Краља Александра бр. 15

ПОШТОВАНИ ГОСПОДИНЕ ШАБИЋУ,

ОВОМ ПРИЛИКОМ ИЗРАЖАВАМ НАЈИСКРЕНИЈУ И
БЕЗГРАНИЧНУ

З А Х В А Л Н О С Т

ВАМА И ВАШИМ САРАДНИЦИМА, НА НЕСЕБИЧНИМ
ЉУДСКИМ, ВРХУНСКИМ ПРОФЕСИОНАЛНИМ И
СТРУЧНИМ ЗАЛАГАЊИМА, ШТО СТЕ У СКЛАДУ СА
СВОЈИМ ЗАКОНСКИМ ОВЛАШЋЕЊИМА, ОМОГУЋИЛИ
МНОГИМ ПРАВНИМ И ФИЗИЧКИМ ЛИЦИМА, ДА ОСТВАРЕ
СВОЈА УСТАВНА, ЗАКОНСКА, ЉУДСКА И ГРАЂАНСКА
ПРАВА И ШТО СТЕ ЗАЈЕДНО СА ВАШИМ САРАДНИЦИМА
СТВОРИЛИ ЈЕДНУ ОД НАЈБОЉИХ, А МОЖДА И НАЈБОЉУ
ДРЖАВНУ ИНСТИТУЦИЈУ.

ВАМА, ВАШИМ ДОСАДАШЊИМ И БУДУЋИМ
САРАДНИЦИМА, ЖЕЛИМ ПРЕ СВЕГА ПУНО ЗДРАВЉА И
ЈОШ ВИШЕ УСПЕХА И ЈОШ БОЉЕ РЕЗУЛТАТЕ У ДАЉЕМ
ЖИВОТУ И РАДУ.

ВАМА, ВАШИМ ДОСАДАШЊИМ И БУДУЋИМ
САРАДНИЦИМА, ЖЕЛИМ СВЕ НАЈБОЉЕ И СРЕЋНУ НОВУ
2019. годину.

11030 Б е о г р а д
Ул. Београдски партизански бр. 1718

У Београду,
дана 24.12.2018. године

BICIKLISTIČKI SAVEZ OSOBA SA INVALIDITETOM SRBIJE
SERBIAN ASSOCIATION OF HANDICAPPED CYCLIST

Kneza Višeslava 17a
11000 Beograd
tel. 011 2 187 774
064 702 59 03
v.dusan@sbb.rs

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ПОВЕРЕНИК ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ
ЗНАЧАЈА И ЗАШТИТУ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

Бр. 02-402/12-03
29 MAR 2012 20 год 402/12-03

PIB 104833274
Matični br. 17676440
br.žr. 160-271111-88

POVERENIKU ZA INFORMACIJE
na ruke g-dje Nataše MIRJANIĆ

PREDMET: ŽALBA POVERENIKU ZBOG ĆUTANJA ORGANA

Poštovana g-djo Nataša,

Biciklistički savez Osoba sa Invaliditetom Srbije (BSOIS) se obratio Vama zbog ćutanja organa a to je bilo Ministarstvo Omladine i Sporta.

Tražili smo odgovor na tri pitanja.

Odgovor smo dobili od Ministarstva, nakon Vaše intervencije (broj pod kojim se vodi predmet u Ministarstvu Sporta je 07-00-9/2012/2) od 02.03.2012.

Ovim Vam potvrđujemo da smo zadovoljni odgovorom.

Nismo bas zbog svih detalja nekih i veoma značajnih ali s obzirom na celokupnu situaciju i sve ono sto nam pretstoji **ODGOVOR SMO PRIHVATILI.**

Još jednom veliko hvala na pomoći.

Bez Vas Ministarstvo nas ne bi ni primetilo. Ovo kazem jer sam dva puta pismeno trazio odgovor, bog zna kako su obećavali ali mi za njih sve do Vaše intervencije nismo ni postojali.

Jos jednom se izvinjavam jer ovaj odgovor Vama malo kasni. Naime ja nemam obe noge pa sam zbog pravljenja proteza bio u Nišu, i to je razlog zašto odgovor kasni.

Jos jednom hvala

S postovanjem

Beograd

From: [REDACTED] <[REDACTED]@gmail.com>
To: <gordana.sunjevaric@poverenik.rs>
Sent: Thursday, November 08, 2012 12:40 PM
Subject: Izveštaj o pristupu informacijama od javnog značaja u opštini Temerin

Poštovana

U vezi telefonskog razgovora izveštavam vas sledeće:

U toku meseca avgusta 2011.godine,dostavio sam 4 zahteva opštini Temerin za pristup informacijama od javnog značaja koje su se odnosile na plate nekih funkcionera i utroška novčanih sredstava iz budžeta opštine po pitanju isplaćenih usluga.Tražio sam da mi podatke dostave u elektronskom obliku na moj e-mail.

Opština Temerin je ignorisala ove moje zahteve,te sam se nakon isteka zakonskog roka žalio vama. Nakon toga opštinska uprava Temerin me je pozvala pisanim putem da dođem kod njih da se dogovorimo o datumu preuzimanja traženih podataka,da to rade zato jer su dobili nalog od vas i da nemaju tehničke uslove da mi podatke daju u elektronskom obliku.

Postupio sam tako i u dogovorenom terminu sam dobio uvid u sve tražene podatke.Za neke podatke sam dobio kopiju dokumenta (radi se o platama funkcionera) a za isplaćene usluge i telefonske račune su mi dali sve isplaćene račune (ukupno 11 velikih registara-fascikla) da podatke sam prepisem.Doduše ponudili su mi da sve to sam fotokopiram,na nekom fotokopiru opštinske uprave koji nadem slobodan.Budući da nisam obučen u rukovanju fotokopirirom,kao i da bi cena fotokopiranih dokumenata bila previsoka za moje mogućnosti,odustao sam od fotokopiranja i izvršio sam uvid u dokumenta,prepisujući podatke samo za 3 privatne firme za koje sam imao najviše interesa da dobijem podatke.

Nakon 5 sati rada uspeo sam da ostvarim uvid u tražene podatke.

Po završetku sam potpisao 4 formulara-izjava da sam dobio tražene podatke.Izjave sam potpisao na njihov zahtev sa obrazloženjem da moraju da vam dostave izveštaj.

Za vreme vršenja uvida,stalno su bila prisutna 2 a povremeno i 3 lica iz opštinske uprave koja su nadgledala moj rad i koja su mi dostavljali jedan po jedan registrator.

Vama izražavam veliku zahvalnost,što ste izdali nalog da mi se omogući uvid u tražene podatke.

Sarkastični komentari pojedinaca kao "ko si ti da vidiš koliko predsednik opštine troši za mobilni" su obezvređeni i pokazali su da birač ima pravo da vidi kako se troše novčana sredstva iz budžeta.

[REDACTED]

Pozdrav

--

[REDACTED]

From: [redacted] [redacted]@gmail.com
Sent: 17 March, 2016 12:34 PM
To: office@poverenik.rs
Subject: Zahvalnica!

Poštovani,

Zahvaljujući Vašoj intervenciji, Ministarstvo finansija je konačno posle godinu dana ćutanja, odgovorilo na moj dopis. Hvala Vam puno. Drago mi je kada znam da u ovoj nesrećnoj državi postoji neko ko radi u interesu naroda.

Srdačan pozdrav,

[redacted]

ПОВЕРЛИВА СРЕДБА
ПОВЕРЕНИК ЗА ЗАШТИТУ ПОДАТАКА
ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА И ЗАШТИТУ ПОДАТАКА
ОД
0700-761/16-03
Број 17 MAR 2016 год.
Београд

From: [redacted] <[redacted]@bio.bg.ac.rs>
Sent: Friday, January 30, 2015 2:24 PM
To: office@poverenik.rs
Cc: gordana.sunjevaric@poverenik.rs; natasa.mirjanic@poverenik.rs
Subject: Pismo podrške

Gospodinu Rodoljubu Šabiću,
Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti

Poštovani,

Povodom pojačanog pritiska od strane izvršne vlasti kojima ste izloženi Vi i vaš tim, kao i kancelarija Zaštitnika građana, imate moju punu podršku u insistiranju na poštovanju zakona i odbrani pravnog poretka.

Vaša kancelarija je dala ključni doprinos u borbi za poštovanje zakonskih procedura i očuvanje životne sredine u slučaju protivzakonite izgradnje žičara na Staroj planini, na čemu sam neizmerno zahvalan Vama, gospođi Gordani Šunjarević i gospođi Nataši Mirjanić.

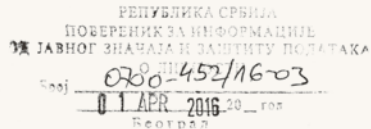
Ostanite stameni u borbi za jednu bolju Srbiju!

Srdačan pozdrav,

[redacted]

Istraživač saradnik Biološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu

From: [redacted]@gmail.com
Sent: 01 April, 2016 8:19 AM
To: office@poverenik.rs
Subject: HVALA
Attachments: voda tuto kompleto.pdf

ПОВЕРЕНИК ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЈАВ.ЗНА..

БЕОГРАД
Родољуб Шабић

Број 07-00-00452/2016-03 од 23.3.2016.

Захваљујем поверенику за информације од јавног значаја на сарадњи поводом података о исправности воде за пиће која је дуго била недоступна грађанима, а подаци говоре да је захтев био оправдан јер вода не одговара вредностима из правилника о исправности воде.

Хвала

[redacted]

From: [redacted]@bgcentar.org.rs
Sent: Thursday, April 17, 2014 12:05 PM
To: vesna.jelic@poverenik.rs
Subject: Žalba 3878/13

Poštovana gospođo Jelić,

Želim da Vas obavestim da Beogradski centar za ljudska prava odustaje od žalbe 3878/13 jer je Republičko javno pravobranilaštvo postupilo po zahtevu za pristup informacijama od javnog značaja koji je Beogradski centar za ljudska prava uputio u više navrata navedenom organu, a poslednji put 5.februara 2014. Ovim putem želim da Vam se zahvalim što ste omogućili i Beogradskom centru, ali i svim zainteresovanim građanima da steknu uvid u podatke koji oslikavaju praksu pravosudnih organa Srbije i koja je sa aspekta ljudskih prava, ali i sa finansijskog aspekta izuzetno loša. Zahvaljujući postupku koji je sproveden pred Poverenikom RJP će ubuduće voditi urednu evidenciju o neosnovanom pritvoru koja će biti dostupna svim zainteresovanim licima. Podaci do kojih se sada može doći su podaci koje u prethodnih 10 godina niko nije uspeo da prikupi i objedini (iako je bilo mnogo pokušaja) i zahvaljujući Vama to je sada moguće!

Hvala Vam!

S poštovanjem

[redacted]

Постоји много оних који желе, а не могу ништа да ураде. Има и оних који могу, а не желе ништа да учине да би било боље, а најмање је оних који желе и могу да нешто да поправе. Ви припадате овој трећој најмалобројнијој групи у Србији, а овако часним радом уписали сте се на ону светлију страницу историје, на почетку новог века, на којој у Србији, бар засад, мало њих може да се упише.

У име свих чланова “Мреже за реституцију у Србији” и у своје лично име, срдечно Вас поздрављамо и желимо Вам да наставите, са истом снагом, промене у примени закона, које сте започели.

Београд 08.12.2006.год

Богдан Вељковић
председник

Поверенику за информације од јавног значаја Републике Србије
г-дин Родољуб Шабић

Поштовани Родољубе,

Да Вам се захвалим на брзим интервенцијама, Вама и службеницима Повереништва. Ја се годинама волонтерски бавим борбом против корупције у здравству, ни сам нисам веровао да је ситуација толико алармантна док нисам ушао у систем. Није тачно да се у српско здравство мало улаже јер колико крађа има у јавним набавкама и у умрежености ка вертикалној хоботници, српско здравство је богато. Зато је по корупцији у светском врху, а по квалитету пружених услуга при дну.

Ако постоји светла тачка у борби за бољу и праведнију Србију- то је Ваше повереништво, са којим сам годинама имао добру сарадњу. Када би тако било са полицијом, тужилашством и судством, Србија би била Швајцарска.

Краљево
7.07.2015.г.

Са искреним поштовањем

Краљево

From: [redacted] @yahoo.co.uk]
Sent: 18 February, 2016 10:07 AM
To: office@poverenik.rs
Subject: Odustajanje od žalbe

ПОВЕРЕНИК СРБИЈА
ПОВЕРЕНИК ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ
ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА И ЗАШТИТУ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ
Бр. 0700-188/16-03
18 FEB 2016 год
БЕОГРАД

Postovani,

Nakon izjavnjene žalbe zbog nepostupanja Komisije za akreditaciju i proveru kvaliteta po podnetom zahtevu za pristup informacijama od javnog znacaja, a nakon vaseg reagovanja, KAPK mi je omogućio pristup informacijama. Iz navedenih razloga, a nakon vaseg telefonskog poziva, obavestavam vas da odustajem od žalbe.

Takodje bih zeleo da iskazem svoju zahvalnost na efikasnosti i ljubaznosti koju ste iskazali prilikom postupanja po mojoj žalbi. Prosto je neverovatno, ali u svakom smislu za postovanje i divljenje, da i u ovakvoj haoticnoj i neorganizovanoj drzavi, postoji institucija koja funkcioniše kao vi.

Jos jednom duboko hvala.

[redacted]

From: [redacted] @ptt.rs]
Sent: Saturday, March 06, 2010 3:47 PM
To: office@poverenik.org.rs

ПОВЕРЕНИК СРБИЈА
ПОВЕРЕНИК ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ
ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА И ЗАШТИТУ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ
Бр. 0700-176/10-03
08 MAR 2010 год
БЕОГРАД

Povereniku Rodoljubu Sabicu i njegovim saradnicima zelim da uputim sve pohvale za brz,efikasan i na postovanju zakona zasnovan rad u pogledu pružanja-dostupnosti informacija od javnog znacaja. Ova drzava nije svesna koliko zapravo vas rad nama,bivsim sudijama,vraca veru u pravni sistem i postovanje zakona.

[redacted]

Sabac

Република Србија
ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
САВЕТ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
72 Број: 07-01565/2014-001
09.07.2014. год.
Београд

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ПОВЕРЕНИК ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ
ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА И ЗАШТИТУ ПОДАТАКА
Број 07-00-01023/2014-03
11 JUL 2014 год.
Београд

ПОВЕРЕНИК ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА
И ЗАШТИТУ ПОДАТАКА ЛИЧНОСТИ

Бул. краља Александра бр. 15
11000 Београд

Ваш број: 07-00-01023/2014-03

Поштовани, обавештавамо Вас да је Правосудна академија у свему одговорила на захтев за приступ информацијама од јавног значаја.

Захваљујемо се на сарадњи и професионализму.

С поштовањем,

ПОДПРЕДСЕДНИК

Професор др Мирослав Милићевић

